

karanlık kitaplık

WILLIAM BECKFORD

vathek

ithaki

Çeviren:
İsmail Yerguz

"Beckford'ın Yeraltı Ateşi sarayı, edebiyatın ilk korkunç cehennemidir. Hatırladığım kadarıyla da *Vathek*'ten önce yazılmış hiçbir eserin 'tekinsiz' olduğu söylenemez."

—*Jorge Luis Borges*

Korku edebiyatının öncülerinden William Beckford, tıpkı ilk gotik roman kabul edilen *Otranto Şatosu*'nun yaratıcısı Horace Walpole gibi bünyesinde gotik edebiyat ile gotik mimariyi buluşturan, gösterişli malikânesi ve yıkılan kulesiyle tanınan bir isim. Lord Byron'a, Poe'ya ve Lovecraft'a ilham veren *Vathek* ise gotik edebiyatın kurucu metinlerinden biri.

Abbasi soyunun dokuzuncu halifesi Vathek, babası tarafından yaptırılan saray yeterli gelmeyince buraya beş ayrı saray daha ekler ve her birini bir duyunun doyurulmasına tahsis eder. Cennet'in sırlarına vakıf olmak için, meleklerin de yardımıyla hızla yükselen bir kule yaptırır. Gecelerini bu kulede geçirirken uzaklardan gizemli bir yabancının geleceğine dair bir sezgiye kapılır. Onunla karşılaştıktan sonra Vathek'in hayatı altüst olacaktır.

Yerin altındadır bu gotik kulenin tepesi.

ithaki

www.ithaki.com.tr

9 786258 327250

/ithakiyayinlari

WILLIAM BECKFORD

1760'ta İngiltere'de doğdu. Yazarlığın yanı sıra sanat koleksiyonculuğu, eleştirmen ve siyasetçi olarak hayatını sürdürdü. Henüz 4 yaşındayken, 8 yaşındaki Mozart'tan müzik eğitimi aldı. Hayatının bir döneminde, sıradan halk arasındaki en zengin insan oldu. Bu zenginliği sayesinde, başyapıtı *Vathek*'teki kuleyi andıran kuleler inşa ettirdi. 84 yaşında hayatını kaybetti.

Beckford, İngiliz olmasına rağmen Fransızca yazdığı gotik romanı *Vathek*'le H. P. Lovecraft, Jorge Luis Borges gibi ustaları, şaşalı yaşantısıyla da Lord Byron gibi şairleri etkiledi.

Vathek

William Beckford
Orijinal Adı: *Vathek*

İthaki Yayınları - 2197
Karanlık Kitaplık - 56

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*
Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Yankı Enki*
Yayına Hazırlayan: *Alican Saygı Ortanca*
Son okuma: *Hülya Yücel*
İllüstrasyonlar: *Mahlon Blaine*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Kapak Görseli: *Zdzislaw Beksinski*
Grafik Uygulama: *B. Elif Balkın*
1. Baskı, Ağustos 2022, İstanbul

ISBN: 978-625-8327-25-0

Sertifika No: 63989

Türkçe Çeviri © İsmail Yerguz, 2015
Sonsöz © Selçuk Aylar, Yankı Enki, 2015
© İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ İthaki Yayıncılık Basın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6 Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 48625

karanlık kitaplık

William Beckford

Vathek

Fransızca aslından çeviren
İsmail Yerguz

ithaki

VATHEK

Vathek

Abbasi soyunun dokuzuncu halifesi Vathek, Mutasım'ın oğlu ve Harun Reşid'in torunuydu. Hayatının en güzel döneminde tahta çıktı. Sahip olduğu üstün nitelikler, saltanat döneminin uzun ve mutlu geçeceği umudunu uyandırıyordu halkında. Yüzünün sevimli ve soylu bir görünümü vardı ama kızdığı zaman gözlerinden biri öylesine korkunç bir hâl alıyordu ki bakışlarına dayanmak mümkün değildi: Gözlerini üzerine diktiği talihsiz insanlar sırtüstü yuvarlanıyordu hatta bunlardan bazıları ânında can veriyordu. Ve bu hükümdar, ülkemi insansız bırakırım, sarayım ıssız bir çöle dönüşür korkusuyla nadiren sinirleniyordu.

Kadınlara, yemeye içmeye pek düşkündü. Cömertliği sınırsız, sefahati de ölçüsüzdü. Ömer bin Abdülaziz gibi, öteki dünyada cennete gitmek için bu dünyayı cehenneme çevirmenin gerekli olduğuna inanmıyordu.

Görkem ve göz kamaştırıcılıkta bütün seleflerini aştı. Babası Mutasım'ın Ala Atlar tepesinde yaptırdığı ve tüm Samarra kentine hâkim olan Elkurremi Sarayı yeterince geniş gelmedi gözüne. Buraya beş kanat ya da daha doğrusu, beş ayrı saray ekledi; her birini bir duyunun tatmin edilmesine tahsis etti.

Bu saraylardan birincisinde sofralar her zaman en nefis yiyeceklerle doluydu. Gece gündüz, soğudukça yenileniyordu bu yemekler. En hoş şaraplar, en güzel likörler hiçbir zaman kurumayan yüz çeşmeden su gibi akıyordu. Bu sarayın adı *Ebedi Şölen* ya da *Doymak Bilmez*'di.

İkinci saraya ise *Ezgi Tapınağı* ya da *Ruhun Ölümsüz İçkisi* deniyordu. Sarayda dönemin en iyi müzisyenleri ve şairleri kalıyordu;

yeteneklerini burada gösterdikten sonra gruplar hâlinde dağılıyor ve dolaştıkları yerleri şarkılarıyla coşturuyorlardı.

Gözlerin Zevki ya da *Belleğin Gereci* denen saray, bitmez tükenmez bir büyüydü. Burada, dünyanın her yanından getirilmiş nadide nesneler düzenli bir biçimde yerleştirilmişti. Bu sarayda ayrıca, ünlü Mani'nin resimlerinin yer aldığı bir galeri ve canlı gibi gözüken heykeller vardı. Çok iyi düzenlenmiş bir perspektif bakanları büyülüyordu; burada optiğin sihri çok hoş bir biçimde aldatıyordu gözü; başka bir yerde ise doğanın bütün hazineleri bulunuyordu. Sözün kısası, dünyanın en meraklı insanı olan Vathek, bu sarayı ziyaret edenlerin merakını doyurabilmek için hiçbir şeyden kaçınmamıştı.

Aynı zamanda *Zevkin Dikeni* de denen *Kokular Sarayı*, birçok salona bölünmüştü. Burada, gündüzleri bile koku veren meşaleler ve lambalar yakılıyordu. Bu sarayın verdiği tatlı sarhoşluğu dağıtmak için, her türden çiçeğin hoş ve canlandırıcı bir hava solumaya olanak verdiği geniş bir bahçeye iniliyordu.

Neşenin Çatı Katı ya da *Tehlikeli* adıyla bilinen beşinci sarayda çok sayıda genç kız vardı. Bu kızlar huriler gibi güzel, hoş ve kibardılar; Halife'nin onların eşliğinde ağırlamak istediği insanları hoş tutmaktan hiçbir zaman bıkmıyorlardı. Zevk-i sefaya düşkün olmasına rağmen halkı tarafından sevilen bir hükümdardı Vathek. Zevk ve eğlenceye dalmış bir hükümdarın, en azından düşmanca davranan bir hükümdar kadar yönetim işine uygun olduğuna inanıyordu halk. Ama ateşli ve huzursuz bir yapıya sahip olması sükûnet bulmasına imkân bırakmadı. Babasının sağlığında o kadar çok şey öğrenmişti ki bu engin bilgi oyalıyordu onu: Her şeyi bilmek istiyordu, henüz var olmayan bilimleri bile. Bilginlerle tartışmaya bayılıyordu ama bilginlerin tartışmayı çok fazla uzatmamaları gerekiyordu. Bazılarının ağzını hediyelerle kapatıyordu; hoşgörüsü karşısında inatla direnenler yatışmaları için hapishaneye gönderiliyorlardı: Çoğu zaman işe yarayan bir ilaçtır bu.

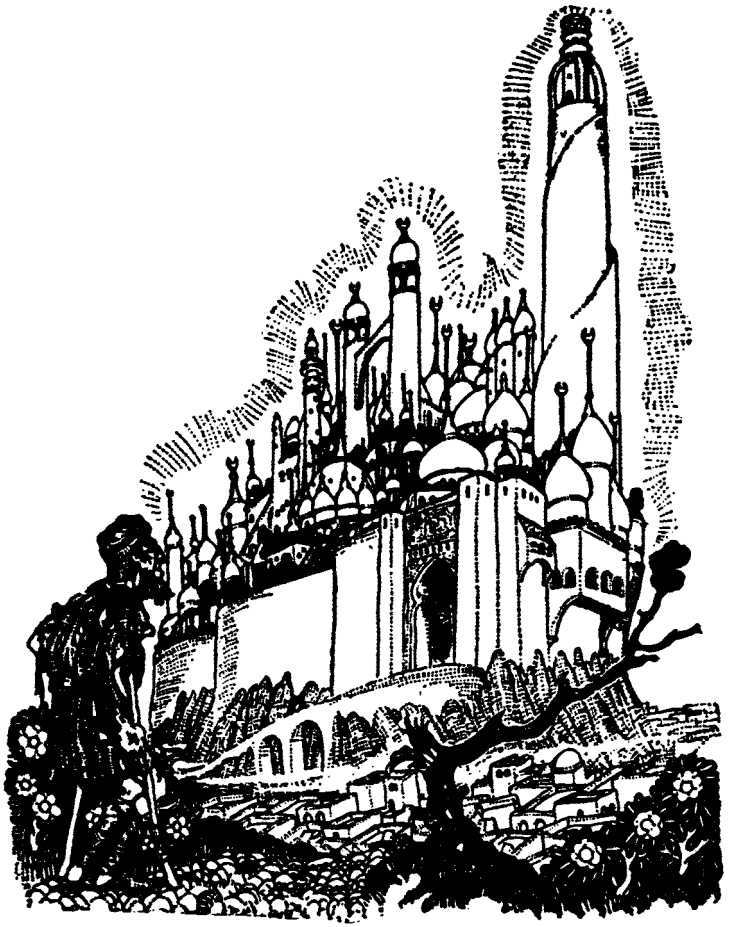
Vathek, dinsel tartışmalara da karışmak istedi ve genel olarak bağnaz kabul edilen taraflardan yana olmadı. Böylelikle bütün yobazları karşısına aldı, onları hırpaladı; çünkü ne pahasına olursa olsun, her zaman haklı çıkmak istiyordu. Göğün yedinci katında yüce

peygamber Muhammed –ki halifeler onun vekilliğini yaparlar– din konusundaki uygunsuz tutumu nedeniyle bu halefine gücenmişti. Her zaman emirlerine amade olan yanındaki meleklere, "Uğraşmayın onunla," diyordu, "bakalım nereye kadar gidecek çılgınlığı ve dinsizliği; çok ileri giderse, cezalandırırız nasılsa. Nemrut'u taklit ederek yükseltmeye başladığı o kuleyi bitirmesi için yardımcı olun ona; yeni bir fırtınadan korunmak isteyen o büyük savaşçıdan farklı olarak, Cennet'in sırlarına vakıf olmak için yapıyor bunu. Boşuna uğraşıyor, kendisini bekleyen kaderi asla kestiremeyecek!"

Melekler denileni yaptı; işçiler gün boyunca kuleyi bir arşın yükseltirken, melekler geceleyin iki arşın ekliyorlardı. Yapının çok hızlı bir biçimde yükselmesi Vathek'in gururunu okşadı. Görünmez maddenin bile amaçlarına hizmet ettiğini düşünüyordu bu hükümdar. Bütün bilgisine rağmen hem sağduyudan yoksun hem de kötü olan bir insanın ulaştığı başarıların, yenebilecek ilk sopa darbeleri olduğunu anlamıyordu.

Kulesinin on bir bin basamağını ilk kez çıkıp da aşağıya baktığında, kibrinden yanına varılmıyordu artık. İnsanlar karınca, dağlar denizkabukları ve kentler de arı kovanları gibi görünüyordu. Böyle bir kuleyi dikmesinin büyüklüğünün bir kanıtı olduğu düşüncesi başını döndürdü sonunda. Kendisine hayranlık duyarak bakışlarını yukarı doğru çevirdi, yıldızların ona aşağısı kadar uzak olduğunu fark etti. Yine de, başkalarının gözüne büyük göründüğünü düşünerek, istemeden kapıldığı küçüklük duygusunu yatıştırdı; üstelik zekâsının pırıltılarının gözlerinin görebileceği mesafeyi aşacağını ve yıldızlardan kaderiyle ilgili bilgiler alabileceğini düşünerek gururlandı.

Bu amaçla çoğu geceyi kulesinin tepesinde geçiriyordu; yıldızların sırlarına vakıf olmaya başladığını sanarak gezegenlerin kendisine harika serüvenler müjdelemekte olduğu hayaline kapıldı. Adı hiç duyulmamış bir ülkeden olağanüstü bir insan gelecek, kahraman olacaktı. Yabancılara dikkatini iki kat artırdı. Samarra sokaklarında davul çaldırarak hiçbir vatandaşının yolucuları alıkoymaması ve ağırlamaması gerektiğini duyuruyordu; bütün yolcuların saraya getirilmesini istiyordu.

Bu duyuru yapıldıktan bir süre sonra adam çıktı ortaya; adamın yüzü o kadar korkunçtu ki onu yakalayan muhafızlar, saraya götürürlerken kendi gözlerini kapatmak zorunda kaldı. Adamın bu korkunç görünümünden ötürü Halife de şaşırmış gibiydi ama elinde olmayan bu şaşkınlığın arkasından neşe geldi. Yabancı, hükümdara, kesinlikle hiç görmediği ve varlıklarını bile aklına getiremeyeceği nadir bulunur nesneler sundu.

Gerçekten de hiçbir şey, yabancının getirdiği nesnelerden daha olağanüstü değildi. Mücevherlerinin çoğu hem iyi işlenmiş hem de

göz kamaştırıcı parçalardı. Bu nesnelerin bir başka özelliği de her parçanın taşıdığı niteliğin, bir parşömen rulosuna yazılarak üstüne iliştirilmiş olmasıydı. Yürürken ayaklara yardımcı olan terlikler, elin hareket etmesine gerek kalmadan kesen bıçaklar, en küçük bir harekette darbe indiren kılıçlar vardı ve hepsi de kimsenin bilmediği değerli taşlarla süslenmişti.

Bütün bu tuhaf nesneler arasında, keskin ağızları göz kamaştırıcı ışıklar saçan kılıçlar vardı. Halife bunları almak istedi, kılıçlara kazınmış okunamayan yazıları kolayca sökeceğini sanıyordu. Satıcıya hiç fiyat sormadan, hazinenin tüm altın paralarını getirtti ve ne kadar isterse alabileceğini söyledi ona. Adam, derin bir sessizlik içinde, çok az bir para aldı.

Vathek, yabancının suskunluğunu, hiçbir kuşkuya kapılmadan, huzurunda bulunmasının yarattığı saygıya yordu. Ona iyi davranarak yanına çağırdı ve nazik bir tavırla kim olduğunu, nereden geldiğini, bu güzel şeyleri nereden bulduğunu sordu. Adam, daha doğrusu gudubet, bu sorulara yanıt vereceğine, abanozdan daha siyah alnını üç kez ovuşturdu, dört kez devasa karnına vurdu, yanan iki kömür parçasını andıran iri gözlerini açtı ve yeşil lekeli, amber renkli koca koca dişlerini göstererek iğrenç bir şekilde gülmeye başladı.

Biraz şaşıran Halife sorusunu tekrarladı ama başka bir cevap alamadı. Hükümdar işte o zaman sabırsızlanmaya başladı ve bağır-

dı: "Sen benim kim olduğumu biliyor musun, sefil? Kiminle konuştuğunun farkında mısın?" Muhafızlarına dönerek, adamın konuştuğunu işitip işitmediklerini sordu. Muhafızlar adamın konuştuğunu ama pek önemli bir şey demediğini söylediler. "Gene konuşun o hâlde, konuşabileceği kadar konuşsun ve kim olduğunu, nereden geldiğini, bana sunduğu bu tuhaf değerli nesneleri nereden getirdiğini söylesin," dedi Vathek, "Balam'ın eşeği* üstüne yemin ederim ki biraz daha konuşmazsa bu inatçılığı yüzünden pişman ederim onu." Halife bu sözleri söylerken yabancıya tehlikeli bakışlarından birini atmaktan alıkoyamadı kendini; ne var ki adam soğukkanlılığını yitirmedi, öldürücü bakış hiçbir etki yapmadı üzerinde.

Bu kaba tüccarın böyle bir deneyi hiç etkilenmeden atlattığını gören saray halkının şaşkınlığını nasıl anlatılabilir, bilinmez. Yere kapaklanmışlardı ve o durumda öylece kalacaklardı ama Halife öfkeli bir tavırla bağırdı onlara: "Kalkın ördekler, yakalayın şu sefili! Zindana atın, en iyi askerlerim gözetlesin onu! Biraz önce vermiş olduğum paraları götürebilir, para kendisinde kalsın ama konuşsun." Bunun üzerine dört bir yandan yabancının üstüne atıldılar; zincire vurup büyük kulenin hapishanesine götürdüler. Aralarında şiş gibi uzun ve sivri sopalar bulunan demir parmaklıklardan oluşmuş yedi duvar her yandan kuşatmıştı onu.

Bu arada Halife son derece sinirliydi. Hiç konuşmuyordu, zar zor sofraya oturabildi, her gün kendisine sunulan üç yüz kap yemekten ancak otuz ikisini yedi. Alışık olmadığı bu perhiz uyumasını engelleyecekti. Bütün bunlara bir de huzursuzluk eklenince, nasıl etkilenmesindi bu durumdan! Ve sabah olur olmaz inatçı yabancıyı konuşturmak amacıyla zindana koştu. Ama adamın orada olmadığını, demir parmaklıkların kırıldığını, muhafızların da ölmüş olduğunu görünce tarifsiz bir öfke duydu. Çok tuhaf bir biçimde saçmalamaya başladı. Çevresindeki cesetlere sert tekmeler atmaya koyuldu ve bütün gün aynı biçimde vurmaya devam etti. Saray görevlileri ve vezirler onu yatıştırmak için ellerinden geleni yaptı ama kendisine

---

* "Bunun üzerine RAB eşeği konuşturdu. Eşek Balam'a, 'Sana ne yaptım ki, üç kez beni böyle dövdün?' diye sordu." *Yeni Ahit*, Çölde Sayım 22:28 *–yhn*

hâkim olamadığını görünce hep bir ağızdan bağırmaya başladılar: "Halife delirdi! Halife delirdi!"

Bu haykırışlar kısa sürede Samarra'nın bütün sokaklarında yankılanmaya başladı. Sonunda Vathek'in annesi Karathis'in kulağına kadar geldi. Büyük bir telaş içinde oğlu üstündeki nüfuzundan yararlanmayı denedi Karathis. Gözyaşları ve sarılıp öpmeleriyle Halife'yi sakinleştirdi; Vathek bir süre sonra annesinin ısrarlarına dayanamayarak sarayına götürülmeye razı oldu.

Karathis oğlunu yalnız bırakmadı. Onu yatağına yatırdıktan sonra yanına oturdu, konuşarak avutmaya ve rahatlatmaya çalıştı. Bu konuda kimse ondan daha başarılı olamazdı. Vathek, kuşkusuz bir anneye duyulması gereken sevgi ve saygıyı duyuyordu ona ama bunun ötesinde bir dâhi gibi de görüyordu onu. Karathis Yunandı ve Müslümanlar arasında itibarı yüksek olan bu halkın tüm sistemlerini ve bilimlerini benimsetmişti Vathek'e.

Yıldız falcılığı bu bilimlerden biriydi ve Karathis bunu çok iyi biliyordu. İlk işi, oğluna yıldızların vaadini yeniden hatırlatmak oldu ve yıldızlara danışmaya devam etmesini tavsiye etti. Halife konuşmaya başlar başlamaz şunları söyledi annesine: "Yazık ki sağduyusu olmayan biriyim ben, kendilerini budalaca öldürten muhafızlarıma kırk bin tekme atmakla kalmadım, bu olağanüstü adamın yıldızların haber vermiş olduğu adam olduğunu da düşünemedim. Kötü davranacağıma, tatlılıkla, güleryüz göstererek kazanmam gerekirdi onu." "Geçmiş geri gelmez," diye karşılık verdi Karathis, "geleceği düşünmek gerekir; kaçırdığınız için üzüldüğünüz insanı gene göreceksiniz belki, kılıçlardaki bu yazılar bilgiler verecek belki size. Yemek yiyin ve uyuyun sevgili yavrum, yarın karar vereceğiz ne yapılması gerektiğine."

Vathek bu bilgece öğütleri dinledi, daha iyi bir durumda kalktı ertesi sabah. Muhteşem kılıçları getirtti, pırıltılarının gözlerini kamaştırmaması için renkli bir camın arkasından baktı onlara, üzerlerindeki yazıları sökmeye çalıştı ama boş bir çabaydı bu. Boş yere elini alnına vurup durdu, tek bir harfi bile bilmiyordu. Karathis araya girmese, bu beklenmedik terslik onu önceki öfkesine düşürecekti yeniden.

"Sabırlı olun oğlum," dedi ona, "siz kuşkusuz bütün bilimlerden anlıyorsunuz. Dil bilmek, bilgiçlere güç gösterisi yapma fırsatı veren önemsiz bir şeydir. Hiç duymadığınız ve duymanıza da gerek olmayan bu yabancı sözcükleri açıklayacak olanlara şanınıza layık ödüller vaat edin."

"Olabilir," dedi Halife; "ama ben bu arada, hem benimle gevezelik etme zevkinin hem de ödüllerin peşinde olan bir yığın yarı bilginin saldırısına uğrayacağım." Biraz düşündükten sonra şöyle sürdürdü konuşmasını: "Bu sakıncayı ortadan kaldırmak istiyorum, beni tatmin etmeyenleri öldüreceğim çünkü çok şükür, çeviri mi yapıyorlar yoksa uyduruyorlar mı bunu anlayacak kadar yargılama yetisine sahibim."

"Bundan hiç şüphem yok," diye karşılık verdi Karathis, "ama cahilleri öldürtmek biraz sert ve tehlikeli sonuçlar doğurabilecek bir cezadır. Onların sakallarını yakmakla yetinin, bir ülkede sakallar insanlar kadar gerekli değildir." Halife gene annesinin düşüncelerine hak verdi ve başveziri Morakanabad'ı çağırtarak şunları söyledi: "Bir tellal aracılığıyla sadece Samarra'da değil, hükümdarlığımın tüm kentlerinde, çözülemez gibi görünen bu yazıları çözenin, herkesin bildiği cömertliğimden yararlanacağını ilan et ama başarısızlık durumunda, bu kişinin sakalı en küçük kılına kadar yakılacaktır. Şunu da duyurun aynı zamanda: Tekrar görmek istediğim o acayip adamdan haber getirene elli güzel cariye ve Kirmit Adası'ndan gelmiş elli sandık kayısı vereceğim."

Kadınlara ve Kirmit Adası'nın kayısılarına tebaası da Halife kadar düşkündü. Vaatler ağızlarını sulandırdı ama tadamadılar bu nimetlerden çünkü yabancı hakkında hiç kimse bir şey bilmiyordu. Halife'nin ilk isteği konusunda da aynı şey oldu. Bilginler, yarı bilginler ve ne bilgin ne de yarı bilgin olan ama her şeyi bildiklerini sananlar, cesaretle gelip sakallarını ortaya koydular ve hepsi de yitirdiler sakallarını. Haremağalarının sakal yakmaktan başka bir iş yaptıkları yoktu; sarayın kadınları bu yanık kokusuna hiç dayanamıyorlardı ve bu yüzden bu işin başkalarına verilmesi gerekmişti.

Nihayet, günün birinde bir ihtiyar çıktı ortaya; bu ihtiyarın saka-

lı, o güne kadar görülmüş sakalların en uzunundan bir buçuk arşın daha uzundu. Saray görevlileri onu içeri alırken şöyle konuşuyorlardı aralarında: "Bu kadar güzel bir sakal yanacak, yazık, çok yazık olacak!" Halife de aynı biçimde düşünüyordu ama üzülmedi o. İhtiyar yazıları kolayca okudu ve kelime kelime açıkladı: "Her şeyin en iyi biçimde yapıldığı yerde meydana getirildik, her şeyin harikulade ve dünyanın en büyük hükümdarına layık olduğu bir ülkenin harikalarının en küçük parçasıyız biz."

"Çok güzel çevirdin," diye haykırdı Vathek, "bu yazının ne anlatmak istediğini biliyorum. Bu ihtiyara söylediği sözcük sayısı kadar cübbe ve bin katı altın sikke verilsin, yüreğimi kaplayan üzüntünün bir kısmından arındırdı beni."

Vathek, bu konuşmalardan sonra onu yemeğe davet etti hatta birkaç gün sarayında kalmasını istedi.

Ertesi gün onu yanına çağırttı ve şunları söyledi Halife: "Bana okuduklarını bir daha oku. Özlemini çektiğim, mutluluğu vaat ettiğini sandığım bu sözleri çok fazla duymayacağım." İhtiyar yeşil gözlüğünü taktı. Ama önceki gün okuduğu yazıların yerine başka yazıların gelmiş olduğunu görünce gözlük burnundan düşüverdi. "Neyin var?" diye sordu Halife, "Ne demek oluyor bu şaşkınlık?"

"Dünyanın hükümdarı, bu kılıçlardaki yazılar aynı yazılar değil!"

"Ne diyorsun sen?" dedi Vathek; "Ama dur bakalım, eğer yapabiliyorsan açıkla bana bunların anlamını."

"Şöyle efendim," dedi ihtiyar: "Vay hâline, bilmemesi gerekeni bilmek isteyenin ve gücünü aşan bir işe girişen gözüpek kişinin."

"Vay hâline senin!" diye haykırdı Halife kendini tutamayarak. "Çık huzurumdan! Senin sakalının yarısı yakılacak, çünkü dün iyi söktün yazıları; hediyelerime gelince, vermiş olduğumu hiçbir zaman geri almam ben."

Efendisine hoş olmayan bir gerçeği söyleyerek yaptığı budalalıktan ucuz kurtulduğunu anlayacak kadar akıllı olan ihtiyar hemen çekildi ve bir daha ortaya çıkmadı.

Çok geçmeden Vathek gösterdiği taşkınlık nedeniyle pişmanlık duydu. Sürekli bu yazıları incelediğinden, bunların her gün değişti-

ğini kesinlikle anladı; artık kimse çıkmıyordu ortaya yazıları açıklamak için. Bu sıkıntı verici uğraş içine ateşler saldı, baş dönmelerine, göz kararmalarına yol açtı; öylesine zayıf düştü ki zor duruyordu ayakta; bu durum karşısında, yıldızlarda hoş bir şey okuma umuduyla kendisini yalnızca kuleye götürmelerine izin veriyordu ama boş çıktı bu umudu. Dumanlı dimağından bulanan gözleri pek iyi hizmet etmiyorlardı ona; kara, kesif bir buluttan başka bir şey göremiyordu artık, daha kötüsü olmayacak bir felaket işaretiydi bu ona göre.

Bütün kaygı ve sıkıntılar nedeniyle bitkin düşen Halife cesaretini büsbütün kaybetti, ateşlendi, iştahı kesildi, dünyanın en obur insanı gitti, yerine en çok içki içeni geldi. Onulmaz bir susuzluk tüketiyordu onu; bir huni gibi açık olan ağzı, gece gündüz sıvı çağlayanlarını alıyordu içine. Hiçbir zevki tadamaz olan bu mutsuz hükümdar Beş Duyu sarayını kapattı; toplum içine çıkmaz, ihtişamını sergilemez, halkına adalet dağıtmaz oldu, saraya kapandı. Her zaman iyi bir koca olmuştu; kadınları durumuna üzüldüler, sağlığına kavuşması için adak adamaktan ve ona içki sunmaktan bıkmadılar.

Bu arada Prenses Karathis de çok büyük acılar içindeydi. Hükümdarı iyileştirmek ya da bu hasta adamı hiç değilse yatıştırmak için çareler bulmak amacıyla vezir Morakanabad'la baş başa bir odaya kapanıyordu sık sık. Bir çare bulacaklarına inandıklarından, birlikte büyü kitaplarını karıştırıyorlar ve büyü ustası olarak gördükleri o korkunç yabancıyı her yerde aratıyorlardı.

Samarra'nın birkaç mil uzağında yaban kekikleriyle kaplı bir dağ vardı, dağın doruğunu da olağanüstü güzel bir düzlük süslüyordu, mümin Müslümanlara ayrılmış bir cennet sanırdınız burasını. Koku saçan ağaççıklardan oluşan yüz koru; ayrıca portakal ağaçlarının, dağ selvilerinin ve limon ağaçlarının palmiyeler, bağ kütükleri ve nar ağaçlarıyla karıştığı, hem tat alma hem de koku alma duyularının tatmin edildiği yüz koru daha. Toprak burada menekşelerle örtülüydü, şebboy demetleri hoş kokular yayıyordu çevreye. On ordunun susuzluğunu giderecek kadar gür, pırıl pırıl dört pınar, kutsal ırmaklarla sulanan cennet bahçesini taklit edercesine fışkırıyordu

sanki. Suların yeşilimsi kıyılarında bülbül, sevgilisi gülün doğumunu şakıyor ve sunduğu güzelliklerin kısa sürmesinden yakınıyordu; kumru daha gerçek zevkleri kaybettiğine yanarken, çayırkuşu cıvıltılarıyla doğayı canlandıran ışığı selamlıyordu. Kuş sesleri burada dünyanın hiçbir yerinde rastlanmayacak şekilde, farklı tutkuları dile getiriyordu; keyiflerince gagaladıkları nefis meyveler kuşların canlılığını bir kat daha artırıyordu âdeta.

Biraz temiz hava soluyabilmesi ve dört pınardan kana kana su içebilmesi için Vathek'i bu dağa götürüyorlardı zaman zaman. Ona yalnızca annesi, kadınları ve birkaç haremağası eşlik ediyordu. Bunlar büyük taş kupalara su dolduruyor, istediğinde ona sunabilmek için yarışıyorlardı ama gösterdikleri bütün çabaya rağmen susuzluğunu gideremiyorlardı; suyu kana kana içmek için yere uzanıyordu çoğu zaman.

Bir gün, zavallı hükümdar uzun süre son derece acınacak bir hâlde öylece kalakalmışken, donuk ama güçlü bir ses duyuldu ve bu ses şöyle azarladı onu: "Ey Vathek, sen ki asaletinle ve gücünle bu kadar gurur duyuyorsun, niçin böyle rezilce davranıyorsun?" Bu sözleri duyan Vathek kafasını kaldırdı ve tüm bu sıkıntılara neden

olan yabancıyı gördü. Görünce de kendinden geçti, yüreği büyük bir öfkeyle tutuştu; haykırdı: "Sen, melun gâvur, ne işin var burada? Cin gibi, uyanık bir hükümdarı bir tuluma çevirdin âdeta, bu yetmedi mi sana? Hem çok içtiğimden hem de hâlâ içmek istediğimden ölmekte olduğumu görmüyor musun?"

"Şunu da iç o hâlde," dedi yabancı ve içinde kırmızımsı bir içki olan küçük bir şişe uzattı, "bedenin susuzluğundan sonra, ruhunun susuzluğunu da dindirmek için. Bil ki ben Hintliyim ama hiç kimsenin bilmediği bir bölgeden." *Hiç kimsenin bilmediği bir bölge!...* Bu sözler Halife'nin kafasında bir ışık çaktırdı. İsteklerinin bir bölümünün yerine gelmesiydi bu; ve tüm arzularının yerine geleceğini sanarak bu büyüleyici içkiyi alıp, hiç duraksamadan içti. Ânında sağlığına kavuşmuş buldu kendisini, susuzluğu dindi ve bedeni her zamankinden daha çevik bir hâle geldi. O zaman müthiş keyiflendi, korkunç Hintli'nin boynuna sarıldı ve en güzel kadınlarının mercan dudaklarını öptüğü gibi ateşli bir şekilde, iğrenç, sarkmış, salyalı dudaklarından öptü onu.

Karathis'in etkileyici sözleri sükûneti yeniden sağlamasaydı bu hezeyanların sonu gelmeyecekti. Oğlunu Samarra'ya dönmeye razı etti ve kente önceden bir haberci gönderdi. Haberci avazı çıktığı kadar bağırarak şu havadisi verdi insanlara: "Müthiş yabancı ortaya çıktı, Halife'yi iyileştirdi; konuştu, konuştu!"

Bu koca kentin sakinleri hemen evlerinden çıktı. Büyük küçük herkes Vathek ve Hintlinin geçişini görmek için koşuşturuyordu. Bıkmadan usanmadan şu sözleri yineliyorlardı: "Hükümdarımızı iyileştirdi; konuştu, konuştu!" Bu sözler günün sözleri oldu, aynı gece bu sevinçli olayı kutlamak için düzenlenen şenlikler hiç unutulmadı, şairler o güzel günle ilgili bütün şarkılarına nakarat yaptılar bu sözleri.

Halife bunun üzerine Beş Duyu sarayını yeniden açtırdı; özellikle de bir an önce Tat Alma sarayını ziyaret etmek istedi, burada büyük bir ziyafet düzenlenmesi için emir verdi, gözdeleri ve sarayın bütün önemli görevlileri davet edildi bu ziyafete. Halife'nin yanına oturan Hintli, bu kadar büyük bir onuru hak edecek kadar çok yiye-

bileceğine, içebileceğine, konuşabileceğine inanmıyormuş gibi yapıyordu. Yemekler getirilir getirilmez tükeniveriyordu. Herkes şaşkınlık içinde birbirine bakıyordu ama Hintli hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi ağzına kadar dolu kadehleri herkesin sağlığına kaldırıyor, avazı çıktığı kadar bağırarak şarkılar söylüyor, iğrenç kahkahalar atıyor ve fazla yüksek sesle dile getirmemiş olsa alkışlanacak olan doğaçlamalar yapıyordu. Bütün yemek boyunca, yirmi müneccimin konuşacağı kadar konuştu, yüz hamalın yiyeceğinden fazla yedi ve bir o kadar da içti.

Sofraya otuz iki kez yemek getirilmiş, Halife yanında oturan konuğun açgözlülüğünden yakınmaya başlamıştı. Adamın varlığı dayanılmaz hâle geliyordu, Halife keyifsizliğini ve sıkıntısını belli etmemek için zor tutuyordu kendisini; sonunda baş haremağasının kulağına şu sözleri fısıldama olanağı buldu: "Görüyorsun Bababaluk, bu adam her şeyde nasıl aşırılık gösteriyor! Kadınlarıma kadar ulaşabilseydi neler olurdu bir düşünsene! Git, daha bir dikkatle nezaret et her şeye, özellikle de onu gözlerine kestirebilecek olan Çerkezlerime ötekilerin hepsinden çok dikkat et!"

Divanın toplanma saati geldiğinde sabah kuşu üçüncü kez cıvıldamıştı: Vathek divana bizzat başkanlık edeceğini vaat etmişti. Sofradan kalktı, içtiği şaraptan çok şamatacı konuğunun gürültü patırtısından sersemlemiş bir hâlde vezirinin koluna yaslandı; zavallı hükümdar zar zor ayakta durabiliyordu. Vezirler, saray görevlileri ve adli erkân saygılı bir sessizlik içinde hükümdarlarının çevresinde bir yarım daire oluşturdular; Hintli, sanki hiçbir şey yememiş gibi müthiş bir soğukkanlılıkla ve son derece rahat bir tavırla tahtın basamaklarından birine yerleşirken, küstahlığının bütün seyircileri öfkelendirmesine bıyık altından gülüyordu.

Bu arada, kafası iyice karışmış olan Halife, gelişigüzel, yerli yersiz adalet dağıtmaktaydı. Başveziri durumu fark etti ve hemen toplantıyı yarıda kesip efendisinin onurunu kurtarmak için bir çare düşündü. Alçak sesle şunları söyledi ona: "Efendim, Prenses Karathis geceyi yıldızlara sorular sorarak geçirdi; başınızda bir tehlikenin dolaştığını haber veriyor. O kadar ilgi göstererek büyülü mücevherler

verdiğiniz bu yabancı hayatınıza kastetmiş olmasın sakın. Verdiği içki görünüşte iyileştirdi sizi ama bu içki belki de ani etki yapacak bir zehirdir. Bu kuşkuyu aklınızdan çıkarmayın; ona hiç değilse içtiğiniz içkinin nasıl yapıldığını, nereden getirildiğini sorun; unutmuş gibi gözüktüğünüz kılıçlardan söz edin ona."

Hintlinin küstahlıklarından iyice sıkılmış olan Vathek, bir baş işaretiyle vezirini onayladı ve o ucubeye hitap ederek şöyle konuştu: "Ayağa kalk ve divan huzurunda, bana içirmiş olduğun içkinin hangi uyuşturuculardan meydana geldiğini söyle; özellikle de bana satmış olduğun kılıçların muammasını açıkla ve böylece sana yapmış olduğum onca iyiliği unutmamış olduğunu göster!" Halife olabildiğince alçak sesle dile getirdiği bu sözlerden sonra sustu. Ama Hintli karşılık vermeden, yerini de terk etmeden gene katıla katıla güldü ve o iğrenç yüz hareketlerini tekrarladı. Vathek işte o zaman kendine hâkim olamadı; bir tekme atarak oturduğu basamaktan aşağı yuvarladı onu, peşini bırakmadı, çevik bir hareketle bir tekme daha da attı, tahrik olan tüm divan üyeleri de ona uydu. Bütün ayaklar havadaydı; bir vuran kendini bir daha vurmak zorunda hissediyordu.

Hintli numaraya başlamıştı. Kısa boyundan yararlanıp dertop etmişti kendini ve görülmemiş bir azgınlıkla peşine düşen saldırganların darbeleri altında yuvarlanıyordu. Odadan odaya, salondan salona böylece yuvarlanıp duran top, rastladığı her şeyi kendine çekiyordu. Karmakarışık saray korkunç seslerle çınlıyordu. Ürken sultanlar kapılarını aralayıp baktılar; top görünür görünmez kendilerini kaybettiler. Haremağaları onları durdurmak için her taraflarını kanatıncaya kadar çimdiklediler ama boşuna! Haremağalarının ellerinden kurtuldu sultanlar. Onları engelleyemedikleri için korkudan neredeyse ölecek gibi olan sadık nöbetçiler de bu uğursuz topun peşinden gitmekten alamadılar kendilerini.

Böylece sarayın salonları, odaları, mutfakları, bahçeleri ve ahırları katedildikten sonra, dış avluya yöneldi Hintli sonunda. Ötekilerden daha azmış durumda olan Halife onu yakından izliyor ve olabildiğince çok tekme atmak istiyordu ona. Bu çaba ve gayreti, topa yöneltmiş bazı tekmelerin kendisine gelmesine de neden oluyordu.

Karathis, Morakanabad ve aklı başında, genel eğilime o âna kadar direnebilmiş bir ya da iki vezir daha, Vathek'in rezil olmasını engellemek, onu durdurmak için ayaklarına kapandılar ama Halife başlarının üstünden atladı ve yarışa devam etti. O zaman müezzinlere halkı namaza çağırmaları için emir verdiler. Böylelikle halkı yol üstünden çekmeyi ve dualarıyla böyle bir felaketi savuşturmayı amaçlıyorlardı ama hiçbir şey fayda etmedi. Bu cehennem topunu görmek yeterli oluyordu peşine takılmak için. Müezzinler de onu pek uzaktan görmelerine rağmen minarelerinden indiler ve kalabalığa katıldılar. Kalabalık o kadar büyüdü ki kısa süre içinde Samarra evlerinde yalnızca felçliler, tek bacaklılar, can çekişmekte olanlar ve sütanalarının daha hızlı koşabilmek için bıraktıkları süt çocukları kalmıştı. Hatta sonunda Karathis, Morakanabad ve ötekiler de katılmışlardı oyuna: haremlerden gelen kadın çığlıkları, kadınları gözden kaçırmak istemeyen haremağalarının bağırtıları, koşarken bir yandan da birbirlerini tehdit eden kocaların küfürleri, atılan ve yenen tekmeler, her adımda düşmeler, yuvarlanmalar... Kısacası her şey Samarra'yı, zapt edilip yağmacılara teslim olmuş bir kent durumuna sokmuştu âdeta. Sonunda top hâline gelmiş bu melun Hintli, sokakları, meydanları geçtikten sonra kenti ıssız bıraktı, Katul düzlüğü yoluna girdi ve Dört Pınar Dağı'nın eteğindeki bir vadiye doğru süzüldü.

Bu vadinin bir yanında yüksek bir tepe, öbür tarafında ise suların döküldüğü korkunç bir uçurum vardı. Halife ve onu izleyen kalabalık topun bu uçuruma atlamasından korktular ve onu yakalamak için çabalarını bir kat daha artırdılar ama bir sonuç vermedi bu çaba; top uçuruma yuvarlandı ve şimşek gibi bir hızla kayboldu ortadan.

Âdeta görünmez bir el kendisini durdurmamış olsa, hiç kuşkusuz Vathek de atlayacaktı uğursuz Gâvur'un arkasından. Topluluk da durdu; sükûnet hâkim oldu ortalığa. Herkes şaşkın şaşkın birbirine bakıyordu; sahnenin gülünçlüğüne rağmen hiç kimse gülmedi. Ahali, başı önde, şaşkın ve sessiz bir hâlde tekrar Samarra'ya döndü ve böyle bir çılgınlığa kapıldıkları için herkes kendisini eleştirdi;

böyle bir çılgınlığa insanı ancak dayanılmaz bir gücün sürükleyebileceğini akıllarına bile getirmeden evlerine sığındılar çünkü şu bir gerçek ki yalnızca araçları durumunda oldukları bir iyilik nedeniyle gururlanan insanlar, kaçınamayacakları budalalıklar da yaparlar.

Sadece Halife terk etmek istemedi vadiyi. Buraya çadırlar kurulması için emir verdi, Karathis ve Morakanabad'ın uyarılarına rağmen uçurumun kenarına yerleşti. Burada arazinin çökebileceğini, üstelik de sihirbazın çok yakınında bulunduğunu boşuna anlatmaya çalıştılar, uyarları fayda etmedi. Binlerce meşale yaktırdıktan ve daha da yakılmasını emrettikten sonra, uçurumun çamurlu kenarına uzandı ve suni aydınlatmadan yararlanarak saltanat ateşlerinin nüfuz edemediği karanlığın ötesini görmeye çalıştı. Kimi zaman uçurumun dibinden sesler geldiğini, kimi zamansa Hintlinin konuşmalarını duyduğunu sanıyordu ama bunlar suların şırıltısından ve dağlardan fokur fokur kaynayarak dökülen çavlanların sesinden başka bir şey değildi.

Halife geceyi bu zorlu koşullarda geçirdi. Gün ağarmaya başlar başlamaz çadırına çekildi ve hiçbir şey yemeden uyudu ancak yarıküreye karanlık düştüğünde uyandı. Gene gözetleme yerine geldi ve geceler boyu ayrılmadı oradan. Geniş adımlar atarak yürüdüğü, öfkeyle yıldızları seyrettiği görülüyordu, kendisini aldattıkları için kızıyordu yıldızlara sanki.

Bir gün ansızın, göğün mavisi vadiden Samarra'nın ötelerine kadar uzun kan çizgileriyle boyandı; bu korkunç olaydan büyük kule de etkilenmiş gibiydi. Halife kuleye çıkmak istedi ama gücü onu terk etmişti sanki; korkudan donmuş bir hâlde giysisinin eteğini başına çekti.

Bütün bu ürküntü verici mucizeler merakını kamçılamaktaydı. Bu yüzden, kendi kabuğuna çekileceğine, Hintlinin kaybolduğu yerde kalma düşüncesinde ısrar etti.

Bir gece düzlükte tek başına dolaşırken ansızın ay ve yıldızlar ışık vermez oldu, aydınlığın yerini koyu karanlık aldı, titreyen topraktan, gök gürültüsünden daha güçlü bir sesle bağıran Gâvur'u duydu: "Kendini bana adayacak, dünyevi güçlere tapacak ve dinin-

den vazgeçecek misin? Bu koşullarla Yeraltı Ateşi sarayını açacağım sana. Orada uçsuz bucaksız gök kubbeler altında yıldızların sana vaat ettiği hazineleri göreceksin, kılıçlarımı oradan aldım ben; Davud'un oğlu Süleyman, dünyayı boyunduruğu altında tutan tılsımlarla çevrili olarak orada yatıyor."

Şaşıran Halife titreyerek ama doğaüstü olaylara alışmış birinin ses tonuyla konuştu: "Neredesin? Gözüme gözük! Beni yoran bu karanlığı dağıt! Seni bulmak için bu kadar meşale yaktım, hiç olmazsa korkunç yüzünü göster."

"Muhammed'i inkâr et," diye ısrar etti Hintli, "samimi olduğunu kanıtla, yoksa hiçbir zaman göremezsin beni." Talihsiz Halife istediği her konuda söz verdi ona. Ânında gökyüzü aydınlandı, alev almış gibi görünen yıldızların ışığı altında yeri şöyle bir gördü Vathek. Dipte abanozdan bir cümle kapısı gözüküyordu. Kapının önüne uzanmış olan Hintli'nin elinde bir altın anahtar vardı ve kilidin önünde çınlatıyordu bu anahtarı.

"Ah!" diye haykırdı Vathek, "Boynumu kırmadan senin yanına kadar nasıl inebilirim? Gel beni al ve hemen kapıyı aç!"

"Ağır ol bakalım!" diye karşılık verdi Hintli: "Bilesin ki çok susadım ve ancak susuzluğum giderildiği takdirde açabilirim kapıyı. Elli çocuğun kanı gerekli bana: Sarayındaki ileri gelenlerin ve vezirlerinin çocuklarından al bu kanı... Ne benim susuzluğum ne senin merakın geçecek yoksa. Samarra'ya dön, istediğimi getir bana, kendi ellerinle at bu uçuruma; o zaman, göreceksin."

Hintli, bu konuşmadan sonra sırtını döndü; ve şeytana uyan Vathek, bu korkunç törenini gerçekleştirmeye karar verdi. Tekrar rahat ve huzura kavuşmuş gibi gözüktü, kendisini hâlâ seven halkın alkışları arasında Samarra'ya doğru yola koyuldu. İstemeden kapıldığı iç sıkıntısını o kadar iyi gizledi ki ötekiler gibi Karathis ve Morakanabad da yanıldılar. Sadece eğlencelerden ve şölenlerden söz edildi. O âna kadar hiç kimsenin ağzına almaya cesaret edememiş olduğu top hikâyesi de anıldı ilk kez. Her yerde gülünüyordu bu olaya ama herkes gülemiyordu. Çünkü birçok kimse bu unutulmaz olay sırasında aldığı yaralar nedeniyle cerrahların eline düşmüştü.

Vathek, kendisini bu havada görmelerinden çok memnundu çünkü ürküntü verici amaçlarına böylelikle ulaşacağını umuyordu. Herkese, özellikle de vezirlerine ve sarayın ileri gelenlerine karşı çok kibar davranıyordu. Ertesi gün onlara görkemli bir ziyafet verdi. Lafı yavaş yavaş çocuklarına getirdi ve iyi niyetli bir tavır içinde en güzel çocukların kimin çocukları olduğunu sordu. Her baba kendi çocuklarını başkalarının çocuklarından üstün göstermeye çalıştı. Tartışma kızıştı; bu konuda kendisi karar vermek istiyormuş gibi gözüken Halife olmasaydı kavga çıkacaktı.

Biraz sonra bu zavallı çocukların oluşturduğu topluluğun içeri girdiği görüldü. Ana şefkati bu çocukları, güzelliklerini daha belirginleştirebilecek her şeyi kullanarak süslemişti. Ama bu parlak tazelik bütün gözleri ve kalpleri cezbederken, Vathek doymak bilmez aç gözlerle inceledi çocukları. İçlerinden ellisini Gâvur'a kurban etmek üzere seçti. Ve bir iyilik yapmak istiyormuş gibi gözükerek, bu küçük gözdelerine düzlükte bir şölen vermek istediğini söyledi. Sağlığına kavuştuğu için, onların ötekilerden daha fazla eğlenmeyi hak ettiklerini dile getirdi. Halife'nin iyiliği herkesi çok mutlu etti. Kısa süre içinde bütün Samarra öğrendi şöleni. Tahtırevanlar, atlar, develer hazırlandı; kadınlar, çocuklar, yaşlılar, gençler, herkes gönlüne göre bir yer buldu. Alay, peşinde kendi ve kenar mahallelerin tüm şekercileriyle birlikte yürüyüşe geçti; herkes neşe içindeydi, hiç kimse son kez bu yola düşüldüğünde başlarına neler gelmiş olduğunu hatırlamadı.

Akşam güzel, hava serin, gök dingindi; çiçekler koku saçıyorlardı. Dinlenmekte olan doğa, batan güneşin ışıklarıyla keyifleniyordu sanki. Güneşin hoş ışıkları Dört Pınar Dağı'nın doruğunu yaldızlıyordu; dağın yamacını güzelleştiriyor, zıplayan hayvanları renklendiriyordu. Çeşmelerin şırıltısından, kaval nağmelerinden ve tepelerde birbirlerini çağıran çobanların seslerinden başka bir şey işitilmiyordu.

Bir anda kanları akıtılacak talihsiz kurbanlar tamamlıyordu bu dokunaklı sahneyi. Masum ve güvenlik içindeki bu çocuklar güle oynaya düzlüğe doğru ilerliyorlardı; kimi kelebeklerin peşinden ko-

şuyor, kimi de çiçek ya da küçük parlak taşlar topluyordu, birçoğu sessiz adımlarla koşup arkadaşlarına dokunuyordu, öpücükler veriyorlardı birbirlerine.

Dibinde abanoz cümle kapısının bulunduğu korkunç uçurum göründü uzaktan. Kara bir çizgiye benzeyen uçurum, düzlüğü ortasından kesiyordu. Morakanabad ve arkadaşları uçurumu Halife'nin meydana getirmekten hoşlandığı acayip eserlerden biri gibi gördüler; talihsizler! Bu uçurumun ne işe yarayacağını bilmiyorlardı.

Uğursuz yere çok yakından bakılmasını kesinlikle istemeyen Vathek kafileyi durdurdu ve büyük bir daire oluşturdu. Bababaluk koşullar için ayrılan yeri ölçmek ve okların saplanacağı daireleri hazırlamak için gruptan ayrıldı. Elli çocuk çarçabuk soyundu; nazik uzuvlarının hoş çizgilerindeki yumuşaklık hayranlıkla seyredildi. Gözleri, ana babalarının gözlerine yansıyan bir neşeyle pırıldadı. Herkes en beğendiği küçük savaşçı için adaklar adadı: Hepsi bu sevimli ve masum yaratıkların oyunlarına yoğun bir ilgi gösterdi.

Halife bir fırsatını bulup topluluktan ayrıldı. Uçurumun kenarına doğru ilerledi, dişlerini gıcırdatarak söylenen Hintli'nin sesini işitti titreyerek. "Neredeler? Neredeler?"

"Acımasız Gâvur!" diyerek karşılık verdi Halife heyecan içinde, "Onları kurban etmeden seni memnun etmenin bir yolu yok mu? Ah! Bu çocukların güzelliklerini, inceliklerini, saflıklarını bir görseydin için sızlardı."

"Canı cehenneme senin bu duygusallığının, ne gevezesin!" diye haykırdı Hintli, "Çabuk ver bana onları! Yoksa kapım sana ebediyen kapanacak."

"Bağırma öyle," dedi Halife kızararak. "Ah tabii! Peki! Bu işin gerçekleşmesi için her şeye razı olurum," dedi Gâvur o canavar gülüşüyle; "kafan çalışıyor; biraz daha sabır göstereceğim."

Bu ürküntü verici konuşma sırasında, oyunlar bütün canlılığıyla sürüyordu öbür tarafta. Nihayet güneş dağların üstünde gözükürken sona erdi oyunlar. Uçurumun kenarında ayakta duran Halife bütün gücüyle bağırdı: "Elli küçük gözdem yaklaşsın bana doğru, oyunlarda kazandıkları başarılara göre sıraya dizilerek gelsinler!

Birinciye elmas bileziğimi, ikinciye zümrüt kolyemi, üçüncüye sarı yakut kemerimi, ötekilere de terliklerime varıncaya kadar giydiklerimden birer parça vereceğim."

Bu sözler üzerine alkışlar yükseldi; tebaasını eğlendirmek ve gençliğini yüreklendirmek için çırılçıplak kalacak bir hükümdara övgüler yağdırılıyordu. Bu sırada yavaş yavaş soyunan ve kolunu olabildiğince yükseğe kaldıran Halife vereceği ödüllerin her birini pırıl pırıl parlatıyordu elinde; ama armağanına bir an önce kavuşmak isteyen çocuğu bir eliyle ödüllendirirken öteki eliyle de, Gâvur'un sürekli "Daha! Daha!" diye homurdandığı uçuruma yuvarlıyordu.

Bu korkunç iş o kadar çabuk oluyordu ki hükümdarın yanına gelen çocuk kendisinden öncekinin akıbetinin farkına varamıyordu; seyircilere gelince, karanlık ve aradaki mesafe onların da olup biteni anlamalarını engelliyordu. Sonunda ellinci kurbanını da aşağı yuvarlayan Vathek, Gâvur'un gelip kendisini alacağını ve altın anahtarı vereceğini sandı. Kendisini Süleyman kadar büyük sanıyor ve verecek hiçbir hesabı olmadığına inanıyordu ki şaşkınlık içinde uçurumun kapandığını fark etti ve ayaklarının altında, her zaman üstünde dolaştığı topraktan başka bir şey bulunmadığını gördü.

Anlatılmaz bir öfke ve umutsuzluk içindeydi. Hintli'nin alçaklığına lanetler yağdırıyordu; ona ağza alınmayacak küfürler ediyor, sanki işitecekmiş gibi tepinip duruyordu bulunduğu yerde. Bitkin düşene dek tepindi durdu böyle ve sonunda aklını yitirmiş gibi yere serildi. Ötekilere göre daha yakınında duran vezirleri ve sarayın ileri gelenleri, önce onun çocuklarla oynamak için çayıra oturduğunu sandı ama bir tür kaygı ve endişe içine düşünce Halife'ye doğru ilerlediler. Halife şaşkın bir tavır takınarak şöyle konuştu: "Ne istiyorsunuz?"

"Çocuklarımızı! Çocuklarımızı!" diye bağırdılar hep bir ağızdan.

"Çok tuhafsınız!" diye karşılık verdi Halife, "Yaşamda başa gelebilecek kazalardan beni sorumlu tutmak istiyorsunuz. Çocuklarınız oynarlarken, burada bulunan uçuruma düştüler, geriye sıçramasaydım ben de düşüyordum az daha."

Bu sözleri duyan elli baba korkunç çığlıklar attı ve bu çığlıklar anneler tarafından daha yüksek bir sesle yinelendi; bu arada ötekiler de, niçin bağırıldığını bilmeden daha da yüksek sesle çığlıklar attılar. Kısa süre sonra her taraftan şu sözler duyuldu: "Hükümdar melun Gâvur'a yaranmak için bize oyun oynadı: Onu bu alçakça davranışından dolayı cezalandıralım, intikam alalım! Bu acımasız hükümdarı uçuruma atalım, hatırası bile yaşamasın artık!"

Bu konuşmalardan ürken Karathis Morakanabad'a yaklaştı ve şunları söyledi: "Vezir, siz iki güzel çocuğunuzu yitirdiniz, en üzgün baba siz olmalısınız ama erdemli bir insansınız siz, efendinizi kurtarın!"

"Evet hanımefendi," diye karşılık verdi vezir, "hayatım pahasına onu bu tehlikeden kurtarmaya çalışacağım, daha sonra da uğursuz kaderiyle baş başa bırakacağım." Bunun üzerine Karathis Bababaluk'a dönerek şöyle dedi: "Haremağalarınızın başına geçin! Kalabalığı yaralım; becerebilirsek bu talihsiz hükümdarı sarayına götürelim." Bababaluk ve arkadaşları, baba olma fırsatından mahrum olmalarına ilk kez sevindiler. Vezire itaat ettiler. Vezir de elinden geleni yaparak bu soylu girişimi başarıyla sonuçlandırdı. Ve daha sonra da bir kenara çekildi, yüreği boşaldı, ağladı.

Halife içeri girer girmez Karathis sarayın bütün kapılarını ka-

pattırdı. Ayaklanmanın gitgide şiddetlendiğini ve her yandan küfürler yağdığını görünce şunları söyledi oğluna: "Haklı ya da haksız olabilirsiniz, önemi yok bunun! Hayatınızı kurtarmamız gerekiyor. Dairenize çekilelim; oradan da, ikimizden başka kimsenin bilmediği dehlize ineriz ve kuleye geçeriz. Kuleden hiç dışarı çıkmamış dilsizlerin yardımıyla gerisini getiririz işin. Bababaluk bizim hâlâ sarayın içinde olduğumuzu sanacak ve kendi iyiliği için saraya girişi engellemeye çalışacaktır; o sulugöz Morakanabad'ın tavsiyelerine hiç kulak asmadan ne yapabileceğimizi düşünmeliyiz biz."

Halife, annesinin bütün bu söyledikleri karşısında tek bir kelime bile etmedi ve her şeyin onun istediği gibi olmasına razı oldu ama yürürken bir yandan da şu sözleri yineleyip duruyordu: "Neredesin iğrenç Gâvur? Çocukları kıtır kıtır yemedin mi daha? Kılıçların, altın anahtarın, tılsımların nerede?" Bu sözler, Karathis'in gerçeğin bir kısmını anlamasını sağladı. Kulede oğlu biraz rahatlayınca onu bütünüyle kendine getirmekte zorluk çekmedi. Utanma ve sıkılma duygularından çok uzaktı; onun, bir kadın ne kadar şeytan olabilirse o kadar şeytan olduğunu söylemek gerek, çünkü kadınlar, üstünlükleri tehlikeye düştüğünde bu durumu aşmak için ellerinden gelen her şeyi yaparlar. Halife'nin hikâyesi de Karathis'i ne şaşırttı ne de ürküttü; yalnızca Gâvur'un vaatlerinden etkilendi ve şunları söyledi oğluna: "Bu Gâvur'un biraz zalim olduğunu kabul etmek gerekiyor; bununla birlikte dünyevi güçler daha korkunç olmalı ama birinin vaatleri, ötekinin de bağışları bazı önemsiz çabalar harcamaya değer; ödülü böyle hazineler olduktan sonra hiçbir suçun cezası ağır gelmez. Bırakın artık bu Hintli'den yakınmayı; öyle sanıyorum ki istemiş olduğu bütün koşulları yerine getirmediniz siz. Ve ben onun yeraltı tanrılarına kurban sunmak istemiş olduğundan hiç kuşku duymuyorum, ayaklanma yatıştığında bunu düşünmemiz gerekecek; düzeni sağlayacağım ve hazinelerinizi tüketmekten korkmayacağım, çünkü yeni hazinelere sahip olacağız kesinlikle."

Müthiş bir ikna yeteneği taşıyan Karathis dehlizden geri döndü ve saraya vardığında pencereden halka gösterdi kendini. O halka nutuk çekerken, Bababaluk da avuçlar dolusu altın saçıyordu ortalı-

ğa. Bu iki yöntem de iyi sonuç verdi, ayaklanma durdu; herkes evine döndü ve Karathis de kulenin yolunu tuttu.

Sabah ezanı okunurken Karathis ve Vathek kulenin tepesine ulaştıran sayısız basamağı çıktılar; sabah vaktinin, kasvetli ve yağmurlu olmasına karşın bir süre kaldılar orada. Bu kasvetli parlaklık kötü kalplerine hoşnutluk veriyordu. Güneş ışınlarının bulutları deldiğini görünce, güneşten korunmak için bir çadır gerdiler. Yorgunluktan bitkin düşen, dinlenmekten başka bir şey düşünmeyen Halife, daha manidar düşler görme umuduyla uykuya daldı. Öte yandan faaliyet içindeki Karathis de, arkasında bazı dilsizlerle birlikte, ertesi gece sunulması gereken kurbanı hazırlamak üzere aşağı indi.

Duvara oyulmuş, yalnızca kendisi ve oğlu tarafından bilinen dar merdivenden, mezarlarından çıkarılmış eski firavun mumyalarının bulunduğu gizemli kuyulara indi önce. Bir dehlize girdi; burada, dilsiz ve sağ gözleri olmayan elli zenci kadının koruduğu şeyler, en zehirli yılanların özsuları, gergedan boynuzları, Hint adalarının iç kesimlerinde büyücülerin kestiği, boğucu kokular yayan odunlar saklanıyordu. Bin kadar başka ürküntü verici nadide nesne de vardı burada: Karathis, günün birinde, büyük bir tutkuyla sevdiği ve zevklerini tanıdığı cehennem güçleriyle alışveriş yapma umuduyla kendisi oluşturmuştu bu koleksiyonu. Tasavvur ettiği korkunçluklara alışmak için, ölülerin kafalarına ve iskeletlere tek gözleriyle tuhaf tuhaf bakan ve bunları büyük bir zevkle seyreden zencileriyle birlikte bir süre kaldı orada. Zenciler, bu nesneler dolaplardan indirildikçe korkunç bir şekilde yüzlerini buruşturuyorlar, bir yandan hayran hayran Karathis'e bakarken bir yandan da onu şaşırtan tuhaf sesler çıkarıyorlardı. Pis kokudan boğulan Karathis, bu korkunç hazinelerden bir bölümünü alarak dehlizi terk etmek zorunda kaldı sonunda.

Bu arada Halife de umduğu düşleri görememiş ama düşler âleminden doymak bilmez bir iştahla dönmüştü. Dilsizlerden yiyecek bir şeyler istemiş ama onların tamamen sağır olduklarını unutmuştu; yerlerinden kımıldamadıkları için onları tartaklıyor, ısırıyor, çimdikliyordu. Zavallı yaratıkların şansına, Karathis bu uygunsuz

sahneye bir son verdi. "Ne oluyor oğlum böyle; mağaralarından atılmış bir sürü yarasanın bağırdığını sandım, görüyorum ki kötü davrandığınız zavallı dilsizlermiş bunlar; aslında getirdiğim nefis yiyecekleri hak etmiyorsunuz," diye konuştu soluk soluğa.

"Verin, verin!" diye bağırdı Halife, "Açlıktan ölüyorum."

"Getirdiklerimi yiyebilirseniz, çok sağlam bir mideniz varmış, diyeceğim vallahi."

"Çabuk, çabuk!" diye karşılık verdi Halife, "Ama, aman Allah'ım ne iğrenç şeyler bunlar! Ne yapmak istiyorsunuz siz? Kusacağım şimdi."

"Haydi, haydi," dedi Karathis, "bu kadar müşkülpesent olmayın, yardım edin de şunları dizelim; tiksindiğiniz şeylerin sizi mutlu edeceğini göreceksiniz. Bu geceki kurban için odun hazırlayalım, hazırlıklar bitmeden yemek yemeyi aklınıza bile getirmeyin. Tüm görkemli ayinlerden önce büyük bir açlık çekmek gerektiğini bilmiyor musunuz?"

Herhangi bir şey söylemeye cesaret edemeyen Halife, bağırsaklarına sıkıntı vermeye başlayan ağrıya ve esintilere bıraktı kendini, bu arada anası da kendi işlerine koyulmuştu. Kısa sürede, içlerinde yılanların özsularının bulunduğu küçük şişeler, mumyalar ve kemik parçaları kulenin korkuluklarına dizildi. Odun yığını yükseliyordu ve üç saat içinde yirmi arşınlık bir yüksekliğe ulaştı. Sonunda karanlık çöktü, Karathis neşe içinde giysilerini çıkardı: El çırpıyor ve insan yağına batırılmış bir meşaleyi sallıyordu; dilsizler de onu taklit ediyorlardı. Ama açlıktan bitkin düşen Halife daha fazla dayanamadı ve bayılıp yere yığıldı.

Meşalelerin kızgın damlaları büyülü ormanı aydınlatıyor, zehirli özsu binlerce mavi ateş saçıyor, mumyalar tükeniyor ve siyah, kesif dumanlı burgaçlar oluşturuyorlardı; sonunda alevler gergedan boynuzlarını sarınca ortalığa öylesine pis bir koku yayıldı ki Halife sıçrayıp kendine geldi ve şaşkın bakışlarla alevler içinde sahneyi seyretti. Tutuşan özsu iri damlalar hâlinde akıyordu ve durup dinlenmeden bu özsuları taşıyan zenci kadınların çığlıkları Karathis'in bağırmalarına karışıyordu. Alevler öylesine şiddetleniyor ve çaresizliğin cilası bu alevleri o kadar canlı bir biçimde parlatıyordu ki bu canlılığa ve parıltıya daha fazla dayanamayan Halife sonunda saltanat sancağının altına sığındı.

Tüm kenti aydınlatan ışıktan etkilenen Samarra sakinleri hemen yataklarından kalktılar, damlara çıktılar, yanan kuleyi gördüler ve yarı çıplak hâlde meydanda toplandılar. O anda hükümdarlarına duydukları sevgi depreşti ve kulesinde yanacağını sanarak, onu kurtarmaktan başka bir şey düşünemez oldular. Morakanabad gözyaşlarını silerek inzivadan çıktı; o da ötekiler gibi ateşe doğru bağırıyordu. Burnu büyülü kokulara karşı daha hassas olan Bababaluk,

Karathis'in tasarılarını uygulamaya koyduğunu düşünüyor ve herkese sükûnet tavsiye ediyordu. Onu ihtiyar bir ödlek ve büyük bir hain gibi gördüler. Su yüklü develer öne sürüldü ama kuleye nasıl girilecekti?

Kapılar inatla zorlandığı sırada şiddetli bir kuzeydoğu rüzgârı esmeye başladı ve alevleri uzaklara sürükledi. Topluluk önce geriledi ve sonra çabasını bir kat daha artırdı. Her tarafa yayılan cehennemi boynuz ve mumya kokuları havayı zehirledi, neredeyse soluksuz kalan çok sayıda insan sırtüstü devrildi. Ayakta kalanlar yanlarındakilere şunları söylüyorlardı: "Uzaklaşın buradan, zehirleniyorsunuz." Hepsinden beter hastalanan Morakanabad'ın hâli içler acısıydı, her yandan herkes burnunu tıkıyordu ama kapıları sökmekle uğraşan insanları hiçbir şey durduramadı. İçlerinden en güçlü ve en kararlı yüz kırk kişi sonuca ulaştı. Merdivenleri çıkmaya koyuldular ve on beş dakika içinde epey yol aldılar. Dilsizlerinin ve zenci kadınlarının işaretleriyle telaşa düşen Karathis merdivene doğru ilerledi, birkaç basamak indi ve sesler duymaya başladı: "İşte su!" Yaşına göre epey dinç olduğundan hemen sahanlığa çıktı ve oğluna şunları söyledi: "Bir dakika! Durdurun töreni; daha makbul bir kurban sunacağız. Hiç kuşkusuz kulenin yanmakta olduğunu sanan birileri, şimdiye kadar dokunulamaz olan kapıları kırma cesaretini göstermişler ve suyla buraya geliyorlar. İtiraf etmek gerekir ki yaptığınız bütün haksızlıkları unutacak kadar saf bunlar; ama önemi yok! Bırakalım çıksınlar yukarı, Gâvur'a kurban edeceğiz onları; dilsizlerimiz hem güçlü hem deneyimli: Bu yorgun insanların işini kısa zamanda bitirirler."

"Peki," diye karşılık verdi hükümdar, "yeter ki bir an evvel bitsin bu iş, ben de yemek yiyeyim!" Az sonra talihsiz insanlar ortaya çıkıverdiler. On bir bin basamağı hızla tırmandıklarından nefes nefese kalmışlardı, kovalarının neredeyse boşalmış olmasından ötürü de umutsuzluk içindeydiler; oraya ulaştıklarında alevlerin pırıltısı ve mumyaların kokusu bir anda bütün duyuları üzerinde olumsuz bir etki yaptı: Yazık oldu çünkü dilsizlerin ve zenci kadınların boyunlarına ip geçirirken neşeyle güldüklerini fark etmiyorlardı; dahası

bu sahne, en az ötekiler kadar bu sevimli insanları da eğlendiriyordu. Böylesine kolay olup biten bir boğma töreni görülmemiştir hiç; kimse direnmiyor, herkes sessizce can veriyordu; öyle ki, Vathek kısa süre içinde çevresini kendisine en sadık insanların cesetleriyle dolu buldu ve bu cesetler odun yığınına atıldı. Her şeyi düşünen Karathis yeteri kadar kurban verildiğine kanaat getirdi; zincirler gerdirdi ve geçiş yeri üstündeki çelik kapıları kapattırdı.

Bu emirler henüz yerine getirilmişti ki kule titredi, cesetler ortadan kayboldu, koyu kırmızı renkli alevler, latif bir pembeye büründü. Pek hoş, tatlı bir koku hissedildi; mermer sütunlardan uyumlu sesler geldi ve sıvılaşmış boynuzlar baş döndürücü bir rayiha yaydılar ortalığa. Kendinden geçen Karathis büyülerinin başarılı olduğunu düşünüp peşin peşin seviniyordu; bu arada güzel kokulardan korkan dilsizler ve zenci kadınlar da homurdanarak inlerine çekildiler.

Onlar gider gitmez sahne değişti. Odun yığını, boynuzlar ve mumyaların yerini muhteşem bir şekilde düzenlenmiş bir sofra aldı. Sofrada, nefis yemeklerle dolu sayısız tabak, ortada şarap şişeleri, içinde nefis meyveli dondurmaların buz üstünde dinlendiği fağfur kâseler görülüyordu. Vathek akbaba gibi daldı bunların içine ve fıstıklı kuzuyu indirmeye başladı midesine. Her şeyle özene bezene ilgilenen Karathis, telkâri bir vazodan, ucu gözükmeyen ve oğlunun farkında bile olmadığı bir parşömen rulosu çıkardı. "Son verin bu oburluğunuza artık," dedi emredici bir tavırla "ve size verilen şu hoş vaatleri dinleyin," yüksek sesle okumaya başladı: "Vathek, sevgilim, beklentilerimi aştın; burun deliklerim mumyalarının, nefis boynuzlarının, özellikle de odun yığını üstüne döktüğün Müslüman kanının dumanlarının tadını çıkardı. Dolunay zamanı geldiğinde, tüm saltanat alametlerinle birlikte sarayından çık; müzisyenlerinin oluşturduğu gruplar borularını, davullarını çala çala önden gitsinler. En seçkin kölelerini, en sevdiğin kadınlarını yanına al, en değerli eşyayla yüklü bin deve gelsin peşinden ve Persepolis yolunu tut. Seni orada bekliyorum; Cihan bin Cihan'ın tacını giyeceksin, zevki sefa içinde yüzeceksin, Süleyman'ın tılsımlarına, Adem öncesi sultanla-

rın hazinelerine kavuşacaksın orada; ama eğer yolda kendine başka bir barınak bulursan, vay hâline!"

Halife, debdebeye alışık olmasına rağmen hiç bu kadar iyi bir yemek yememişti. Böylesine güzel haberlerin verdiği neşeye bıraktı kendini ve yeniden içmeye başladı. Karathis şaraptan nefret etmiyordu ve alaycı bir tavırla, "Peygamberin sağlığına," diyerek içtiği silme doldurulmuş her bardakta sanki intikam alıyor, burnunu sürtmüş oluyordu onun. Bu hain ve sinsi içki, içinde inanç olmayan bir güven verdi sonunda onlara. Küfre giriyorlardı: Yüce Peygamberin cennetinde bulunan Balam'ın eşeği ile Yedi Uyurların köpeği rezilce şakalarına konu oldu sürekli. Böyle keyifli bir hâlde, neşe içinde, kulelerinin hava deliklerinin arkasından meydanda gördükleri endişeli yüzlerle alay ederek on bir bin basamağı indiler, yeraltına ulaştılar ve harem dairesine vardılar. Bababaluk, mumların yanık fitillerini kesen ve Çerkez kadınlarının güzel gözlerini boyayan haremağalarına emirler vererek rahat bir tavır içinde dolaşıyordu ortalıkta. Halife'yi görür görmez kendi kendine: "Ah! Görüyorum ki yanmamışsınız siz; kuşkulanıyordum zaten," dedi.

"Düşünmüş oldukların ya da düşündüklerin bizi hiç ilgilendirmiyor," diye bağırdı Karathis, "koş git Morakanabad'a, kendisiyle konuşmak istediğimizi bildir, anlamsız düşüncelere dalıp da oyalanayım deme."

Başvezir çabucak geldi. Vathek ve annesi onu ciddi ve ağır bir hava içinde kabul ettiler, üzgün bir tavırla, kulenin tepesindeki yangının söndürüldüğünü ama bir talihsizlik eseri, yardımlarına koşan yiğit insanların canlarına mâl olduğunu söylediler.

"Felaketler yakamızı bırakmıyor!" diye bağırdı Morakanabad içini çekerek: "Ah! Emîr–ül Müminin, yüce Peygamberimizin bize kızmış olduğundan hiç kuşku duymuyorum; onun gönlünü almak size düşüyor."

"Gönlünü alacağız," dedi Halife hiç de güzel şeyler ifade etmeyen bir gülüşle. "Kendinizi ibadete vermeniz için yeteri kadar boş zamanınız olacak; burası sağlığımı bozuyor benim, hava değiştirmek istiyorum; Dört Pınar Dağı sıkıyor beni, Ruknabad Deresi'nden su

içmem ve bu derenin suladığı güzel vadilerde serinlemem gerek. Yokluğumda annemin öğütlerine göre hareket ederek ülkeyi siz yöneteceksiniz. Yapacağı deneyler için gerekli tüm malzemeleri sağlamaya özen gösterin; çünkü çok iyi bildiğiniz gibi kulemiz bilim alanında kullanılacak değerli nesnelerle doludur."

Kule, Morakanabad'ın hiç de hoşuna gitmiyordu; bu kulenin inşası için büyük bir servet harcanmıştı ve buraya zenci kadınların, dilsizlerin ve ne idüğü belirsiz şeylerin taşınmasından başka bir şey de görmüş değildi. Bukalemun gibi her renge giren Karathis hakkında ne düşüneceğini bilemiyordu. Kâfir belagatiyle zavallı Müslüman Halife'yi çok zor durumlara düşürmüştü. Bu arada şunu da gözden kaçırmamak gerekiyordu: Bu kadın önemli ve değerli biri değildi hiç kuşkusuz ama oğlu daha da beterdi ve ondan kurtulmuş olmaktan memnundu. Morakanabad halkı rahatlatmak, yatıştırmak ve efendisinin yolculuğu için her şeyi eksiksiz biçimde hazırlamak üzere ayrıldı oradan.

Vathek Yeraltı sarayı ruhlarını daha fazla hoşnut etme umuduyla, yolculuğunun görülmemiş, duyulmamış bir ihtişam içinde geçmesini istiyordu. Bu amaçla o uyruklarının mallarına el koyarken, soylu annesi de haremleri ziyaret ederek mücevher topladı. Samarra'nın ve Samarra'dan elli fersah uzaklıktaki büyük kentlerin bütün terzileri, işlemecileri, nakkaşları hükümdarın kervanını süslemek amacıyla dur durak bilmeden çalışıyor, tahtırevanlarla, divanlarla, kanepelerle, sedirlerle uğraşıyorlardı. Bandar'ın bütün güzel kumaşları getirildi; Bababaluk ve öteki siyahi hadımları süslemek için o kadar çok muslin kullanıldı ki tüm Babil Irak'ında bir karış muslin kalmadı.

Hazırlıklar sürdürülürken Karathis de karanlık güçlere hoş görünmek için küçük yemekler düzenliyordu. Bu yemeklere güzellikleriyle ünlü kadınlar davet ediliyordu. Karathis özellikle en beyaz tenli ve en narin yapılı olanlarını ayırıyordu bu kadınların. Yemekler olağanüstü görkemliydi ama ortalığa genel bir neşe hâkim olduğunda, haremağaları sofranın altına engerekleri salıveriyorlar ve içleri akrep dolu kapları boşaltıyorlardı. Kolayca kestirilebileceği gibi, bunlar herkesi korkunç bir biçimde sokuyorlardı. Karathis hiçbir

şeyin farkında değilmiş gibi davranıyordu ve hiç kimse yerinden kımıldamaya cesaret edemiyordu. Konukların can vermeye başladığını görünce de, kendi hazırladığı çok etkili bir tiryakla yaraları tımar ederek eğleniyordu çünkü bu iyi prenses aylaklıktan nefret ederdi.

Vathek annesi kadar hamarat değildi. Vaktini duyulara adanmış saraylarda eğlenerek geçiriyordu. Artık ne divanda ne de camide görülüyordu; Samarra'nın yarısı onu izlerken, diğer yarısı da ahlakın gitgide bozulmaya başlamasından şikâyet ediyordu.

Tam bu sırada, Vathek'in çok daha saygın olduğu bir dönemde Mekke'ye gönderilmiş olan elçiler geri döndü. Bu elçiler topluluğu en saygın mollalardan oluşmuştu. Görevlerini tamamlamışlardı ve kutsal Kâbe'nin temizliğinde kullanılan o çok değerli süpürgelerden birini getiriyorlardı: Dünyanın en büyük hükümdarının çok değerli bir armağanıydı bu süpürge.

Halife o sırada elçileri kabul edebileceği uygun bir yerde değildi. Kapıların arkasından bağıran Bababulak'un sesini duydu: "İşte, Mekke'den süpürgeyi getiren ve onu sevinç gözyaşları içinde efendilerine sunmak için yanıp tutuşan eşsiz insan İdris el Şafii ve bir meleği andıran Muhadeddin."

"Süpürge buraya getirilsin," dedi Vathek; "bir yararı olabilir."

"Nasıl?" diye karşılık verdi Bababaluk kendinden geçmiş bir hâlde.

"İtaat et!" diye tekrarladı Halife, "Çünkü bu benim yüce irademdir; seni kendinden geçirip coşturan bu iyi insanları burada kabul etmek istiyorum, başka hiçbir yerde değil."

Bababaluk homurdanarak gitti ve yüce alaya kendisini izlemelerini söyledi. Bu saygıdeğer yaşlı insanları kutsal bir neşe sardı, uzun yolculukları nedeniyle çok yorgun olmalarına rağmen mucizevi bir çabukluk ve çeviklikle Bababaluk'u izlediler. Yüksek kapılardan geçtiler. Halife'nin kendilerini normal insanlar gibi görüşme salonunda kabul etmemesi çok hoşlarına gitmişti. Biraz sonra harem dairesine girdiler; burada, ipek perdelerin arkasında şimşek gibi çakıp sönen mavi ve siyah gözlerin kendilerini izlediği hissine kapıldılar. Saygı ve şaşkınlık içinde, yüce görev duygusuyla dopdolu, hiçbir yere ulaş-

mıyormuş gibi görünen küçük koridorlarda tek sıra hâlinde ilerliyorlardı; bu küçük koridorlar Halife'nin kendilerini beklediği küçük odaya götürdü onları sonunda.

"Emîr–ül Müminin hasta olmasın sakın?" dedi İdris el Şafii yanındaki arkadaşına alçak sesle.

"Hiç kuşkusuz ibadetini yaptığı yerdedir," diye karşılık verdi Muhadeddin.

Bu konuşmayı işiten Vathek bağırdı: "Benim nerede olduğumdan size ne? İlerlemeye devam edin!" Perdenin arkasından elini uzattı ve süpürgeyi istedi. Dar koridorun izin verdiği ölçüde yaklaşık bir yarım daire oluşturuldu, herkes saygıyla eğildi. Saygıdeğer İdris el Şafii süpürgeyi sıradan insanların görmesine engel olan işlemeli ve kokulu kumaşları açtı, arkadaşlarından ayrıldı ve ibadet yeri sandıkları bölmeye doğru huşu içinde ilerledi. Ama müthiş bir sürprizle, iğrenç bir tavırla karşılaştı! Vathek alaycı bir gülüşle, adamın titrek elinde tuttuğu süpürgeyi aldı, gök mavisi rengindeki tavana asılı örümcek ağlarına doğrulttu ve bir tekini bile bırakmayıncaya kadar süpürdü onları.

Taş gibi donup kalan ihtiyarlar başlarını yukarı kaldırmaya cesaret edemiyorlardı. Zira Vathek aralarındaki perdeyi hiç umursamadan açtığı için her şeyi görüyorlardı.

İhtiyarın gözyaşları mermeri ıslatıyordu. Muhadeddin öfkesinden ve yorgunluktan bayıldı, Vathek ise en ufak bir merhamet duymadan gülüyor, ellerini çırpıyordu. "Aziz siyahim," dedi daha sonra Bababaluk'a, "Şiraz şarabımla neşelendir bu insanları. Sarayımı herkesten daha iyi tanımalarıyla övünebilecekler, onları bundan daha fazla onurlandıramazdık." Bunları söyledikten sonra süpürgeyi yüzlerine attı ve Karathis'le eğlenmeye gitti. Bababaluk ihtiyarları avutmak için elinden gelen her şeyi yaptı ama içlerinden en zayıf ikisi hemen oracıkta can verdi; ötekilerse artık ışık görmek istemediklerinden kendilerini yataklarına götürttüler ve bir daha hiç kalkmadılar döşeklerinden.

Ertesi gece Vathek ve annesi, yolculuk sırasında yol üstünde görülecek yıldızları incelemek üzere kulenin tepesine çıktılar. Takım-

yıldızlar en uygun görünümde olduklarından, son derece aldatıcı bu manzara karşısında neşelenmek istedi Halife. O korkunç kurban olayından sonra daha da kararmış olan alanda neşe içinde karnını doyurdu. Yemek sırasında havada yankılanan şiddetli kahkahalar duyuldu ve Vathek çok keyif aldı bundan.

Sarayda her şey hareket hâlindeydi. Gece boyunca ışıklar sönmüyordu. Örslerden, çekiçlerden yükselen sesler, nakış işlerken şarkı söyleyen kadınların ve bekçilerinin sesleri: Bunların tümü doğanın sessizliğini bozuyor ve Süleyman'ın tahtına çıkarak zafer kazandığını sanan Vathek'i keyiflendiriyordu.

Halk da onun kadar sevinçliydi. Böylesine acayip bir efendinin elinden kurtulacakları ânın gelmesini çabuklaştırmak için herkes çalışıyordu. Bu sağduyudan yoksun hükümdarın hareketinden bir gün önce Karathis, öğütlerini yineleme gereksinimi duydu. O gizemli parşömende yer alan, artık ezberlediği kararları sürekli tekrarlıyor ve özellikle de yolculuk sırasında kimsenin evine girmemesini tembihliyordu. "Lezzetli yemeklere ve güzel genç kızlara dayanamadığını çok iyi biliyorum," diyordu; "ama dünyanın en iyileri olan emektar aşçılarınla yetin ve gezici sarayında Bababaluk'un henüz peçelerini kaldırmadığı en az üç düzine güzel yüzün bulunduğunu unutma sakın. Burada bulunmam çok gerekli olmasaydı, sana göz kulak olmak için ben de katılırdım yolculuğa. Bizim gibi insanlara pek ilginç gelecek nesnelerle dolu o Yeraltı sarayını görmeyi çok isterdim; mağaralar kadar sevdiğim başka bir şey yoktur; cesetlere ve mumyalara düşkünlüğüm malum, bahse girerim ki bunların en güzellerini bulacaksın sen. Beni unutma ve sana eşsiz madenlerin krallığını verecek, dünyanın merkezini açacak olan tılsımlara sahip olur olmaz, buraya güvenilir birini gönderip beni maiyetimle birlikte aldırmayı ihmal etme. Yılanların, canlarını alıncaya kadar sıkarak çıkardığım özsuları, bu tür düşkünlükleri olan Gâvur'umuz için hoş bir armağan olacaktır."

Karathis bu güzel söylevini bitirdiğinde güneş Dört Pınar Dağı'nın ardında kayboldu ve yerini aya bıraktı. O sırada dolunay hâlinde olan bu gök cismi seyahate can atan kadınlara, haremağa-

larına ve içoğlanlarına olağanüstü güzel, yusyuvarlak görünüyordu. Kent sevinç çığlıkları ve boru sesleriyle inliyordu. Bütün bayrakların üzerinde dalgalanan tüyler ve ayın hoş ışığında parlayan sorguçlardan başka bir şey görünmüyordu. Büyük meydan, Şark'ın en güzel laleleriyle renk renk süslenmiş bir çiçek bahçesini andırıyordu.

Tören giysileri içindeki Halife, vezirine ve Bababaluk'una yaslanarak büyük kuleden aşağı indi. Bütün topluluk yerlere kadar eğildi, görkemli yükler taşıyan develer de çöktü önünde. Manzara olağanüstüydü ve Halife de bu manzarayı seyretmek için durdu. Herkes saygılı bir sessizlik içindeydi. Bu sessizlik arka taraftaki haremağalarının bağırışlarıyla bozuldu biraz. Bu uyanık hizmetkârlar, içinde kadınların bulunduğu bazı kafeslerin fazla ağır basarak bir tarafa yattığını fark etmişlerdi, bazı açıkgözler de o tarafa seğirtmişti ama saray cerrahlarının güzel öğütleriyle çabucak uzaklaştırıldılar oradan.

Böyle küçük olaylar bu yüce sahnenin görkemine gölge düşürmedi, Vathek bilgiç bir edayla ayı selamladı, hükümdarlarının son bakışlarının tadını çıkarmak için toplanmış olan din bilginleri, vezirler ve ileri gelenler bu budalalığa şaştılar. Nihayet, borular ve davullar hareket işaretini verdiler kulenin tepesinden. Tüm çalgılar tam bir uyum içindeydi ama bazı çatlak sesler duyulur gibi oldu; Gâvur'a ilahiler okuyan Karathis'ti bu, zenci kadınlar ve dilsizler de fondaki sürekli bası sağlayarak eşlik ediyorlardı ona. Kötü haber anlamına gelen gece böceklerinin çıkardığı vızıltıları duyduklarını sanan iyi Müslümanlar, mübarek Vathek'e kendine dikkat etmesi için yalvardılar.

Halife'nin büyük sancağı dalgalandırıldı, arkasından yirmi bin mızrak parladı ve Halife ayağının altına serilmiş altın işlemeli kumaşlara basarak, görkemli bir tavırla tebaasının alkışları arasında tahtırevanına bindi. Yürüyüş büyük bir düzen içinde başladı. Çevreye öylesine büyük bir sessizlik hâkimdi ki Katul Ovası çalılıklarında cır cır öten ağustosböcekleri duyuluyordu. Şafaktan önce altı fersahlık yol alındı ve kalabalık kafile, gün boyu dinlenmek üzere çadırların kurulduğu Dicle kenarına vardığında sabahyıldızı hâlâ gökyüzünü aydınlatmaktaydı.

Üç gün hiçbir değişiklik olmadan geçip gitti. Dördüncü gün gazaba gelen gökyüzünden bin ışık saçıldı ortalığa: Çakan şimşekler korkunç bir ses çıkarıyor, titreyen Çerkez kadınlar aşağılık bekçilerine sarılıyorlardı. Halife Duyular Sarayı'ndaki rahatını aramaya başlıyordu. Büyük Gülşifar kentine sığınmayı istiyordu şiddetle, bu kentin valisi onu ziyaret etmiş, içecekler sunmuştu. Ama parşömenlerine bakınca, gözdelerinin ısrarlarına rağmen, iliklerine kadar sırılsıklam olmalarını engellemek için hiçbir çaba harcamadı. Teşebbüsünü çok fazla önemsiyor, büyük umutları cesaretini pekiştiriyordu. Bir süre sonra kafile yolunu şaşırdı; nerede bulunduklarını anlamak için coğrafyacılar toplandı ama ıslanmış haritaları da kendileri kadar acınacak durumdaydı; üstelik de Harun Reşid'den sonra hiç yolculuğa çıkılmamıştı, dolayısıyla hangi yöne gideceklerini bilemiyorlardı. Vathek, gök cisimlerinin durumu konusunda çok bilgili olmasına rağmen, yeryüzünün neresinde olduğunu kestiremiyordu artık. Şimşeklerden daha güçlü bir sesle homurdanıyor ve zaman zaman da edebi kulaklara hiç hoş gelmeyen, 'darağacı' gibi laflar kaçırıyordu ağzından. Nihayet yalnızca kendi fikirlerini uygulamakta karar kılıp sarp kayaların geçilmesi ve kendisini dört günde Ruknabad'a ulaştıracağına inandığı bir yolun izlenmesi emrini verdi, uyarılar ve karşı çıkışlar işe yaramadı, dediği yapılacaktı.

Hayatlarında hiç böyle şey görmemiş olan kadınlar ve haremağaları, dağların boğazları karşısında tir tir titriyorlardı, üstünde bulundukları dik patikayı kuşatan korkunç uçurumları görünce dehşetli çığlıklar atmaya başladılar. Kafile kayalığın en üst noktasına ulaşmadan önce karanlık çöktü. O sırada şiddetli bir rüzgâr tahtırevanların ve kafeslerin perdelerini darmadağın etti ve zavallı kadınları fırtınanın bütün gazabıyla karşı karşıya bıraktı. Gökyüzündeki karanlık, felaket getiren bu geceyi daha bir korkunçlaştırıyordu; bu arada saray oğlanlarının viyaklamaları, genç kızların ağlamaları yükseliyordu.

Bu afet yetmiyormuş gibi korkunç kükremeler de duyuldu, ormanın derinliklerinde alev alev yanan gözler fark edildi; bunlar

şeytan ya da kaplan gözlerinden başka bir şey olamazdı. İzleyebilecekleri en iyi yolu hazırlayan istihkâmcılar ve öncülerin bir bölümü daha ne olup bittiğini anlayamadan yutuldular. Karışıklık had safhadaydı; hemcinsleri tarafından davet edilen kurtlar, kaplanlar ve öteki etobur hayvanlar her yandan akın ediyorlardı. Her yanda kemik çıtırtıları, havada ise korkunç kanat çırpışlarının çıkardığı sesler duyuluyordu çünkü akbabalar da işe karışmaya başlıyordu.

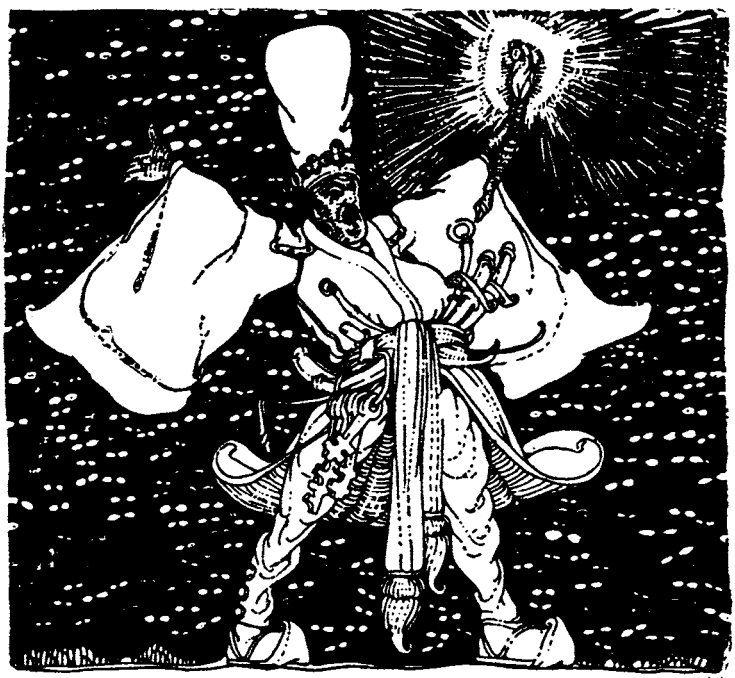
Sonunda bu dehşet, hükümdarın ve maiyetinin çevresinde, iki fersahlık mesafede bulunan büyük birlikleri sardı. Haremağalarının üstüne titredikleri Vathek henüz hiçbir şeyin farkında değildi, geniş tahtırevanında ipek yastıklara gömülmüştü tembel tembel ve Frengistan minesinden daha beyaz iki küçük saray oğlanı etrafındaki sinekleri kovarken, o derin bir uykudaydı ve düşünde Süleyman'ın hazinelerinin parladığını görüyordu. Kadınlarının bağırış çağırışları sıçrayarak uyanmasına neden oldu ve altın anahtarlı Gâvur'u göreceği yerde, çok üzgün, tir tir titreyen Bababaluk'u gördü: "Efendim," dedi güçlü hükümdarın sadık hizmetkârı, "felaket son sınırına dayanmış durumda; size ancak ölü eşeğe gösterdikleri kadar saygı gösterecek vahşi hayvanlar develerinize saldırdı. En değerli eşyayla yüklü otuz deve, devecilerle birlikte parçalanıp yutuldu; fırıncılarınız, aşçılarınız ve yiyeceklerinizi taşıyanlar da aynı akıbete uğradılar ve eğer yüce Peygamberimiz bizi korumazsa hayatımızda hiçbir şey yiyemeyeceğiz artık."

Vathek, yemek sözcüğünü duyunca kendini tamamen kaybetti; bağırıp çağırdı, dövündü durdu. Efendisinin aklını yitirdiğini gören Bababaluk hiç değilse saray halkının gürültü patırtısını işitmemek için kulaklarını tıkadı. Karanlığın yoğunlaşması ve homurtuların giderek artmasıyla birlikte kahramanca bir tavır içine girdi. "Haydi kadınlar ve arkadaşlarım," diye bağırdı bütün gücüyle, "işe koyulalım, derhal ateş yakalım! Emîr–ül Müminin, sadakatsiz hayvanlara yem oldu demesin kimse."

Güzellerden bazılarının kapris yapması ve hırçınlık göstermesine rağmen böyle bir durum karşısında herkes makul davrandı sonunda. Bütün kafeslerden göz açıp kapayıncaya kadar ateşler çıktı

ortaya. On bin meşale yandı ânında, herkes koca koca balmumu meşalelerle silahlandı; Halife de bir meşale aldı eline. Zeytinyağına daldırılan ve uzun sırıkların ucuna takılarak yakılan üstüpüler çevreyi öylesine aydınlatıyordu ki kayalıklar gündüz seyrediliyordu sanki. Hava kıvılcım burgaçlarıyla dolmuştu; dört bir yandan esen rüzgârlarla eğrelti otları, çalılıklar ateş aldı. Yangın kısa zamanda yayıldı: Korkunç ıslıklarla, umutsuzca yuvalarını terk eden yılanların her yere tırmanmaya başladıkları görüldü. Burunlarını rüzgâra veren atlar kişniyor, eşiniyor ve amansız çifteler atıyorlardı.

Kafilenin hemen yanı başındaki selvi ormanlarından biri tutuştu, yola uzanan dallar alevleri kadınların kafeslerini örten ince muslinlere ve güzel kumaşlara sıçrattı, kadınlar apar topar kendilerini kafeslerden dışarı atmak zorunda kaldılar. Küfürler yağdıran Vathek de mübarek ayaklarını başkalarının yaptığı gibi yere basmak zorunda kaldı.

Böyle şey görülmemişti: İşin içinden nasıl çıkacaklarını bilemeyen kadınlar sıkıntı, utanç ve öfkeyle çamurun ortasına düşüveriyorlardı. Her biri bir şeyler söylüyordu: "Ben, yürümek ha!" "Ben, ayaklarımı mı ıslatacağım!" "Giysilerim kirlensin, öyle mi!" Hep bir ağızdan da şunları söylüyorlardı: "Pis Bababaluk! Cehennemlik! Ne lazımdı sana meşale? Bizi bu hâlde göreceklerine kaplanlara yem olsaydık! İşte kaybolup gittik! Bedenimizin bir parçasını, daha da kötüsü yüzümüzü görmüş olmakla övünmeyen tek bir hamal ve deve bakıcısı kalmayacak." İçlerinden en alçakgönüllüleri bu lafları ederken yüzükoyun tekerlek izlerine atladılar. Biraz daha yürekli olanlar Bababaluk'a hücum ettiler ama onları iyi tanıyan kurnaz Bababaluk arkadaşlarıyla birlikte meşalelerini sallayıp davul çalarak tabana kuvvet kaçtı.

Yangın, çevreye, o şiddetli sıcaklar mevsimindeki güneş kadar güçlü bir ışık saçtı, hava da aynı ölçüde ısındı. Dehşet doruk noktasındaydı! Halife'nin basit bir fani gibi çamura bulanmış olduğu görülüyordu! Duyuları körelmeye başladı, artık ilerleyemiyordu. Etiyopyalı kadınlarından biri (çok çeşitliydi çünkü kadınları) acıdı ona, kollarından tuttu, omzuna yükledi ve ateşin her tarafı sardığını görerek, yükünün ağırlığına rağmen bir ok gibi fırladı gitti. Tehlike karşısında bacaklarından yararlanma alışkanlığını tekrar kazanan öteki kadınlar var güçleriyle onu izlediler; nöbetçiler de son sürat arkalarından koşmaya başladılar, seyisler ise birbirlerine çarpa çarpa develeri koşturuyorlardı.

Sonunda vahşi hayvanların kırıma başladıkları yere gelindi ama hayvanlar, böylesi korkunç bir gürültü işitip, üstelik de kendilerine iyi bir ziyafet çektikten sonra orada kalmayacak kadar akıllıydılar. Bununla birlikte Bababaluk, içlerinden en yağlı ve karınları artık hareket edemeyecek kadar şişmiş iki üç tanesini yakalayıp bir temiz derilerini yüzmeye başladı. Yangın yerinden epey uzaklaşmış olduklarından, sıcaklık da normale döndüğünden bulundukları yerde kalmaya karar verdiler. Renkli kumaş parçalarını topladılar; kurtların ve kaplanların yediklerinden arta kalanları gömdüler; gözleri doymuş olan birkaç düzine akbabadan intikam aldılar. Sakin sakin

nişadır üretmekte olan develerin sayımı yapıldıktan sonra kadınlar da iyi kötü kafeslerine yerleştirildiler. Halife'nin çadırı da en düzgün yere kuruldu.

Vathek kuştüyü yatağına uzandı. Etiyopyalı'nın neden olduğu sarsıntıların sersemliğini üzerinden atmaya başlıyordu; zahmetli bir yolculuktu! İştahı yerine geldi; yemek istedi: Ama o da ne! Onun hükümdar ağzı için gümüş fırınlarda pişirilen o güzel ekmekler, ağız sulandıran çörekler, amber kokulu reçeller, Şiraz şaraplarıyla dolu şişeler, dondurma dolu porselen kâseler, Dicle kıyılarında yetişen o nefis üzümler... Hiçbiri yoktu! Bababaluk'un, kızarmış iri bir kurt, akbaba kavurması, acı otlar, zehirli mantarlar, boğazı delip dili parçalayan devedikenleri ve adamotu köklerinden başka yedirecek hiçbir şeyi yoktu; içki olarak da, aşçı yamaklarının çarıklarında gizledikleri birkaç küçük şişe kötü likör. Böylesine iğrenç bir yemeğin Vathek'i umutsuzluğa düşürdüğünü anlamak zor olmasa gerek; burnunu tıkıyor ve ağzındakileri çiğnerken yüzünü buruşturuyordu. Bununla birlikte epeyce yedi ve daha iyi hazmetmek için uykuya yattı.

Bu sırada ufuktaki bütün bulutlar kaybolmuştu. Güneş yakıcıydı ve kayalardan yansıyan ışınları, etrafındaki perdelere rağmen Halife'yi kavuruyordu. Kokan küçük sarı sinekler vücudundan kan çıkıncaya kadar sokuyorlardı onu. Daha fazla dayanamadığından sıçrayarak uyandı; o, kendinden geçmiş bir hâlde, olup bitecekler-den habersiz, bütün gücüyle dövünedursun, Bababaluk burnunun çevresinde toplaşan pis böceklere rağmen horlamaya devam ediyordu. Küçük saray oğlanları yelpazelerini yere düşürmüşlerdi. Yarı ölü gibiydiler ve can çekişirken çıkardıkları sesler, hayatında ilk kez gerçeği anlayan Halife'ye acı eleştiriler yöneltiyordu.

O zaman Gâvur'a beddua etmeye başladı yeniden, hoş ve tatlı sözlerle Peygamberi andı. "Neredeyim ben?" diye haykırdı: "Bu korkunç kayalıklar nedir böyle? Bu karanlık vadiler? O tüyler ürperten Kaf Dağı'na mı vardık? Kâfirâne seferimin öcünü almak için ya Simurg gözlerimi oyarsa?"

Böyle konuşurken başını çadırın açık kalan bir yerinden dışarı uzattı. Aman Tanrım! Neler görüyordu öyle! Bir yanda kesinlikle

ucu bucağı görünmeyen bir kum düzlüğü; öte yanda verdikleri acıyı hâlâ dilinde hissettiği o iğrenç devedikenleriyle kaplı sarp kayalıklar. Bu arada böğürtlenler ve dikenler arasında bazı dev çiçekler gördüğünü sandı, yanılıyordu: Bunlar boyalı kumaş parçaları ve görkemli kafilesinin artıklarıydı. Kayalıklarda birçok çatlak bulunduğundan, bir çağlayan sesi duyma umuduyla kulak kabarttı Vathek ama bu seyahate lanetler yağdırarak su isteyen insanların boğuk mırıltılarından başka bir şey duymadı. Hatta kimileri yanı başında bağırıyordu: "Niçin getirildik buraya? Halifemizin inşa ettireceği başka bir kulesi daha mı var? Yoksa Karathis'in çok sevdiği acımasız ifritler konutlarını buraya mı kuruyorlar?"

Vathek Karathis adını duyunca, onun umutsuz durumlarda başvurması için kendisine vermiş olduğu parşömenleri anımsadı. Bunları karıştırırken bir sevinç çığlığı ve el çırpma sesi geldi kulağına; çadırın perdeleri açıldı ve gözdelerinden bir grupla birlikte Bababaluk'u gördü karşısında. Bir arış boyunda iki cüce getirdiler yanına. Cüceler içi kavun, portakal ve nar dolu büyük bir sepetle gelmişlerdi ve son derece berrak bir sesle şunları söylediler ona: "Kayalıkların tepesinde, kamış ve sazlardan örülmüş bir kulübede otururuz; kartallar imrenir bizim yaşamımıza; küçük bir kaynak abdest suyumuzu sağlar ve yüce Peygamberimizin okunmasını istediği duaları okumadan geçirdiğimiz tek bir gün bile yoktur. Sizi çok seviyoruz Emîr–ül Müminin! Efendiniz Emir Fahreddin de sizi çok seviyor; bedenlerimiz ne kadar acınası ise kalplerimizin de o kadar temiz olduğunu biliyor. Bu ıssız dağlarda yollarını şaşıranları kurtarmamız için buraya yerleştirdi bizi. Dün gece küçük kulübemizde Kuran okurken ansızın çıkan şiddetli rüzgâr ışığımızı söndürdü, konutumuzu salladı. İki saat zifiri karanlıkta kaldık, daha sonra uzaktan sesler duyduk ve bu seslerin kayalıklardan geçen bir kafileden yükselen çan sesleri olduğuna karar verdik. Kısa süre sonra bağırtılar, uğultular ve davul sesleri çalındı kulağımıza. Korkudan donduk kaldık, can alan melekleriyle gelen Deccal'in, oklarını dünyaya atmakta olduğunu düşündük. Biz bu düşünceler içindeyken kan renginde alevler yükseldi ufukta, bir süre sonra kıvılcımların ortasında

kaldık. Bu korkunç manzara karşısında kendimizden geçerek diz çöktük, ilahi kudretin yazdırdığı kitabı açtık ve çevremizdeki ateşin verdiği aydınlıkta şu sözlerin bulunduğu ayeti okuduk: *'Yalnız ve yalnız Hakkın mağfiretine güven; yalnızca Hazreti Peygambere sığın; Kaf Dağı sarsılabilir, sarsılmaz olan yalnızca Allah'ın gücüdür.'* Bunları söyledikten sonra ruhlarımızı semavi bir huzur kapladı; derin bir sessizlik oldu ve kulaklarımız şu sözleri söyleyen sesi belirgin bir biçimde işitti: 'Benim sadık kölemin köleleri, çarıklarınızı ayağınıza geçirin ve Fahreddin'in oturduğu o huzurlu vadiye inin; konuksever gönlünün susuzluğunu dindirecek bir fırsatın çıktığını söyleyin ona: Emîr–ül Müminin bizzat dağlarda dolaşmakta; yardımına koşmak gerekiyor.' Bu kutsal görevi yerine getirmeyi memnuniyetle kabul ettik. Efendimiz saygı ve sevgi dolu bir gayretle bu kavunları, bu portakalları, bu narları kendi elleriyle topladı; çeşmelerinden akan en berrak suları yüklediği yüz deveyle peşimizden geliyor; o mübarek eteğinizi öpmeye ve bu ıssız çöllerde kurşuna yerleştirilmiş bir zümrüt gibi duran fakirhanesine girmeye razı olmanız için size yalvarmaya geliyor." Cüceler bu konuşmayı yaptıktan sonra, ellerini göğüslerinde kavuşturarak derin bir sessizliğe gömüldüler.

Bu güzel nutuk okunduğu sırada Vathek, sepeti eline geçirmişti ve nutuk bitmeden çok önce meyveler ağzında erimişti. Yedikçe dindarlaşıyor, dualar okuyordu, Kuran ve şeker getirilmesini istedi. Bu düşünceler içindeyken, cücelerin gelmesiyle bir kenara bıraktığı parşömenler ilişti gözüne; tekrar eline aldı bunları: İri kırmızı harflerle yazılmış ve altı Karathis'in eliyle çizilmiş yazıları görünce apışıp kaldı. Onu titretecek kadar duruma uygun uyarılardı bunlar: "Yaşlı din bilginlerinden ve ancak bir arşın boyunda olan küçük habercilerinden, onların saygı ve sevgi dolu gibi gözüken kurnazlıklarından sakın; kavunlarını yiyeceğine şişe geçirmelisin onları. Evlerine girecek kadar zayıf davranırsan Yeraltı sarayının kapısı kapanır ve bu hareketinden ötürü paramparça olursun. Cesedine tükürürler, yarasalar karnında yuva yaparlar."

"Bu korkunç, saçma sapan laflar ne anlama geliyor?" diye haykırdı Halife: "Kavun ve salatalık dolu o huzurlu vadide serinleme

olanağı dururken, kum çöllerinde susuzluktan ölmem mi gerekiyor? Lanet olsun abanoz cümle kapısıyla o Gâvur'a! Yeteri kadar sıkıntı verdi bana; ayrıca, kim kurallar getirebilir ki benim yaşantıma? Hiç kimsenin evine girmemem gerekiyormuş, hah! Bana ait olmayan bir yere girmem mümkün mü ki?" Vathek'in kendi kendine ettiği bu lafların tek bir sözcüğünü bile kaçırmayan Bababaluk yürekten alkışlıyordu onu, bütün kadınlar da onunla aynı fikirdeydiler; o âna kadar hiç olmamıştı böyle bir şey.

Cüceleri kutladılar, okşadılar; temiz, küçük, saten mendillere koydular; düzgün, küçük bedenlerini hayranlıkla seyrettiler; her şeyi görmek, anlamak istiyorlardı, incik boncuk ve şeker sundular cücelere; ama onlar, hayranlık uyandıran bir ağırbaşlılıkla hepsini geri çevirdiler. Vathek'in oturduğu peykeye çıktılar ve omuzlarına yerleşerek iki kulağına dualar okudular. Küçük dilleri kavak yaprakları gibi titreşiyordu. Tam Vathek'in sabrı tükenmek üzereydi ki kalabalığın alkışları, yüz Kuran, yüz ihtiyar ve yüz deveyle Fahreddin'in geldiğini haber verdi. Herkes "Bismillah" diyerek abdest aldı; çünkü elleri yanıyordu.

Çok dindar ve herkese güleryüz gösteren bir insan olan Emir, küçük habercilerinin söylevinden beş kez daha uzun ve beş kez daha ilginç bir söylev çekti. Bunun üzerine Halife kendini tutamayarak bağırdı: "Muhammed aşkına bitirelim artık Fahreddin ve bir an önce yeşil vadinize gidip Allah'ın size armağan ettiği güzel meyveleri yiyelim." Böylece yürüyüşe geçildi. İhtiyarlar biraz yavaş gidiyorlardı ama Vathek, saray oğlanlarına, gizlice develeri dürtükleyip kışkırtmaları için emir vermişti. Bu hayvanların sıçramaları, sırtlarında taşıdıkları seksenliklerin korku ve şaşkınlıkları o kadar eğlendiriciydi ki bütün kafeslerden kahkaha sesleri yükseliyordu.

Bununla birlikte, Emir'in kayalıklara oydurduğu büyük merdivenlerden inilerek rahat bir şekilde vadiye ulaşıldı; derelerin şırıltısı ve yaprakların hışırtısı duyulmaya başlamıştı. Kafile, kısa süre sonra, iki yanında çiçek açmış küçük ağaçların bulunduğu bir patikadan geçerek, dallarıyla kesme taştan koca bir binayı gölgelendiren büyük palmiyelerin olduğu bir yere doğru ilerledi. Bu binanın do-

kuz kubbesi ve dokuz da tunç cümle kapısı vardı; kapılara mineyle şu yazılar işlenmişti: *"Burası hacıların yurdu, yolcuların sığınağı ve dünyanın bütün ülkelerinin sırlarının saklandığı yerdir."*

Her bir kapıda güneş gibi aydın ve güzel, Mısır keteninden uzun giysiler giymiş dokuz saray oğlanı duruyordu. Tören alayını rahat ve hoş bir tavırla karşıladılar. En sevimli dördü, Vathek'i şahane bir tahtırevana yerleştirdi; daha az sevimli olan dördü de, sahip olacağı şahane konutu görünce sevinçten titreyen Bababaluk'la ilgilendi; alayın geri kalan bölümüne öteki saray oğlanları hizmet etti.

Bütün erkekler ortadan kaybolduğunda, sağ tarafta görülen büyük bir duvarla çevrelenmiş alanın kapısı, ahenkle demirleri üstünde döndü ve içinden, ince, kül rengi kumral saçları alacakaranlığın meltemiyle dalgalanan genç biri çıktı. Yıldızları andıran bir grup genç kız, ayaklarının uçlarına basarak onu izliyordu. Hepsi sultanların bulunduğu kafeslere koştular ve genç hanım önlerinde zarafetle eğilerek şunları söyledi:

"Sevimli sultanlarım, bekleniyorsunuz; dinlenmeniz için yataklar hazırladık ve dairenizi yaseminlerle süsledik: Hiçbir böcek, uykudayken göz kapaklarınızı açtırmayacak size; bir milyon tüyle kovalayacağız onları. Gelin bakalım sevimli kadınlar, gülsuyu banyolarıyla zarif bacaklarınızı ve fildişi uzuvlarınızı serinletin, mis gibi kokan lambaların hoş ışığında hizmetçilerimiz size masallar anlatsınlar."

Sultanlar bu nazik teklifleri büyük bir zevkle kabul ettiler ve genç hanımın peşinden Emir'in haremine gittiler. Ama biz, bir an için onları bırakıp Halife'ye dönelim.

Hükümdar, bin kuvars lambayla aydınlatılmış büyük kubbeli bir yere götürüldü. Nefis bir şerbetle dolu, gene kuvarstan yapılmış bin kâse, pek çok nefis yemeğin bulunduğu büyük bir sofrada pırıl pırıl parlıyordu. Yemek çeşitleri arasında badem sütlü pilav, safranlı çorbalar ve Halife'nin çok sevdiği kaymaklı kuzu vardı. Bu yemeklerden bol bol yedi Halife, neşe içinde Emir'le ahbaplık etti ve hiç istememelerine rağmen cüceleri zorla oynattı; bu küçük sofular Emîr–ül Müminin'e itaatsizlik etmeye cesaret edemiyorlardı. Sonunda divana uzandı ve hayatı boyunca ilk kez bu kadar rahat ve sakin bir uyku çekti.

Bu kubbenin altında, dağlarda zorunlu olarak çektiği sefil açlığın acısını çıkaran Bababaluk'un çenesinin çıkardığı sesten başka hiçbir şeyin kesintiye uğratmadığı dingin bir sessizlik hüküm sürüyordu. Bababaluk, uyuyamayacak kadar keyifli olduğundan ve aylaklığı da hiç sevmediğinden, kadınlarına göz atmak, Mekke'den getirilen pelesenki sürünüp sürünmediklerine bakmak, kaşlarının durumunu görmek ve birtakım başka şeyleri denetlemek için –kısacası, ihtiyaçları olan her şeyi karşılamak için– hemen hareme gitmek istedi.

Uzun süre hareme çıkan kapıyı aradı ama bulamadı. Halife'yi uyandırma korkusuyla bağırmaya cesaret edemiyordu, sarayda da hiçbir kımıltı yoktu. Amacına ulaşma konusunda umutsuzluğa kapılmaya başlamıştı ki bir fısıltı işitti; eski uğraşlarına dönen cüceler-di bunlar ve dokuz yüz doksan dokuzuncu kez hatim indiriyorlardı. Büyük bir kibarlık göstererek Bababaluk'u kendilerini dinlemeye davet ettiler ama Bababaluk'un daha önemli işleri vardı. Cüceler, biraz şaşırmış olmakla birlikte, aradığı odaların yolunu tarif ettiler ona. Bu odalara ulaşabilmek için yüz karanlık koridordan geçmek gerekiyordu. El yordamıyla bu koridorları aştı; nihayet, uzun bir yolculuktan sonra kadınların kıkırtılarını işitti, gönlü şenlendi. "Ah! Uyumadınız mı siz daha!" diye bağırdı uzun uzun adımlar atarak; "Üstlendiğim görevi yerine getirmekten vazgeçtiğimi sanmayın, yalnızca efendimin artıklarını yemek için ara vermiştim."

Yüksek sesle söylenen bu sözleri duyan iki siyahi haremağası ellerinde kılıçlarla ötekilerden ayrıldılar alelacele; ama kısa süre sonra her iki taraftan şu sözler duyuldu: "Bababaluk canım! Bababaluk'muş canım!" Bu uyanık muhafız, arkasında iç açıcı bir aydınlığın parladığı, koyu somaki, büyük oval bir havuzun bulunduğu, hoş, kiraz pembesi renginde ipek bir perdeye doğru ilerledi. Geniş kıvrımlarla dökülen zengin perdeler çevrelemekteydi bu hamamı; perdeler aralıktı ve arka taraftaki genç köleler görülebiliyordu böylece; Bababaluk bunların arasında, kollarını hoş kokulu suyu kucaklayacakmış gibi zarif bir biçimde uzatan ve yorgunluk atmaya çalışan eski gözdelerini tanıdı. Baygın ve yumuşak bakışlar, fısıldaş-

malar, küçük sırların açıklanmasına eşlik eden büyüleyici gülüşler, güllerin hoş kokusu, Bababaluk'un bile karşı koymakta güçlük çektiği şehvet duyguları uyandırıyordu.

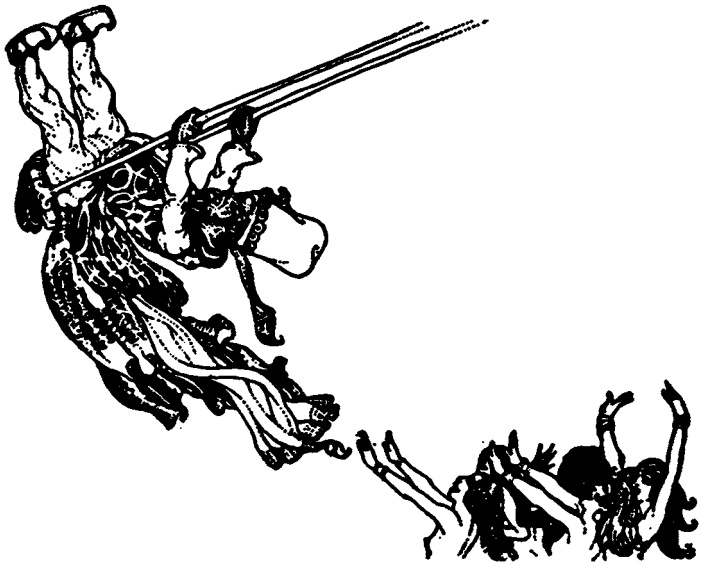
Bununla birlikte bütün ciddiyetini korudu ve buyurgan bir tavırla bu güzellerin sudan çıkarılmasını, saçlarının itinayla taranmasını istedi. O bu emirleri verdiği sırada, Emir'in kızı, zarafetiyle ceylanları andıran şeytan ve körpe Nurunihar, kölelerinden birine işaret çakarak, ipek kordonlarla tavana asılmış büyük salıncağın yavaşça indirilmesini istedi. Salıncak indirilirken, banyodaki kadınlara parmaklarıyla birtakım işaretler yaptı; kadınlar bu tatlı, hoş ve gevşetici ortamlardan ayrılmak zorunda kaldıkları için sinirlenmelerine rağmen, Bababaluk'a meşgale olsun diye saçlarını dağıttılar ve buna benzer çeşitli muziplikler yaptılar ona.

Nurunihar Bababaluk'un sabrının taşmakta olduğunu görünce yapmacık bir saygıyla yanına yaklaştı ve şunları söyledi: "Efendim, hükümdarımız halifemizin baş haremağasının böyle ayakta kalması yakışık almıyor; sizi konuk etme onuruna sahip olamadığı takdirde gücenip kırılabilecek olan şu divanda dinlenmek istemezler mi zatı şahaneleri acaba?"

Bu hoş, okşayıcı konuşmalarla büyülenen Bababaluk incelikle karşılık verdi: "Gözbebeklerimin zevki, bal dudaklarınızdan akan öneriyi kabul ediyorum ve doğrusunu söylemek gerekirse, çekiciliğinizin pırıltılı ihtişamının uyandırdığı hayranlık duyularımı felce uğrattı.

"Dinlenin o hâlde," diye karşılık verdi körpe, onu sözde divana yerleştirerek.

Bu sözde divan birdenbire yıldırım gibi hareket etti. Durumu fark eden bütün kadınlar havuzdan çıktılar ve çılgınca salıncağa hız vermeye başladılar. Salıncak bir anda yüksek kubbenin en yüksek noktasına kadar çıkarak gidip gelmeye başladı, zavallı Bababaluk soluk alamaz durumdaydı salıncağın üstünde. Bazen suya değer gibi, bazen de camlara çarpacak gibi oluyordu, kırılan bir testiden çıkan sesi andıran çığlıklarının hiçbir yararı yoktu, kahkahalar onun sesini bastırıyordu.

Gençliğin ve neşenin verdiği sarhoşluğu taşıyan Nurunihar, sıradan haremlerin hadımlarını iyi tanırdı. Ama böylesine tiksinti verici, aynı zamanda da eşsiz olanını hiç görmemişti: Herkesten çok o eğleniyordu. Sonunda Farsça dizeler uydurup şarkı söylemeye başladı:

"Havalarda uçan tatlı ve beyaz güvercin,
Sadık arkadaşına bir göz kırp.
Öten bülbül, ben senin gülünüm;
Güzel şarkılar söyle sen de bana."

Bu şakalarla coşan sultanlar ve köleler salıncağı öylesine hızlandırdılar ki ip koptu ve zavallı Bababaluk bir kurbağa gibi hamam havuzunun ortasına düşüverdi. Bir bağırış çağırış oldu; göze çarpmayan on iki küçük kapı açıldı ve kadınlar, havlu çamaşır ne varsa Bababaluk'un üstüne atarak, lambaları da söndürerek kaçtılar oradan. Boğazına kadar suya gömülen ve karanlıkta kalan zavallı yaratık, üstüne atılan pılı pırtıdan kurtulamıyor, her taraftan yükselen kıkırtıları büyük bir sıkıntı ve acı içinde işitiyordu. Hamamdan çıkmak için boşuna çabalayıp duruyordu, tutunabileceği yerler

kırılan lambalardan akan yağlara bulanmıştı, ayağı sürekli kayıyor ve kubbede çınlayan boğuk bir sesle tekrar havuza düşüyordu. Her düşüşünde de lanetli kahkahalar artıyordu. Burada kadınlardan çok şeytanların bulunduğuna inanarak artık kurtulmak için çabalamamaya ve kaderine razı olup hamamda kalmaya karar verdi. Çileden çıktı, beddualar okuyup kendi kendine söylenmeye başladı, pervasız ve rahat bir şekilde hep birlikte yatmış olan muzip komşuları bu söylenmelerin bir kelimesini bile kaçırmıyorlardı. Sabah, bu iç açıcı durumda yakaladı onu; sonunda, gırtlağına kadar gömüldüğü bu çamaşır yığınından, boğulmak üzereyken kurtarıldı. Vathek onu her yerde aratmıştı, efendisinin karşısına topallayarak, dişleri takırdayarak çıktı. Onu bu durumda gören Vathek bağırmaya başladı: "Neyin var? Seni kim salamuraya yatırdı böyle?"

"Bu pislik yere siz kendiniz mi girdiniz?" diye sordu Bababaluk da. "Sizin gibi bir hükümdar, haremiyle birlikte yaşamını bilmeyen geçkin bir emire bulaşır mı hiç? Burada barındırdığı sevimli kadınlar! Düşünsenize, beni bir ekmek kabuğu gibi ıslatıp bütün gece o lanet olası salıncaklarında bir soytarı gibi oynattılar. İşte o kadar yol yordam, adap erkân öğretmeye çalıştığım sultanlarınızın yaptıkları!"

Bu konuşmadan hiçbir şey anlamayan Vathek olup biteni baştan sona anlattırdı. Ama zavallıya acıyacağına, onun salıncaktaki hâlini gözünün önüne getirerek katıla katıla gülmeye başladı. Bababaluk çok alındı buna, az daha Vathek'e olan tüm saygısını yitiriyordu.

"Gülün gülün, efendim," diyordu: "Bu Nurunihar'ın size de bir oyun oynamasını çok isterdim; sizi esirgeyecek, size hatır gönül yapacak kadar saygılı biri değil o."

Bu sözler önce hiç etkilemedi Vathek'i ama sonradan anımsayacaktı bu konuşmayı.

Bu sırada Fahreddin, Vathek'i, sayısız derenin suladığı bir çayırda abdest alıp namaz kılmaya davet etti. Vathek suyu serin, duaları da öldürücü derecede uzun buldu. Bununla birlikte, çayırda gezinen kalenderiler, çileciler, dervişler çok eğlendiriyor, oyalıyordu onu.

Hindistan'dan gelen ve yolculukları sırasında Emir'e de uğra-

yan brahman, fakir gibi yalancı sofular daha da şenlikliydi. Bunların her birinin kendine özgü, pek eğlendirici numaraları vardı: Kimileri büyük bir zinciri kimileri de bir orangutanı sürüklüyor, kimileriyse işkence aletleri taşıyordu. Her biri farklı etkinliklerinde çok başarılıydı. Bazıları ağaçlara tırmanıyor, tek ayaklarını havaya kaldırıyor, ateş üzerinde sallanıyor ve birbirlerinin burunlarına acımasızca fiske atıyorlardı. Aralarında zararlı böcekleri sevenler de vardı ama böcekler onların okşamalarına karşılık vermiyorlardı. Bu gezici yalancı sofular kalenderîlerin, çilecilerin, dervişlerin yüreklerini hoplatıyordu. Vathek'in deliliklerini tedavi etmesi ve Müslüman inancını kabul ettirmesi umuduyla bir araya toplanmıştı bunlar: Ama ne yazık ki, çok büyük bir yanılgıya düşmüşlerdi. Vathek öğüt vereceğine maskara muamelesi yaptı onlara, Vişnu ve İksora'ya iltifatlar yağdırmalarını istedi ve aralarından en komik bulduğu Serendipli iri yarı bir ihtiyara takıldı: "Tanrılarının aşkına birkaç takla at da güleyim şurada," dedi.

Gücenen ihtiyar ağlamaya başladı ve onu pis bir sulugöz olarak niteleyen Vathek sırtını dönüp gitti. Şemsiye tutarak Vathek'i izleyen Bababaluk şunları söyledi ona:

"Efendimiz bu rezillere dikkat etsin. Bunları buraya toplamak ne şeytanlık böyle! Büyük bir hükümdar böyle uyuz Buda rahiplerinin gösterilerinden, böyle bir eğlenceden nasıl hoşlanabilir? Ben sizin yerinizde olsam, büyük bir ateş yakılmasını emreder ve Emir'in yurdunu hareminden ve bu çiftliğinden tümüyle arındırırdım."

"Sus!" diye karşılık verdi Vathek, "Bunlar beni çok eğlendiriyor ve burada bulunan bütün yaratıkları tanımadan çayırı terk etmeyeceğim." Vathek ilerledikçe çeşit çeşit acınası, berbat şeyler gösteriliyordu kendisine: Körler, yarı körler, burunsuz erkekler, kulaksız kadınlar. Bütün bunların bir araya getirilmesindeki amaç, çevresindeki ihtiyarlarla birlikte topluluğa lapalar, yakılar dağıtan Fahreddin'in merhametini göstermekti. Öğleyin sakatlar görkemli bir giriş yaptılar, kısa süre sonra düzlükte sakatlardan oluşan en güzel topluluklar görüldü. Körler hep birlikte, birbirlerine tutunarak ilerliyorlardı; topallar hep birlikte topallıyor, çolaklar tek kollarıyla el kol hareketleri

yapıyorlardı. Büyük bir çağlayanın kenarında sağırlar vardı; kulakları en güzel ve en geniş olanlar Pegu sağırlarıydı ve ötekilere göre az da olsa işitmenin keyfini çıkarıyorlardı. Burası aynı zamanda, guatr, kambur ve hatta –çoğu hayranlık verici bir parlaklık taşıyan– boynuz gibi her çeşit bozukluğun, çarpıklığın buluşma yeriydi.

Emir, görkemli bir şenlik düzenlemek ve ünlü konuğunu elinden geldiğince onurlandırmak istedi, bu amaçla çayıra çok sayıda post ve örtü serdirdi. Renk renk üzümler ve iyi Müslümanlar için geleneksel yemekler ikram edildi. Gülünç derecede mezhebi geniş olan Vathek müminleri çok kızdıran mekruh yemeklerle dolu küçük tabaklar hazırlatmıştı. Kutsal topluluk kısa süre içinde keyfince yemek yemeye başladı. Vathek de onlar gibi hareket etmek, Bababaluk'un tüm uyarılarına karşın, yemeğini orada yemek istedi. Emir hemen söğütlerin gölgesinde bir sofra kurdurdu. Birinci yemek olarak, yüksek bir tepenin eteklerinde, altın gibi parlak kumlar üzerinde akan bir dereden tutulmuş balıklar ikram edildi. Bu balıklar tutuldukça kızartılıyor, daha sonra Sina dağından getirilen ve ender bulunan otlarla çeşnilendiriliyordu; çünkü Emir'in her şeyi, eşsiz olduğu kadar saygındı da.

Ziyafette ara yemekler yenmekteydi ki ansızın yankılarla yinelenen hoş bir ut sesi geldi tepeden. Şaşıran ve keyiflenen Vathek kafasını kaldırdı ve yüzüne bir demet yasemin düştü. Bu muzipliğin hemen arkasından binlerce kahkaha işitildi ve çalılıkların arkasında karacalar gibi sıçrayan çok sayıda genç kızın enfes hatları fark edildi. Saçlarının hoş kokusu Vathek'in burnuna kadar geldi; Halife yemeğine ara verdi, büyülenmişçesine şunları söyledi Bababaluk'a:

"Periler mi indi gökten? Uçurumların kenarında gözü pek bir tavırla koşan ve kafasını çevirirken giysisinin ince kıvrımlarından başka bir şeye dikkat etmiyormuş gibi gözüken o incecik kızı görüyor musun? Örtüsünü çalılardan kurtarmaya çalışırken nasıl da hoş bir sabırsızlık içindeydi? Bana yaseminleri atan o olmasın sakın?"

"Kesinlikle odur!" diye karşılık verdi Bababaluk, "Sizi kayalıklardan aşağı bile atar bu kız, tanıyorum onu: Çok nazik bir tavırla bana salıncağını veren dostum Nurunihar o. Haydi, benim sevgili

efendim ve sahibim," diye sürdürdü konuşmasını bir söğüt dalı koparark, "izin verin de size saygı göstermediği için bir temiz sopa çekeyim ona. Emir kızamaz buna çünkü, sözüm meclisten dışarı, dağlarda böyle sürüyle kadın beslemesi bir haksızlık; temiz hava kadınların kanlarını kaynatıyor."

"Sus, kâfir!" dedi Vathek, "Bu dağlarda kalbimi peşinden sürükleyen güzel hakkında böyle konuşma. İlle de bir şey yapacaksan, gözlerimin gözlerine dikilmesini ve onun hoş kokusunu soluyabilmemi sağla. Şu kırlarda nasıl bir hafiflik ve zarafet içinde yürekleri hoplatarak koşuyor!"

Vathek bu lafları ederken kollarını tepeye doğru uzattı. O zamana kadar hiç duymadığı bir heyecanla gözlerini yukarı doğru çevirmiş kendisini esir eden güzeli gözden kaybetmemeye çalışıyordu. Ama çok ender görülen, o çok canlı ve neşeli, güzel çizgili Keşmir kelebeği gibi uçuşan bu dilberi izleyebilmek zordu.

Nurunihar'ı görmekle kanmayan Vathek onun sesini de duymak istiyor ve konuşmaları işitebilmek için sürekli kulak kabartıyordu. Sonunda, çiçekleri attığı küçük çalılığın arkasında, arkadaşlarından birine şunları fısıldadığını duydu: "İtiraf etmek gerekir ki bir Halife görmek güzel bir şey ama benim küçük Gülşenrûz'um daha sevimli; o güzel saçlarının bir örgüsü Hindistan'ın tüm zengin işlemelerinden daha değerli; parmağımı dişleriyle muzipçe ısırsa, bu benim için hükümdarlık hazinesinin en güzel yüzüğünden daha paha biçilemezdir. Nerede bıraktın onu Sütlümeme? Niçin burada değil o?"

Endişelenen Halife konuşmaların arkasını da dinlemek istedi ama Nurunihar köleleriyle birlikte uzaklaştı oradan. Âşık hükümdar gözden yitirene kadar izledi onu; rehber yıldızı bulutların ardına gizlenmiş, karanlıkta yolunu şaşırmış bir yolcu gibi kalakaldı. Karanlık bir perde inmişti önüne, sanki her şey rengini yitirmiş gibi geliyordu gözüne, her şeyin görünümü değişmişti. Derenin şırıltısı hüzün veriyordu ruhuna, gözyaşları yanan göğsüne bastırdığı yaseminlere düşüyordu. O âna kadar hiç hissetmemiş olduğu bir tutkunun sıcaklığını ilk kez duyduğu bu yeri anımsamak için birkaç çakıl taşı bile aldı yerden. Bin kez denedi oradan uzaklaşmayı

ama boşunaydı bu çabası. Tatlı bir uyuşukluk içinde eriyordu yüreği. Derenin kenarına uzanmış, sürekli dağların mavimsi doruklarını seyrediyordu. "Neyi saklıyorsunuz benden, acımasız kayalar!" diye bağırıyordu: "Ne oldu o? Sessizliklerinizde neler olup bitiyor? Tanrım! Şu anda belki de talihli Gülşenrûz'uyla birlikte mağaralarınızda dolaşıyordur o!"

Bu arada hava serinlemeye başlıyordu. Halife'nin sağlığı için endişelenen Emir, saltanat tahtırevanını harekete geçirtti; Vathek taşındığının farkına bile varmadı ve bir gün önce ağırlanmış olduğu görkemli salona getirildi.

Bu arada biz, kendini yeni tutkusuna kaptırmış olan Vathek'i bırakıp, nihayet kayalıklarda sevgili Gülşenrûz'una kavuşmuş olan Nurunihar'ı izleyelim. Gülşenrûz, Emir'in kardeşi Ali Hasan'ın tek çocuğu ve dünyanın en ince, en sevimli yaratığıydı. Babası, on yıl önce bilinmeyen denizlere doğru yolculuğa çıkmış ve onu Fahreddin'e emanet etmişti. Gülşenrûz çeşitli yazı biçimlerini kullanarak mükemmel biçimde yazı yazmayı biliyor ve bembeyaz, incecik kâğıtlara dünyanın en güzel arabesklerini çiziyordu. Sesi çok güzeldi ve bu ses ut eşliğinde son derece duygulu, uyumlu bir hâl alıyordu. Leyla ile Mecnun'un aşkını ya da diğer eski aşkları terennüm ettiğinde dinleyiciler gözyaşlarına boğuluyorlardı. Dizeleri (o da Mecnun gibi şairdi), çok tehlikeli bir gevşeklik ve uyuşukluk veriyordu kadınlara. Bütün kadınlar çılgınca âşıktı ona ve on üç yaşına gelmiş olmasına rağmen, haremden koparamamışlardı onu. Dans ederken ilkbahar rüzgârlarıyla havada uçuşan kuş tüyleri kadar hafifti. Ama dansta genç kızların kollarıyla son derece zarif bir biçimde iç içe geçen kolları, avda mızrak atamıyor ve amcasının otlaklarında beslediği azgın atlarla baş edemiyordu. Oysa cesaret edip onu Nurunihar'a bağlayan ipek gibi yumuşak bağları koparmayı bir başarabilseler, son derece güven verici elleriyle ok atabilir, yarışta bütün gençleri geride bırakabilirdi.

İki kardeş, çocuklarını karşılıklı, sürekli ilişki içinde tutmuşlardı ve Nurunihar kuzenini, o güzelim gözlerinden daha fazla seviyordu. Zevkleri ve uğraşları aynıydı, ikisinin de bakışları baygın ve süzgün-

dü, saçları aynıydı ve ikisi de akça pakçaydı. Gülşenrûz, kuzininin elbiselerini giydiğinde ondan daha çok kadına benziyordu. Bir an için Fahreddin'in yanına gitmek üzere haremden çıksa, dişisinden ayrılmış bir geyik gibi ürkek ve çekingen oluyordu. Bununla birlikte o ağır oturaklı ihtiyarları alaya alacak kadar muzipti; onlar da acımasızca paylıyorlardı Gülşenrûz'u. Böyle durumlarda âdeta kendinden geçerek hareme dalıyor, bütün perdeleri çekiyor ve hıçkırarak Nurunihar'ın kollarına atılıyordu. Nurunihar onun kusurlarını, erdemlerinden daha fazla seviyordu.

Nurunihar, Vathek'i çayırda bıraktıktan sonra, Gülşenrûz'la birlikte, Fahreddin'in yaşadığı vadiyi koruyan, çimenlerin bir halı gibi kapladığı dağlara koştu. Güneş ufukta kaybolmak üzereydi; canlı ve coşkulu hayallere sahip olan bu gençler, günbatımının güzel bulutları içinde perilerin oturduğu Şadukyan'ın ve Ambrabad'ın kubbelerini gördüklerini sandılar. Nurunihar tepenin yamacına oturmuştu ve Gülşenrûz'un mis kokulu başı kucağındaydı. Ama Vathek'in beklenmedik gelişi ve ihtişamı ateşli yüreğini bulandırmıştı. Kibrinin peşinden sürüklenmiş ve hükümdarın dikkatini çekme isteğinden alamamıştı kendini. Vathek'in, attığı yaseminleri aldığını görmüştü kesinlikle ve gururunu okşamıştı bu durum. Ama Gülşenrûz o derlediği çiçeklerin ne olduğunu sorunca da bozulmuştu. Cevap niyetine alnından öptü onu ve hızla yerinden kalkarak, anlatılmaz bir heyecan ve endişe içinde dolaşmaya başladı. Bu arada karanlık çökmekteydi yavaş yavaş: Batan güneşin saf altını, kan kırmızısı bir renge bırakmıştı yerini, büyük bir fırının harlı ateşini andıran renkler yansıyordu Nurunihar'ın ateş gibi yanaklarında. Zavallı Gülşenrûz farkına vardı bu durumun. Sevgili kuzininin bu kadar heyecanlanması onu tir tir titretti.

"Gidelim," dedi, çekingen bir ses tonuyla, "bu gökyüzünde uğursuz bir şey var. Bu demirhindi ağaçları her zamankinden daha fazla titriyor ve bu rüzgâr yüreğimi donduruyor. Hadi gidelim, çok kasvetli bir akşam." Bunları söylerken Nurunihar'ın elinden tutmuştu ve bütün gücüyle sürüklüyordu onu. Nurunihar da ne yaptığını bilmeden izliyordu Gülşenrûz'u. Kafasında binbir türlü tuhaf düşünce

vardı. Hiç dikkat etmeden büyük bir hanımeli çemberinin içinden geçti ama vahşi bir hayvandan kaçıyormuş gibi koşan Gülşenrûz birkaç sap koparmaktan alamamıştı kendini.

Onların böyle hızlı koşarak geldiklerini gören genç kızlar, hep yaptıkları gibi dans etmek istediklerini sandılar. Hemen bir halka oluşturdular ve el ele tutuştular ama soluğu tıkanan Gülşenrûz dertlendi ve küstü. Bu şen şakrak topluluğu büyük bir üzüntü kapladı o zaman: Hem karışık düşüncelerinden hem de biraz önce yaptığı çılgınca koşudan ötürü iyice yorgun, bitkin düşmüş olan Nurunihar, üstüne atıldı onun. Üşümüş küçük ellerini tuttu, göğsünde ısıttı ve kokulu bir merhemle şakaklarını ovuşturdu. Nihayet Gülşenrûz kendine geldi, başını Nurunihar'ın giysilerine gömerek hareme dönmemeleri için yalvardı. Hiç mi hiç sevmediği, her tarafı kırışmış lalası haremağası Şaban tarafından azarlanmaktan korkuyordu. Bu kaba ve ters nöbetçi, Nurunihar'ın mutat gezintisini bozmuş olmasını hoş karşılamayabilirdi. Topluluk tam bir halka oluşturarak çimenlere yerleşti, çocuklara özgü çeşitli oyunlar oynamaya başladı. Haremağaları biraz uzakta bir yere oturup çene çaldı. Herkes neşeliydi, Nurunihar ise düşünceli ve üzgün görünüyordu. Dadı bu durumu fark etti, tüm sıkıntı ve endişelerini unutmuş olan Gülşenrûz'un büyük zevk duyduğu neşeli masallar anlatmaya başladı. Gülşenrûz gülüyor, ellerini çırpıyor ve bütün topluluğa –yaşlılıklarına ve bitkinliklerine rağmen ardı sıra koşturmak istediği haremağalarına bile– çeşitli muziplikler yapıyordu.

Tam bu sırada ay doğdu; latif bir akşamdı, herkes bu ortamdan o kadar hoşnuttu ki sonunda yemeğin açık havada yenmesine karar verildi. Bir haremağası kavun getirmeye gitti, ötekiler bu sevimli topluluğa gölge yapan ağaçları sallayarak taze badem silkelediler. Salata yapmakla ünlü Sütlümeme, büyük porselen çanakları son derece lezzetli otlar, küçük kuş yumurtaları, yoğurt, limon suyu ve salatalık dilimleriyle doldurdu; büyük bir koknos kaşığıyla servis yaptı. Ama her zamanki gibi Nurunihar'ın göğsüne yaslanıp kalmış olan Gülşenrûz, Sütlümeme kendisine bir şeyler vermek istediğinde parlak kırmızı dudaklarını kapatıyordu. Kuzini dışında hiç kimsenin

elinden bir şey kabul etmiyordu kesinlikle ve çiçek özleriyle kendinden geçmiş bir arı gibi onun ağzına yapışıyordu.

Herkesin neşeli olduğu bir anda, en yüksek dağın doruğunda bir ışık göründü. Bu ışık hoş bir aydınlık yayıyordu, ufukta olmasaydı dolunay sanılacaktı. Bu gösteri genel bir heyecan yarattı, tahmin yürütmekten yorgun düştü herkes. Bir yangının etkisi olamazdı bu, çünkü ışık parlak ve mavimsiydi. Bu renkte ve bu büyüklükte bir göktaşı görülmüş değildi daha. Bu tuhaf aydınlık bir an soluklaşıyor, hemen ardından da yeniden canlanıyordu. Önce kayalıkların doruğunda asılı olduğu sanıldı, sonra birdenbire buradan ayrıldı ve sık bir palmiye korusunda parladı, oradan da çağlayanlar boyunca gitti, sonunda dar ve karanlık bir vadinin girişinde durdu. Yüreği beklenmedik ve olağanüstü şeyler karşısında titreyen Gülşenrûz korkudan ürperiyordu. Nurunihar'ı eteğinden çekiyor ve hareme dönmek için yalvarıyordu. Kadınlar da aynı şekilde davrandılar. Ama Emir'in kızının merakı o kadar güçlüydü ki baskın çıkan merak oldu. Her halükârda bu görülmedik şeyin peşinden gitmek istedi.

Bu şekilde tartışırlarken, ışıktan öylesine güçlü bir ışın fırladı ki herkes çığlıklar atarak kaçtı. Nurunihar da birkaç adım geriledi; sonra hemen durdu ve bu tuhaf olayın geçtiği yöne doğru ilerledi. Küre vadide takılıp kalmıştı ve görkemli bir sessizlik içinde yanıyordu orada. Kollarını göğsünde kavuşturan Nurunihar bir an duraksadı: Gülşenrûz'un korkusu, hayatında ilk kez içine düştüğü derin yalnızlık, gecenin olağanüstü sükûneti; her şey onu korkutmak için yarış hâlindeydi sanki. Bin kez geri dönme noktasına geldi ama ışıklı küre sürekli önündeydi. Dayanılmaz bir itkinin etkisiyle kayaların ve dikenlerin arkasından geçerek, yürüyüşünü doğal olarak kösteklleyecek tüm engellere rağmen oraya doğru ilerledi.

Vadinin girişine ulaştığında ansızın koyu karanlıklar sardı çevresini ve çok uzaklardaki zayıf bir ışıktan başka bir şey fark etmez oldu. Çağlayanların gürültüsü, palmiye dallarının hışırtısı, ağaç gövdelerine yerleşmiş kuşların hüzün verici, dur durak bilmez cıvıltıları korku salıyordu yüreğine. Ayaklarına her an zehirli bir yılan dolanacaktı sanki. Kendisine anlatılmış olan kötü yürekli devler ve karan-

lık gulyabaniler geldi aklına. İkinci kez durdu ama gene merakına yenildi ve kendisini ışığa götüren dolambaçlı patikaya cesurca daldı. O âna kadar nerede olduğunu biliyordu, kaybolduğu bir patikaya girmemişti hiç. "Yazık!" diyordu, "Akıp giden geceleri Gülşenrûz'la birlikte geçirdiğim güvenli ve ışıl ışıl aydınlık odalarda olsaydım şimdi keşke! Sevimli çocuk, benim gibi bu derin yalnızlıklar içinde başıboş dolaşıp dursaydın nasıl çarpardı senin de yüreğin!" Böyle konuşurken sürekli ilerliyordu. Birdenbire kayalıklarda açılmış basamaklar çarptı gözüne, ışık güçleniyor ve dağın en yüksek yerinde, başının üstünde gösteriyordu kendini. Hiç korkmadan basamakları tırmandı. Belli bir yüksekliğe ulaştığında ışık, in gibi bir yerden çıkıyormuş gibi geldi gözüne, dertli ve melodili sesler yükseliyordu buradan, mezarlarda söylenen ilahilere benzeyen bir tür şarkı gibiydi bunlar. Aynı anda hamam havuzları doldurulurken işitilen ses gibi bir ses duyuldu. Kayalığın çatlaklarında şuraya buraya dikilmiş ışıl ışıl yanan büyük mumlar gördü Nurunihar. Bu manzara büyük bir korku saldı yüreğine, gene de çıkmaya devam etti, mumların yaydığı keskin ve şiddetli koku canlandırdı onu ve mağaranın girişine ulaştı.

Kendinden geçmiş bir hâlde içeriye bir göz attı ve büyük bir altın tekne gördü; tekne, hoş kokuları yüzüne gülsuyu yağmuru gibi saçılan bir suyla doldurulmuştu. Mağarada güzel bir ezgi yankılanıyordu, teknenin etrafında hükümdarlık giysileri, kelebekler, balıkçıl tüyleri vardı ve bunların hepsi de kızıl yakutlar gibi parlıyordu. Nurunihar bu ihtişamı hayranlıkla seyrederken müzik sesi kesildi ve şu sözler duyuldu: "Bu mumlar hangi hükümdar için yakıldı? Yalnızca bu dünyanın değil tılsımlı güçlerin de hükümdarının giyeceği bu giysiler ve bu banyo kimin için hazırlandı?"

"Emir Fahreddin'in sevimli kızı için," diye karşılık verdi ikinci bir ses.

"Ne! Bütün vaktini tembellik içinde, uçarı bir çocukla, ancak acınacak bir koca olabilecek biriyle geçiren o çılgın için mi?" dedi birincisi.

"Ne diyorsun sen!" diye karşılık verdi öteki ses, "Dünyanın efendisi, Adem öncesi sultanların hazinelerinden yararlanacak insan,

altı ayak boyunda, bakışları genç kızların iliklerine kadar işleyen bir hükümdar, Vathek, onun aşkıyla yanıp tutuşurken, böyle budalalıklarla vakit geçirebilir mi o? Hayır, kendisini şan ve şöhrete boğacak bir tutkuyu reddedemez, o çocuk oyuncağını küçümseyecektir; o zaman burada bulunan bütün zenginlikler ve Cemşid'in kızıl yakutu onun olacak."

"Sanırım haklısın," dedi, birinci ses, "karı kocayı ağırlamak için yeraltı ateşini hazırlamaya gidiyorum."

Sesler kesildi, meşaleler söndü, pırıl pırıl aydınlığın arkasından zifiri bir karanlık çöktü. Nurunihar kendini, babasının hareminde bir divana boylu boyunca uzanmış buldu. El çırptı, Gülşenrûz ve kadınları ânında koştular, Nurunihar'ı yitirdiklerini sanarak umutsuzluğa kapılmış ve her tarafa haremağaları göndermişlerdi onun bulunması için. Şaban da geldi ve bir güzel azarladı onu. "Sizi küçük saygısız sizi, ya yedek anahtarlarınız var ya da sizi seven bir cin maymuncuk veriyor size," diyordu. "Gücünüzün ne olduğunu anlayacağım, iki tavan penceresi olan odaya girin hemen, Gülşenrûz'un orada size refakat edeceğini de sanmayın sakın: Haydi gidin, çifte kilit altına alacağım orada sizi." Bu tehditler üzerine Nurunihar kibirli bir şekilde başını kaldırdı ve sihirli mağaradaki konuşmadan sonra daha da büyüyen kara gözlerini Şaban'a dikti: "Sen git kölelerinle konuş böyle," dedi, "ama emirler vermek ve bütün bir saltanata hükmetmek üzere doğmuş birine saygılı davran."

Aynı ses tonuyla konuşmaya devam edecekti ki bağırtılar duyuldu: "Halife geliyor! Halife geliyor!" Ânında bütün perdeler çekildi, iki sıra hâlinde dizilmiş olan köleler saygıyla eğildiler ve zavallı küçük Gülşenrûz bir kerevetin altına gizlendi. Önce, altın nakışlı uzun muslin giysilerinin eteklerini peşlerinden sürükleyen bir siyahi haremağaları kuyruğu çıktı ortaya; ellerinde, ortalığa hoş bir sarısabır kokusu yayan buhurdanlar vardı. Arkalarından, bu ziyaretten memnun olmayan ve kafasını sallayan Bababaluk yürüyordu ciddi bir tavırla. Son derece gösterişli giysiler içindeki Vathek çok yakınında yürüyordu onun. Yürürken soylu ve rahat bir görünümü vardı, dünya hükümdarı olmasaydı bile hayranlık duyulurdu ona.

Nurunihar'a yaklaştı; kısık, ışık saçan gözlerini kızın gözlerine diker dikmez kendinden geçti. Nurunihar bunu fark etti ve hemen gözlerini yere çevirdi ama heyecanı güzelliğini bir kat daha artırıyor ve Vathek'in yüreğindeki ateşi daha da azdırıyordu.

Bu tür işlerden iyi anlayan Bababaluk, tehlikeli oyunların güleryüz gerektirdiğini biliyordu ve herkesin orayı terk etmesi için bir işaret çaktı. Gizlenen biri olup olmadığını anlamak üzere salonun her köşesini dolaştı ve kerevetin altından çıkan ayakları gördü. Usulca tutup çekti ve bunların Gülşenrûz'un ayakları olduğunu anlayınca çocuğu omzuna aldı, iğrenç okşamalarla götürdü onu. Küçük bağırıyor, çırpınıyordu, yanakları nar çiçeği gibi kızardı ve nemli gözleri sıkıntıdan çakmak çakmak oldu. Umutsuzluk içinde Nurunihar'a anlamlı bir bakış attı, Halife bu bakışı fark etti ve şunları söyledi:

"Gülşenrûz'unuz burada mıydı?"

"Dünyanın hükümdarı," diye karşılık verdi Nurunihar, "masumiyeti ve tatlılığıyla öfkenizi hak etmemiş olan kuzenimi bağışlayın."

"Rahat olun," dedi Vathek gülümseyerek; "güvenilir ellerdedir, Bababaluk çocukları sever, her zaman onlar için şeker ve reçel bulundurur yanında." Kafası iyice karışmış olan Fahreddin'in kızı, tek kelime söylemeden Gülşenrûz'un götürülmesine seyirci kaldı. Bu arada inip kalkan göğsü yüreğindeki çarpıntıyı belli ediyordu. Vathek kendinden geçmişti bu durumu görünce, en güçlü tutkusunun taşkınlıklarına teslim oluyordu, kendisine karşı gösterilen direncin iyice kırıldığı bir sırada aniden içeri giren Emir, Halife'nin ayaklarına kapanarak alnını yere koydu:

"Emîr–ül Müminin," dedi, "kölenizin seviyesine inmeyin."

"Hayır, Emir," dedi Vathek, "tersine onu kendi seviyeme yükseltiyorum. Onu eşim ilan ediyorum, ailenizin ünü kuşaktan kuşağa yayılacak."

"Eyvahlar olsun!" diye karşılık verdi Fahreddin sakalından birkaç kıl koparark, "Efendim, sözleriyle kusur işlemezden önce sadık kölenizin günlerini kısaltın. Nurunihar, kardeşim Ali Hasan'ın oğluyla resmen sözlüdür, kalpleri birleşmiştir, karşılıklı sözler verilmiştir, böylesi kutsal anlaşmalar bozulamaz."

"Ne!" dedi ansızın Halife, "Bu ilahi güzelliği ondan daha kadınsı olan birisine mi teslim etmek istiyorsun sen! Onun güzelliklerinin bu kadar aşağılık ve zayıf ellerde solmasına izin vereceğimi mi sanıyorsun! Hayır, yaşamını benim kollarımda geçirmelidir o; benim iradem bu! Çekil ve onun çekiciliklerine tapınmaya adadığım bu geceyi berbat etme."

Çok üzülen Emir, kılıcını çekip Vathek'e takdim etti, boynunu uzatarak, kararlı bir sesle şunları söyledi ona: "Efendim, talihsiz ev sahibinizin boynunu vurun, Halife'nin konukseverliğin kutsal yasalarını ihlâl ettiğini gördüğüne göre, çok yaşamış demektir."

Bütün bu sahne boyunca şaşkınlığı süren Nurunihar, ruhunu altüst eden farklı tutkuların mücadelesine daha fazla dayanamadı. Baygınlık geçirdi. Hem onun yaşamından endişe eden hem de direnç gördüğü için öfkelenen Vathek "Kızınıza yardım edin!" dedi Fahreddin'e ve öldürücü bakışını atarak çekildi. Zavallı Emir'i terler bastı, sırtüstü devrildi ânında.

Öte yandan Gülşenrûz tam da bu anda Bababaluk'un elinden kurtulmuştu. Geri döndüğünde Fahreddin ve kızının yerde yattıklarını gördü. Avazı çıktığı kadar "İmdat!" diye bağırdı. Zavallı çocuk, okşayarak canlandırmaya çalışıyordu Nurunihar'ı. Solgun ve nefes nefese kalmış bir hâlde sevgilisinin dudaklarını öpüyordu sürekli. Sonunda Gülşenrûz'un dudaklarının tatlı sıcaklığı kendine getirdi Nurunihar'ı, kısa sürede bütünüyle düzeldi.

Fahreddin, Vathek'in bakışının etkisinden kurtulduktan sonra yerine oturdu ve bu tehlikeli hükümdarın gidip gitmediğini anlamak için etrafına bakınırken Şaban ve Sütlümeme'yi çağırttı, onları bir kenara çekerek şunları söyledi: "Dostlarım, şiddetli rahatsızlıklarda etkili ilaçlar gerekir. Vathek aileme dehşet ve üzüntü veriyor, onun gücüne dayanamam, bir bakış daha atarsa mezara gönderir beni. Bir dervişin Arakan'dan getirdiği, insanı kendinden geçiren o tozdan getirin bana. Etkisi üç gün sürecek miktarda o tozdan vereceğim bu iki çocuğa. Vathek onları öldü sanacak. Gömüyormuş gibi yaparak, büyük kum çölünün girişinde, cücelerimin kulübesinin yanındaki yüce Memun Mağarası'na götüreceğiz onları; herkes

çekildiğinde, sen Şaban, bir aylık erzak sağlayarak, dört seçkin haremağasıyla birlikte gölün yakınlarında bir yere taşıyacaksın onları. Bir günü şaşkınlıkla, beş günü ağlamayla, on beş günü düşünceyle, gerisi de yeniden yola koyulmak için hazırlıklarla geçecek bu sürenin; işte benim tahminlerime göre Vathek'in burada harcayacağı zaman, sonunda ben de kurtulacağım."

"Fikir güzel," dedi Sütlümeme, "olabildiğince yararlanmak gerekir bundan. Nurunihar'ın Vathek'e ilgi duyduğunu sanıyorum: Emin olun ki onun burada kaldığını bildikçe, Gülşenrûz'a olan tüm bağlılığına rağmen, Nurunihar'ı bu dağlarda tutamayız. Onu, kendisinin ve Gülşenrûz'un gerçekten ölmüş olduğuna ve her ikisinin de aşkın neden olduğu küçük günahların kefaretini ödemeleri için o kayalıklara gönderildiklerine inandırmalıyız. Bizim de umutsuzluktan öldüğümüzü söyleyeceğiz ve hiç görmedikleri küçük cüceleriniz olağanüstü yaratıklar gibi gözükecek gözlerine, verecekleri öğütler çok büyük etki yapacak üzerlerinde ve iddia ediyorum ki her şey en iyi biçimde olup bitecek."

"Fikirlerini onaylıyorum," dedi Fahreddin; "uygulamaya geçelim."

Hemen tozu almaya gittiler; toz şerbete katıldı, Nurunihar ve Gülşenrûz hiçbir şeyden kuşkulanmadan karışımı yuttular. Bir saat sonra bulantı ve kalp çarpıntısı hissetmeye başladılar. Her tarafları uyuştu. Kalktılar, önlerindeki peykeye zorlukla çıkarak divana uzandılar. Gülşenrûz Nurunihar'a sıkı sıkı sarılarak, "Isıt beni sevgilim," dedi, "elini yüreğime koy: Yüreğim buz gibi. Ah! Sen de benim kadar soğuksun. Vathek o korkunç bakışıyla ikimizi de öldürecek mi yoksa?"

"Ölüyorum," dedi Nurunihar sönük bir sesle, "sarıl bana, hiç değilse ruhum son nefesini dudaklarında versin."

Sevecen ve tatlı Gülşenrûz derin bir soluk aldı, kolları düştü, daha fazla konuşamadılar, ikisi de ölü gibi kalakaldı öylece. Haremde korkunç çığlıklar yankılandı. Şaban ve Sütlümeme büyük bir yetenek sergileyerek umutsuzları oynadılar. İşlerin bu noktaya gelmesinden ötürü fena hâlde canı sıkkın olan Emir, bu toz dene-

yimini ilk kez yaşıyordu, dolayısıyla üzülmüş gibi numara yapmasına hiç gerek yoktu. Işıklar söndürülmüştü. İki lamba, yaşamlarının baharında solduğu sanılan bu güzel çiçeklerin üstüne hüzünlü bir parlaklık saçıyordu, her yandan gelerek orada toplanmış olan köleler, gözlerinin önündeki manzara karşısında öylece kalakaldılar. Kefenler getirildi, cenazeler gülsuyuyla yıkandı, bembeyaz kefenlere sarıldı ve birbirlerine bağlanan güzel saç örgülerine en nadide kokular sürüldü.

Başlarına en sevdikleri çiçek olan yaseminlerden yapılmış iki çelenk konulurken, trajik olayı öğrenen Vathek geldi. Geceleri mezarlıklarda gezen gulyabaniler kadar soluk ve bitkindi. Bu şartlarda kendisini de dış dünyayı da unutmuştu; kölelerin arasından geçerek ilerledi, peykenin önünde eğildi, bir yandan göğsünü yumruklarken bir yandan da kendisini acımasız bir katil olarak niteleyen sözler saf ediyor, beddualar yağdırıyordu. Ama titreyen elleriyle Nurunihar'ın soluk benzini örten örtüyü kaldırdığında, korkunç bir çığlık attı, ölü gibi yığıldı yere. Bababaluk yüzünü buruşturdu ve onu hemen alıp götürürken şunları söyledi: "Nurunihar'ın ona kötü bir oyun oynayacağını çok iyi biliyordum."

Vathek uzaklaşır uzaklaşmaz, Emir cenaze töreni başlattı ve hareme girişi yasakladı. Bütün pencereler kapatıldı, bütün müzik aletleri kırıldı, hocalar dua okumaya başladılar. Gözyaşları ve ağlayıp sızlamalar, bu kasvetli günü izleyen akşamda bir kat daha arttı. Vathek ise sessizlik içinde iç çekip duruyordu. Öfke ve acısının getirdiği sarsıntıları yatıştırıcı ilaçlarla hafifletmeye çalışmak zorunda kaldılar.

Ertesi akşam sarayın büyük kapılarının her iki kanadı da açıldı ve konvoy dağa doğru yola çıktı. Hüzünlü 'la ilahe illallah' sesleri Vathek'e kadar ulaştı. Bütün gücünü kullanarak yaralarını sarmak ve cenaze alayını izlemek istedi, halsizlik ve bitkinliği yürümesini engellemeseydi kendisini bundan vazgeçirmek kesinlikle mümkün olmayacaktı ama daha ilk adımda düştü, yatağa kaldırmak zorunda kaldılar onu; Vathek günlerce hiç kımıldamadan yattı, Emir bile acıdı ona. Cenaze alayı Memun Mağarası'na vardığında, Şaban ve

Sütlümeme herkesi uzaklaştırdı oradan. Dört güvenilir haremağası onlarla birlikte kaldı. Açıkta bıraktıkları tabutların yanında bir süre dinlendikten sonra, kül rengi bir köpükle çevrelenmiş küçük bir gölün kenarına taşıttılar tabutları. Burası, sürekli küçük mavi balıklar avlayan balıkçıl ve leyleklerin buluşma yeriydi. Çok geçmeden Emir'in talimat verdiği cüceler de oraya ulaştılar, haremağalarının yardımıyla saz ve kamışlardan kulübeler yaptılar; bu işi çok iyi beceriyorlardı. Aynı zamanda bir erzak deposu, kendileri için küçük bir dua yeri ve bir odun yığını hazırladılar. Bu odun yığını büyük bir titizlikle sıralanmış odunlardan oluşuyor ve ateş yakmak için kullanılıyordu, çünkü bu dağların oyukları soğuktu.

Akşama doğru, göl kenarında iki büyük ateş yakıldı, iki güzel beden tabutlarından çıkarıldı ve aynı kulübeye, kuru yapraklardan yapılmış bir yatağa yavaşça yatırıldı. İki cüce duru ve berrak sesleriyle Kuran okumaya başladılar. Şaban ve Sütlümeme biraz uzakta ayakta duruyor ve büyük bir kaygı içinde tozun etkisinin geçmesini bekliyorlardı. Nihayet Nurunihar ve Gülşenrûz zayıf bir hareketle kollarını uzattılar ve gözlerini açarak, hayretler içinde çevrelerine baktılar. Hatta kalkmaya bile kalkıştılar ama güçleri olmadığından yapraklardan yapılma yataklarına yığıldılar gene. Sütlümeme hemen Emir'inin verdiği kalp güçlendirici bir ilaç yutturdu onlara.

Gülşenrûz çabucak kendine geldi, kuvvetle hapşırdı ve çok şaşırdığını belli eden bir hareketle sıçrayıp kalktı. Kulübeden çıktığında, büyük bir açlıkla soluk aldı ve haykırdı:

"Nefes alıyorum, sesleri işitiyorum, yıldızlarla dolu bir gökyüzü görüyorum! Yaşıyorum hâlâ!"

Sevgilisinin bu sözlerini duyan Nurunihar yapraklardan silkindi ve koşup Gülşenrûz'u kollarına aldı. Gözüne ilk çarpan, üstlerindeki uzun beyaz kefenler, çiçek taçları ve çıplak ayakları oldu. Düşünmek için yüzünü elleriyle örttü. Sihirli hamam, babasının umutsuzluğu, özellikle de Vathek'in etkileyici yüzü dolaşıp duruyordu zihninde. Hastalandıklarını, öldüklerini anımsıyordu ama bütün bu görüntüler çok bulanıktı kafasında. Bu acayip göl, dingin sularda yansıyan bu alevler, toprağın bu solgun renkleri, bu tuhaf kulübeler, kendi

kendilerine hüzünlü hüzünlü sallanan bu kamışlar, kasvetli çığlıkları cücelerin sesine karışan bu leylekler; her şey, ölüm meleğinin ona yeni bir hayatın kapısını açmış olduğunu kanıtlıyordu.

Öte yandan Gülşenrûz da büyük bir hayretle kuzinine sarılmıştı. O da hayaletler ülkesinde sanıyordu kendini ve sessizliğinden korkuyordu. "Konuş," dedi sonunda Nurunihar'a, "neredeyiz? Şu ateşi canlandıran hayaletleri görüyor musun? Bizi o ateşe atacak Münkir ve Nekir olmasın bunlar? Kaçınılmaz biçimde bizi bekleyen köprü bu gölün üzerinden mi geçiyor?"

"Hayır, çocuklarım," dedi Sütlümeme, onlara yaklaşarak, "rahatlayın, ruhlarımızı sizinkilerin peşinden götüren ölüm meleği, ten ve zevk düşkünü yaşamınızın cezasının, güneşin çok az göründüğü, toprağın ne meyve ne çiçek verdiği bu hüzünlü yerde uzun yıllar geçirmekle sınırlı olacağı konusunda güvence verdi. İşte nöbetçilerimiz," diye sürdürdü konuşmasını cüceleri göstererek, "ihtiyaçlarımızı karşılayacaklar: Çünkü bizimkiler gibi dinden uzak ruhlar, değersiz, dünyevi varlıklarını gene de gözetirler biraz. Yemek olarak sadece pilav yiyeceksiniz ve bu gölün üstünden hiç eksik olmayan sislere banacaksınız ekmeğinizi."

Bu hüzünlü manzara karşısında zavallı çocuklar gözyaşlarına boğuldular. Cücelerin önünde eğildiler; cüceler, bin yıl sonra onları müminlerin cennetine taşıyacak olan kutsal devenin sırtına çıkıp, olanca ağırbaşlılıklarıyla, âdetlere uygun, uzun, güzel bir söylev çektiler.

Söylev bittikten sonra abdestler alındı, Allah ve Peygamber'e şükredildi, çok hafif bir yemek yendi ve kuru yapraklara yatıldı tekrar. Nurunihar ve küçük kuzeni, ölülerin aynı kulübede yattıklarını görünce çok memnun oldu. Yeterince uyumuş olduklarından, gecenin geri kalan bölümünde olup bitenlerden söz ettiler ve ruhlardan korktukları için birbirlerinin kollarından ayrılmadılar.

Ertesi sabah hava son derece karanlık ve yağmurluydu. Cüceler minare niyetine kullanılan ağaçların yüksek dallarına çıkarak herkesi namaza çağırdı. Hepsi toplandı: Sütlümeme, Şaban, dört haremağası, avlanmaktan sıkılan birkaç leylek, iki çocuk. Çocuklar

bitkin bir hâlde çıkmışlardı kulübelerinden, ruhları melankolik ve yumuşak havaya uyduğundan aşk ve şevkle dua ettiler. Daha sonra Gülşenrûz, Sütlümeme ve ötekilere, "Kendinizi bizim için mi öldürdünüz yoksa!" diye sordu.

"Ölümünüzden duyduğumuz üzüntüden ötürü," dedi Sütlümeme, "kendimizi öldürdük."

Olup bitenlere rağmen Vathek'in hayalini unutmamış olan Nurunihar haykırdı: "Ya Halife? Acıdan ölecek mi? Buraya gelecek mi?"

Cüceler söz aldılar ve ciddiyetle cevap verdiler: "Vathek sonsuza kadar lanetli."

"İnanıyorum buna," diye bağırdı Gülşenrûz, "ve çok sevindiriyor beni bu durum; çünkü ben, buraya pilav yemeye ve dua dinlemeye onun o bakışı yüzünden gelmiş olduğumuzu düşünüyorum."

Bir hafta, hemen hemen aynı biçimde akıp gitti göl kenarında. Nurunihar bu tatsız ölümün kendisine ne kadar çok şey kaybettirdiğini düşünürken, Gülşenrûz çok sevdiği cücelerle birlikte sazdan sepetler örüyordu.

Dağlarda bu masum sahne oynanadursun, Vathek de Emir'in yanında başka bir sahneyi oynamaktaydı. Melekleri yerine gelmiş değildi henüz; Bababaluk'u titreten bir sesle bağırdı:

"Namussuz Gâvur! Sevgili Nurunihar'ımı sen öldürdün, vazgeçiyorum senden ve Muhammed'den af diliyorum, akıllı uslu davransaydım, korurdu beni. Hadi su getirin bana, abdest alayım, Fahreddin de buraya gelsin, barışayım onunla ve namaz kılalım. Sonra da zavallı Nurunihar'ın mezarını ziyarete gideriz. İnzivaya çekilmek ve günahlarımın kefaretini ödemek için günlerimi o dağda geçirmek istiyorum."

"Ne yiyeceksiniz orada peki?" dedi Bababaluk. "Hiç bilmiyorum," diye karşılık verdi Halife, "iştahım olunca söylerim sana: Sanırım uzun süre iştah duyacak hâlde olmayacağım."

Fahreddin'in gelişiyle bu konuşma kesildi. Vathek onu görür görmez boynuna atıldı ve gözyaşlarıyla yıkadı âdeta, ona öylesine sevgi dolu sözler söylüyordu ki Emir sevincinden ağlıyor ve Vathek'teki

bu olağanüstü değişimden, dindarlaşmadan ötürü büyük bir mutluluk duyuyordu. Dağlarda dolaşma düşüncesine karşı çıkmaya cesaret edememesi anlaşılır bir tavırdı, her ikisi de tahtırevanlarına kuruldular ve yola koyuldular. Çok büyük bir dikkatle gözetilmesine karşın, Nurunihar'ın gömülü olduğu söylenen yerde durup kederlenmesi engellenemedi Halife'nin. Oradan zar zor ayırabildiler onu, her gün burayı ziyaret edeceğine dair yeminler etti. Fahreddin'in pek hoşuna gitmedi bu ama Vathek'in çok da ileri gitmeyeceğini ve namazlarını hep Memun Mağarası'nda kılacağını düşünüyordu. Zaten göl, kayalıkların içine öyle bir gizlenmişti ki bulunabileceğini sanmıyordu. Emir'in duyduğu güven Vathek'in tutumuyla daha da pekişti. Sözüne son derece bağlıydı Halife, her gün dağlardan öylesine inançlı, öylesine pişman olmuş bir hâlde dönüyordu ki onu böyle gören bütün ihtiyarlar kendilerinden geçiyorlardı zevkten.

Öte yandan Nurunihar da pek memnun değildi hâlinden. Gülşenrûz'u sevmesine ve bu sevginin daha da artmasını sağlayacak serbestliğe sahip olmasına rağmen onu bir oyuncak gibi görüyor ve bu durum Cemşid'in kızıl yakutunu arzulamasını engellemiyordu. Hatta zaman zaman hâlinden kuşkulandığı da oluyordu, ölülerin tıpkı canlılar gibi ihtiyaçları ve hayalleri olmasını anlayamıyordu. Bir sabah, herkes uyuduğu sırada Gülşenrûz'un yanından yavaşça kalktı, onu öptükten sonra göl kenarına indi; gölün, ulaşılamazmış gibi duran, doruğu görünmeyen bir kayalığın dibine döküldüğünü gördü. Hemen bütün gücünü toplayıp kayalığa tırmandı, göğün açık olduğunu görerek avcılardan kaçan bir dişi geyik gibi kaçmaya başladı. Bir karaca çevikliğiyle sıçramasına rağmen, soluklanmak için ılgınların üzerine çökmek zorunda kaldı bir ara. Burada düşüncelere daldı ve bu yerleri tanıdığını hissetti, ansızın Vathek geldi gözlerinin önüne. Endişeli ve huzursuz hükümdar tansökümünden önce düşmüştü yollara. Bu titrek ve solgun ama gene de çok güzel yüze yaklaşmaya cesaret edemiyordu. Sonunda Nurunihar, yarı hoşnut yarı üzüntülü bir tavırla güzel gözlerini ona doğru çevirdi ve şunları söyledi:

"Efendim, benimle birlikte pilav yemeye ve dualarımızı dinlemeye mi geliyorsunuz buraya?"

"Sevgili hayalet," diye bağırdı Vathek, "konuşuyorsunuz! Hatlarınız gene eskisi kadar güzel, bakışlarınız gene ışıl ışıl! Dokunmak da mümkün mü acaba size?"

Ve bunları söyleyerek, bütün kuvvetiyle sarıldı ona, durmaksızın şu sözleri yineliyordu. "Ama ten bu! Hoş bir sıcaklık yayılıyor bu bedenden. Nedir bu mucize?"

Nurunihar usulca şu karşılığı verdi: "Efendim, biliyorsunuz, beni ziyaretinizle onurlandırdığınız gece öldüm ben. Kuzenim, sizin öldürücü bakışınız yüzünden öldüğümü söylüyor ama ben hiç inanmıyorum buna: Bakışlarınız o kadar korkunç değil bana göre. Gülşenrûz da öldü benimle birlikte; ikimiz birden çok hüzün verici ve çok kötü yemeklerin yendiği bir yere getirildik. Siz de ölüp bize kavuştuysanız eğer acırım size, çünkü cüceler ve leylekler şaşkına çevirecektir sizi. Kaldı ki vaat edilmiş olan Yeraltı sarayının hazinelerini yitirmiş olmak, sizin için de benim için de can sıkıcı."

Vathek bu 'Yeraltı sarayı' sözü üzerine gitgide samimileşen okşamalarına ara vererek Nurunihar'ın ne demek istediğini anlamaya çalıştı. O zaman Nurunihar, öncesi ve sonrasıyla olup bitenleri ve sözde ölümünün hikâyesini anlattı, kaçıp uzaklaştığı kefaret ödeme yerini tasvir etti. Ciddi tasaları olmasa Vathek'i güldürecek bir biçimde anlatıyordu bunları. Konuşmasını henüz bitirmemişti ki Vathek onu kollarına alarak şunları söyledi:

"Haydi, gözümün nuru, her şey anlaşıldı. Her ikimiz de hayat doluyuz, bizi ayırmak için tezgâh kurmuş babanız, düzenbazın biri o ve anladığım kadarıyla, bizi birlikte seyahate çıkarmak isteyen Gâvur da ondan aşağı kalmaz. En azından, bizi Ateş sarayına hapsetmek isteyeceği günler uzak değil. Ben size Adem öncesi sultanların bütün hazinelerinden daha fazla değer veriyorum ve yeraltına gömülmeden önce size, açık havada, ay ışığı altında gönlümce sahip olmak istiyorum. O küçük budala Gülşenrûz'u unutun ve..."

"Efendim, ona bir kötülük yapmayın," diyerek sözünü kesti Nurunihar.

"Hayır, hayır," diye karşılık verdi Vathek, "onun için endişelenmenizin gereksiz olduğunu daha önce söyledim size, ağzı süt kokan bir çocuğu kıskanacak değilim: Onu cücelerle baş başa bırakacağız; bu arada, o cüceleri tanıyorum ben, sizden daha iyi uyuşabileceği kimseler onlar. Ayrıca babanızın yanına da dönmeyeceğim artık, onun ve etrafındaki ihtiyarların yüzüme konukseverliğin kurallarını çiğnediğimi haykıran seslerini işitmek istemiyorum, dünya hükümdarının erkek gibi giydirilmiş bir kızı alması büyük bir onur bağışlamak değilmiş sanki..."

Nurunihar böylesine güzel bir konuşmayı onaylamamak gibi bir ihtiyatsızlık etmedi. O sadece, âşık hükümdarın Cemşid'in kızıl

yakutu için daha şiddetli bir arzu duymasını istiyordu ama bunun da zamanının geleceğini düşündü ve sevimli bir uysallıkla her şeye boyun eğmiş göründü.

Halife, sırasının gelmiş olduğunu düşünerek, Memun Mağarası'nda uyuyan ve düşünde Nurunihar'ın kendisini salıncağa bindirdiğini gören Bababaluk'u çağırdı, düşte Nurunihar onu o kadar hızlı sallıyordu ki kimi zaman dağların üstünden uçuyor, kimi zaman da uçurumların dibine değiyordu. Efendisinin sesini duyunca sıçrayarak uyandı, soluk soluğa koştu ve düşte gördüğünün hayaletiyle karşılaştığını sanarak sırtüstü yuvarlanacak gibi oldu. "Ah! Efendim," diye bağırdı, on adım geri giderek ve gözlerini eliyle kapatarak: "Ölüleri mezarlarından mı çıkarıyorsunuz siz? Siz de gulyabani misiniz yoksa? Ama bu Nurunihar'ı avcunuzun içine alabileceğinizi sanmayın, beni o kadar sıkıntıya soktuktan sonra, sizin haydi haydi hakkınızdan gelir o; o kadar kötü."

"Budalalığı bırak," dedi Vathek, "kollarımdakinin, körpe ve canlı Nurunihar olduğunu anlayacaksın birazdan. Şurada, yakınlarda gördüğüm vadide kurdur çadırlarımı, renklerini canlandıracağım bu güzel laleyle birlikte orada kurmak istiyorum konutumu. Durum değişinceye kadar hoş, tatlı bir yaşam sürebilmek için gereken her şeyi sağla!"

Bu çok can sıkıcı olayın haberi kısa sürede Emir'in kulağına geldi. Taktiğinin başarılı olmamasının getirdiği umutsuzlukla üzüntüye boğuldu ve âdet gereği yüzünü küle buladı; çevresindeki sadık ihtiyarlar da onun gibi yaptı ve saraya korkunç bir düzensizlik hâkim oldu. Her şey ihmal ediliyordu, artık seyyahlar ağırlanmıyor, yakı yapılmıyordu; bu yurtta hüküm süren iyiliksever etkinliklerden eser kalmamış, yüzü beş karış asık insanlar hâline gelmişti vadi sakinleri, iniltilerden ve kötü görüntülerden başka bir şey yoktu artık. Bu arada kuzinini göremeyen Gülşenrûz taş kesmişti âdeta. Cüceler de onun kadar şaşkındı. Ama hepsinden kurnaz olan Sütlümeme, neler olup bittiğini anladı. Gülşenrûz'u, portakal çiçekleri ve yaseminlerle kaplı toprağın kulübelerdekilerden daha hoş yataklar sunacağı, ut eşliğinde şarkıların söyleneceği, kelebeklerin

avlanacağı dağlarda bir yerlerde Nurunihar'a tekrar kavuşacağı umuduyla oyaladılar.

Sütlümeme kendini tamamıyla bu tasvirlere kaptırmış olduğu sırada, dört haremağasından biri onu bir kenara çekti, ona Nurunihar'ın kaçış öyküsünü anlattı ve Emir'in talimatlarını bildirdi. Sütlümeme hemen Şaban ve cücelerle görüştü, hazırlıklar tamamlandı, bir kayığa bindiler ve yavaş yavaş yola düzüldüler. Gülşenrûz her şeye razıydı ama bindiği kayık gölün bitiminde, kayaların altından giden su yoluna girdiğinde kendisini zifiri bir karanlığın içinde bulan Gülşenrûz, müthiş bir korkuya kapıldı ve çığlıklar atmaya başladı; çünkü sağlığında kuziniyle çok fazla düşüp kalktığı için sonsuza kadar lanetleneceğini sanıyordu.

Bu arada, Vathek ve onun kalbine hükmeden insan, mutlu günler yaşıyorlardı. Bababaluk çadırları kurdurmuş ve vadinin iki girişini Hint bezinden şahane paravanlarla kapattırmıştı; bu paravanları ellerinde kılıç, Etiyopyalı köleler koruyorlardı. Haremağaları bu güzel, kapalı alanın çimenlerini sürekli diri tutmak için ellerinde gümüş yaldızlı süzgeçlerle dolaşıyorlardı. Hükümdarlık çadırının havası yelpazelerle sürekli temizleniyordu; muslinlerden süzülüp gelen tatlı bir güneş ışığı bu zevk mekânını aydınlatıyor ve Vathek burada Nurunihar'ın güzelliğinin keyfini sürüyordu. Mutluluktan coşarak, kendinden geçmiş bir hâlde onun güzel sesini ve udunun nağmelerini dinliyordu. Öte yandan Vathek Samarra'yı ve harikalarla dolu kulesini anlattığında da Nurunihar kendinden geçerek dinliyordu onu. Özellikle de dertop olup yuvarlanma hikâyesini ve Gâvur'un abanoz cümle kapısının önündeki yarıkta duruşunun hikâyesini tekrar tekrar anlattırmaktan büyük bir zevk duyuyordu Nurunihar.

Günler bu konuşmalarla akıp gidiyordu. Âşıklar geceleri, Nurunihar'ın beyazlığını şahane bir şekilde ortaya çıkaran siyah mermer bir havuzda yüzüyorlardı. Bu güzelin gözüne giren Bababaluk, yemeklerin çok zarif bir biçimde sunulmasına özen gösteriyordu, her zaman değişik yemekler yeniyordu: Şiraz'dan ta Muhammed'in doğumundan önce yapılmış köpüklü ve nefis bir şarap getirtmişti. Kayalara oyulmuş küçük fırınlarda Nurunihar'ın za-

rif elleriyle yoğurduğu sütlü ekmekler pişiriliyordu, onun elinin bu ekmeklere kattığı çeşni, tüm öteki kadınların vermiş olduğu zevkleri unutturuyordu Halife'ye, yüzüstü bırakılan o zavallılar da Emir'in yanında üzüntüden ölüyorlardı.

O zamana kadar Halife'nin gözdesi olan Dilâra Sultan, karakterinden gelen güçle katlanıyordu bu ihmale. Gözdeliği sırasında Vathek'in çılgınca fikirleri içine işlemişti, Persepolis mezarlarını ve kırk sütunlu sarayı görmek için yanıp tutuşuyordu: Büyücülerin arasında yetiştiği için, Vathek'in ateşe tapmaya hazır olduğunu görmek büyük bir keyif vermişti ona. Dolayısıyla Vathek'in rakibesiyle birlikte sürdüğü bu şehvet ve tembellik dolu hayat, onu başkalarından çok daha fazla üzüyordu. Vathek'in geçici sofuluğu büyük bir korku ve telaş uyandırmıştı onda ama şimdiki hali daha da beterdi. Prenses Karathis'e mektup yazarak durumun kötü olduğunu, verdiği kâğıtta yazılı olan koşullara hiç mi hiç uyulmadığını, ermişliği son derece kuşkulu, yaşlı bir emirin evinde yenilip içildiğini, sefa sürüldüğünü ve Adem öncesi sultanların hazinelerine kavuşacaklarını gösteren hiçbir belirti olmadığını bildirmeye karar verdi. Bu mektup, dağdaki büyük ormanlardan birinde odun kesen ve en kısa yolları bildikleri için on günde Samarra'ya varabilecek olan iki oduncuya teslim edildi.

Mektubu getirenler huzuruna vardığında, Prenses Karathis Morakanabad'la satranç oynamaktaydı. Birkaç hafta önce kulesinin tepesini terk etmişti çünkü oğlu için gökyüzüne baktığında yıldızlar karmakarışık görünüyordu gözüne. Sürekli tütsüler yakmasının ve gizemli keşifler yapma umuduyla kulenin tepesine uzanmasının hiçbir yararı olmuyordu. Düşünde yalnızca nakışlı kumaşlar, çiçek demetleri ve bu gibi başka budalaca şeyler görüyordu. Dolayısıyla bütün bunlar onu, hazırladığı hiçbir uyuşturucunun gideremediği bir umutsuzluk içine düşürmüştü, son sığınağı Morakanabad'dı; Morakanabad son derece güvenilir bir adamcağızdı ama onunla birlikte yaşamak mutluluk getirmiyordu.

Kimse Vathek hakkında bir şey bilmediğinden, onunla ilgili binlerce gülünç hikâye uyduruluyordu. Dolayısıyla Karathis'in mektu-

bu nasıl bir merakla açtığını ve oğlunun alçakça bir tavır ve tutum içinde olduğunu öğrenince nasıl bir öfke duyduğunu tahmin edersiniz.

"Ah! Ah!" dedi, "Ya ben öleceğim ya o Ateş sarayına girecek, alevlerde yanmaya razıyım, yeter ki Vathek Süleyman'ın tahtında hüküm sürsün!"

Böyle konuşurken, durduğu yerde öylesine büyülü ve korkunç bir yüz seksen derecelik dönüş yaptı ki Morakanabad korkudan geri sıçradı; büyük devesi Elbufaki'nin hazırlanması ve gudubet Nergis ile acımasız Kâfur'un getirilmesi emrini verdi: "Başka bir şey istemiyorum," dedi vezire, "acil işleri halletmeye gidiyorum, yani gösteriye ara veriyoruz biraz, halkla ilgilenin; yokluğumda soyup soğana çevirin onları çünkü çok harcıyoruz ve ne olacağı belli değil."

Zifiri karanlık bir geceydi, Katul düzlüğünden, ne kadar acelesi olursa olsun her yolcuyu yıldıracak çok kötü bir rüzgâr esiyordu ama Karathis kötü ve uğursuz şeylerden pek hoşlanıyordu, Nergis de onun gibiydi, Kâfur ise çok pis kokulardan özellikle zevk alıyordu. Sabahleyin, iki oduncunun rehberliğindeki bu sevimli kervan, ölümcül bir kokunun yayıldığı büyük bir bataklığın kıyılarında durdu, bu pis kokuları doğal olarak içine çeken Elbufaki dışında her hayvanı öldürebilirdi bu bataklık. Köylüler burada uyumamaları için yalvardılar kadınlara. "Uyumak mı!" diye bağırdı Karathis, "İyi fikir! Ben yalnızca düş görmek için uyurum, maiyetimdekilere gelince, onlar sahip oldukları tek gözlerini bile yumamayacak kadar meşguller." Bu topluluktan rahatsız olmaya başlayan zavallı adamların ağızları açık kaldı.

Karathis yere indi, terkisindeki zenci kadınlar da; üçü birden don gömlek, yakıcı güneşin altında, bataklık kenarlarında bol bol bulunan zehirli otlardan toplamaya koştular. Bunlar, Persepolis yolculuğuna engel olmaya kalkışanlara ve Emir'in ailesine karşı kullanılmak üzere toplanacaktı. Koşuşturan bu üç korkunç hayaleti seyreden oduncular korkudan ölüyor ve Elbufaki topluluğundan pek de hoşlanmıyorlardı. Öğle vakti olmasına, havanın taşları kavuracak kadar ısınmasına rağmen Karathis yola çıkma emri verince daha da

kötü oldu bu durum onlar için: Söyleseler de itaat etmek zorunda kaldılar.

Yalnızlığı çok seven Elbufaki, en küçük bir barınak gördüğünde şiddetle solumaya başlıyordu ve Karathis onu hemen kendi yöntemlerince şımartarak yolunu değiştiriyordu. Köylüler yolda yiyecek en ufak bir şey bulamadılar. Sanki Tanrı'nın gökten indirdiği ve sütüyle belki biraz serinleyebilecekleri keçiler ve dişi koyunlar, bu çirkin hayvanı ve tuhaf yükünü görür görmez kaçıyorlardı. Uzun zaman önce kendisine uygun afyonlu bir macun icat etmiş olan Karathis, sıradan yiyeceklere hiç ihtiyaç duymuyordu ve bu macundan dilsizlerine de veriyordu. Akşam karanlık çökerken Elbufaki aniden durdu ve ayağını yere vurdu. Karathis tanıyordu onu, çevrede bir mezarlık olması gerektiğini anladı. Gerçekten de soluk bir ışık gibi yanan ayın altında uzun bir duvar ve Elbufaki'yi geçirebileceği yarı açık bir kapı gördü. Hayatlarının sonuna gelmiş olan zavallı rehberler, bu işi kolayca yapacağını bildiklerinden, mütevazı bir şekilde Karathis'e kendilerini gömmesini rica ettiler ve ruhlarını teslim ettiler. Nergis ve Kâfur bu insanların aptallığıyla alay ettiler kendilerince, mezarlığın görünümü çok hoşlarına gitti, mezarları da eğlenceli buldular; tepenin yamacında en az iki bin mezar vardı. Gözüne ne kadar hoş gözükürse gözüksün bu manzara önünde durup oyalanamayacak kadar kendi düşüncelerine dalmış olan Karathis, durumdan yararlanmayı geçirdi aklından. "Bu kadar güzel bir mezarlıkta mutlaka gulyabaniler vardır," diyordu, "bunlar zeki ve uyanıktır, dikkatsizlik edip rehberlerimi ölüme terk ettiğimden yolumu gulyabanilere soracağım ve onları kandırmak için, bu taze cesetlerden yararlanmaya çağıracağım buraya." Bu bilgelik dolu iç konuşmadan sonra, Nergis ve Kâfur'a parmak işaretleriyle girip mezarlara vurmalarını ve onlara güzel seslerini duyurmalarını söyledi.

Bu emir üzerine çok keyiflenen ve gulyabanilerle birlikte çok eğleneceklerini uman zenci kadınlar, fethe çıkıyormuş gibi gittiler ve mezarlara vurmaya başladılar. Onlar vurdukça topraktan boğuk bir gürültü yükseliyor, kumlar oynuyor ve taze, yeni cesetlerle iştahı kabarmış gulyabaniler her yandan çıkıyorlardı burunları havada.

Hepsi, beyaz mermerden bir lahdin üstünde, iki talihsiz kılavuzun bedeni arasında oturan Karathis'in önünde toplandı. Prenses, topluluğu büyük bir nezaketle kabul etti. Yemek yendikten sonra sıra iş konuşmasına geldi. Öğrenmek istediğini çok çabuk öğrendi Karathis ve vakit kaybetmeden yola çıkmak istedi: Gulyabanilerle gönül ilişkisine giren zenci kadınlar parmak işaretleriyle ona yalvararak, hiç değilse sabaha kadar beklenmesini istediler ama erdemin ta kendisi, aşkların ve gevşekliğin azılı düşmanı olan Karathis isteklerini geri çevirdi ve derhal hazır olmalarını emretti. Dört gün dört gece hiç durmaksızın yol aldılar. Beşinci gün yarı yarıya yanmış dağlardan, ormanlardan geçip altıncı gün, şehvet yoluna sapmış oğlunu bütün gözlerden saklayan güzel paravanların önüne vardılar.

Gün ağarmaktaydı: Muhafızlar görevleri başında, huzur içinde horluyorlardı; tırıs giden Elbufaki yerlerinden sıçratarak uyandırdı onları, karanlık uçurumun dibinden hayaletlerin çıktığını sandılar ve hızla kaçtılar. Vathek Nurunihar'la birlikte hamamdaydı, masal dinliyor ve masalları anlatan Bababaluk'la alay ediyordu. Muhafızların çığlıklarıyla telaşlanarak sudan çıktı ama Karathis'i görür görmez tekrar suya daldı, Karathis zenci köleleriyle birlikte Elbufaki'nin üstünde geliyor, çadırın muslinlerini ve ince perdelerini paramparça ediyordu. Hâlâ pişmanlıklar içinde olan Nurunihar, Karathis'in aniden ortaya çıkışıyla ilahi öç ânının gelmiş olduğuna inandı ve aşkla Vathek'e yapıştı. Karathis de, devesinden inmeden, iffetli bakışları önündeki bu manzaradan ötürü öfkeden köpürerek, sözünü hiç sakınmaksızın patladı:

"İki kafalı ve dört ayaklı ucube, bu karışık, tuhaf işlerin anlamı nedir? Adem öncesi sultanların asaları yerine bu körpeye dokunmaya utanmıyor musun? Gâvur'dan çılgınca kaçışının nedeni bu hoppa mıydı? Değerli vaktini onunla mı harcıyorsun? Benim sana verdiğim değerli bilgilerden devşirdiğin meyve bu mu? Seyahatinin amacı bu mu? Kurtul bu küçük budalanın kollarından, onu suda boğ ve beni izle!"

Vathek, benliğini saran öfkenin ilk anlarında, Elbufaki'nin karnını deşmek ve içine zenci kadınları hatta Karathis'i tıkmak istedi

ama Gâvur'un Persepolis sarayı, kılıçlar ve tılsımlarla ilgili sözleri yıldırım gibi çaktı kafasında. Annesine terbiyeli ve kararlı bir tavırla şunları söyledi:

"Korkunç kadın, itaat edeceğim size ama Nurunihar'ı boğmayacağım. En nadide, büyülü, şahane şekerlerden daha tatlıdır o; kızıl yakutları çok seviyor, özellikle de kendisine vaat edilmiş olan Cemşid'inkini; bizimle birlikte gelecek, çünkü ben onun Süleyman'ın divanlarında yatmasını istiyorum, yanımda o olmadan uyuyamam."

"Hele şükür!" diye karşılık verdi Karathis, zenci kadınlara teslim ettiği Elbufaki'den inerek.

Kendini koyuvermeden Nurunihar biraz rahatladı ve Vathek'e şunları söyledi sevgiyle:

"Kalbimin sevgili hükümdarı, gerekirse sizi ifritlerin ülkesindeki Kaf Dağ'ına kadar izleyeceğim, sizin için hanımefendiden sonra en saygın varlık olan Simurg'un yuvasına tırmanmaktan çekinmeyeceğim."

"İşte cesur ve bilgili bir genç kız," dedi Karathis. Gerçekten de böyle bir insandı Nurunihar ama bütün kararlığına rağmen, zaman zaman küçük sevimli Güşlenrûz'unu ve onun yanında geçirdiği güzel günleri düşünmekten alamıyordu kendini, gözleri yaşardı ve Vathek fark etti bunu; Nurunihar dalgınlıkla hatta yüksek sesle şöyle konuştu:

"Yazık! Benim tatlı kuzenim, ne olacaksın sen?"

Bunun üzerine Vathek kaşlarını çattı, Karathis de şöyle bağırdı: "Niye astın suratını, ne dedi?"

Vathek şu yanıtı verdi: "Kendisini seven baygın bakışlı, güzel, örgülü saçları olan küçük bir çocuk için üzülüyor gereksiz yere."

"Nerede o?" diye sordu Karathis, "Bu güzel çocuğu tanımalıyım çünkü yola çıkmadan önce, Gâvur'un güvenini yeniden kazanmak için bir şeyler yapmam gerekiyor," diye sürdürdü konuşmasını alçak sesle, "kendisini ilk aşk kıpırtılarına bırakan tatlı bir çocuğun yüreğinden daha iştah kabartıcı bir şey olamaz onun için."

Vathek hamamdan çıkarken Bababaluk'a emir vererek, adamlarını, kadınlarını ve sarayın diğer üyelerini toplamasını, üç gün içinde

hareket edebilecekleri biçimde hazırlık yapmasını istedi. Karathis ise tek başına, Gâvur'un kendisini yüreklendirici hayallerle oyaladığı bir çadıra çekildi. Uyandığında Nergis ve Kâfur'u buldu dizlerinin dibinde; el kol hareketleriyle, Elbufaki'yi zehirli, kül rengi bir yosun yedirmek üzere küçük bir gölün kenarına götürdüklerini, orada Samarra Kulesi'nin sarnıcındakilere benzeyen mavimsi balıklar gördüklerini anlattılar. "Hah!" dedi Karathis, "Hemen oraya gitmek istiyorum, küçük bir büyüyle kâhin balıklar hâline getirebilirim onları, birçok konuda beni aydınlatabilirler ve mutlaka kurban etmek istediğim Gülşenrûz'un nerede olduğunu söylerler bana." Hemen yola koyuldu uğursuz kafilesiyle birlikte.

Kötü işlerde çok çabuk hareket edildiğinden, Karathis ve zenci kadınları göl kenarına ulaşmakta gecikmediler. Her zaman yanlarında bulundurdukları büyülü iksirleri yaktılar ve çırılçıplak soyunarak boyunlarına kadar suya gömüldüler.

Nergis ve Kâfur yanan meşaleleri sallarken Karathis de anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyordu. Bütün balıklar yüzgeçlerini çırparak güçlü bir biçimde salladıkları başlarını sudan çıkardı; büyünün gücüne dayanamayarak ağızlarını acınası bir şekilde açtılar ve hep bir ağızdan şöyle konuştular:

"Başlarımızdan kuyruklarımıza kadar size bağlıyız: Ne istiyorsunuz bizden?"

"Balıklar," dedi Karathis, "o parlak pullarınızı titreştirin bakalım, küçük Gülşenrûz'un nerede olduğunu bana söylemenizi istiyorum."

"Kayalıkların öbür tarafında, hanımefendi," diye yanıt verdi bütün balıklar hep bir ağızdan: "Memnun musunuz? Biz, ağzımız açık böyle suyun üstünde durmaktan hiç memnun değiliz."

"Evet," diye karşılık verdi prenses, "uzun konuşmalara alışık olmadığınızın farkındayım, başka sorular da sorabilecek olmama rağmen istirahate çekilmenize izin veriyorum." Bunun üzerine su duruldu ve balıklar kayboldu.

Karathis, kafası zehirli tasarılarla dolu olarak hemen kayalıklara tırmandı ve bir gölgelikte sevimli Gülşenrûz'un uyduğunu gördü, bu sırada iki cüce ona göz kulak oluyor ve dualarını mırıldanıyorlardı.

Bu küçük insanların, iyi Müslümanlara yaklaşan düşmanı önceden haber almak gibi bir yetenekleri vardı; Karathis'in geldiğini hissettiler. Karathis birdenbire durdu, şöyle dedi kendi kendine: "Başını ne kadar hoş yaslamış! İşte bana muhakkak gerekli olan çocuk bu." Cüceler üstüne atılarak ve onu bütün güçleriyle hırpalayarak bu güzel düşüncelerini yarıda kestiler. Nergis ve Kâfur hemen sahibelerini koruma işini üstlendiler ve cücelerin etlerini öyle acımasız bir biçimde burdular ki zavallılar bu kötü kadından ve ailesinden öçlerini alması için Muhammed'e yalvararak can verdi oracıkta.

Vadideki bu tuhaf mücadelenin gürültüsüyle uyandı Gülşenrûz, dehşetle sıçradı yerinden, bir incir ağacına çıktı ve kayalığın üst kısmına ulaşarak nefes nefese koşmaya başladı: Sonunda çocukları çok seven ve başlıca uğraşı onları korumak olan yaşlı bir meleğin kollarına düştü ölü gibi. Bu melek göklerde dolaşırken, o korkunç uçurumunda homurdandığı sırada acımasız Gâvur'un üstüne çökmüş, Vathek'in dine ve kutsal şeylere saygısızlık ederek acımasızca ona kurban ettiği elli çocuğu almıştı elinden. Bu ilginç yaratıkları bulutların üstündeki yuvalarda eğitiyor, kendisi de öteki yuvaların hepsinden daha büyük bir yuvada oturuyordu; bu barınakları kurmuş olan Ankaları kovmuştu oradan.

Bu güvenli sığınaklar, devlere ve ifritlere karşı, üzerlerinde şimşek gibi parlayan altın harflerle Allah'ın ve Peygamberin adının yazılı olduğu dalgalanan bayraklarla korunmuştu. Ölümünün sahte bir ölüm olduğunu henüz anlamamış olan Gülşenrûz ebedi huzur mekânına kavuştuğunu sandı. Korkusuzca küçük dostlarının okşamalarına teslim etti kendini, hepsi bu saygıdeğer meleğin yuvasında toplanmış, birbirleriyle yarışırcasına yeni arkadaşlarının düz alnını ve güzel göz kapaklarını öpüyorlardı. Dünyanın hengâmesinden, haremlerdeki densizliklerden, haremağalarının kalabalıklarından ve kadınların tutarsızlıklarından uzakta gerçek yerini buldu Gülşenrûz. Arkadaşları da kendisi de mutluydu; günler, aylar, yıllar geçip gitti bu gürültü patırtıdan uzak topluluğun dünyasında; çünkü melek, koruduğu çocukları geçici zenginlikler ve yararsız bilgilerle boğmaktansa, ebedi çocuklukla ödüllendiriyordu.

Avının elinden kaçtığını görmeye pek alışık olmayan Karathis, zenci kölelerini korkunç bir nefretle payladı, çocuğu hemen yakalamamalarından ötürü suçluyordu onları. Homurdanarak vadiye döndü, oğlunun sevgilisinin koynundan henüz çıkmadığını görünce öfkesini ona ve Nurunihar'a kustu; bununla birlikte ertesi gün Persepolis'e gidip, Gâvur aracılığıyla İblis'le bizzat tanışmayı düşündü, bu düşünceyle teselli buldu ama kader başka bir yol çizmişti ona.

Akşama doğru Karathis, yanına çağırttığı ve iyi uyuştuğu bir insan olan Dilâra'yla konuşurken, Bababuluk gelerek gökyüzünün Samarra tarafında yanıp tutuştuğunu ve sanki bir felaket haberi verdiğini söyledi. Prenses hemen usturlaplarını ve sihirli aletlerini aldı, yıldızların yüksekliğini ölçtü, hesaplarını yaptı ve son derece keyifsiz bir şekilde Samarra'da büyük bir ayaklanma olduğunu anladı; kardeşinin ortalığa dehşet salmasından yararlanan Mütevekkil, halkı ayaklandırmış, sarayı ele geçirmiş ve Morakanabad'ın kendisine sadık bir avuç insanla birlikte çekildiği büyük kuleyi kuşatmıştı.

"Ne!" diye bağırdı prenses, "Kulemi, dilsizlerimi, zencilerimi, mumyalarımı ve de en önemlisi onca uykusuz geceye mal olan deney odasını yitireceğim, üstelik şaşkın oğlumun serüveninin bitip bitmediğini de bilemeyeceğim! Hayır, bu oyuna gelmeyeceğim; korkunç sanatımla Morakanabad'ı kurtarmak ve fesatçıların üstüne kızgın çivi ve demir parçaları yağdırmak üzere yola çıkıyorum; kulenin büyük tonozları altında açlıktan kudurmuş yılanları saklayan mahzenleri açacağım, bu tür saldırganlara karşı kim direnebilirmiş, göreceğiz bakalım."

Karathis böyle söylene söylene, açık kiraz pembesi renkli güzel çadırında Nurunihar'la birlikte sakin sakin yiyip içen oğluna koştu. "Oburun tekisin sen," dedi ona, "ben uyanık olmasam, yakında ancak aklı kıtların emiri olurdun sen, müminler sana ettikleri yemine sadık kalmadılar; kardeşin Mütevekkil, Ala Atlar tepesine hâkim şu anda; kulede bulundurduğum o birkaç faydalı nesne olmasaydı, tahttan uzak durmaya da o kadar kolay razı olmazdı zaten. Ama vakit kaybetmemek için sana sözüm kısa olacak: Çadırlarını

topla, hemen bu akşam hareket et ve yollarda durup saçma sapan laflar etme sakın. Sana verdiğim parşömendeki koşullara uymamış olmana rağmen hâlâ biraz umutluyum çünkü itiraf etmek gerekir ki tuzunu ve ekmeğini yedikten sonra Emir'in kızını baştan çıkararak konukseverlik kurallarını bir güzel ihlâl ettin. Bu tür davranışlardan ancak Gâvur hoşlanır; eğer yolda da birkaç küçük suç işlersen her şey yolunda gider ve büyük zaferler kazanmış biri olarak Süleyman'ın sarayına girersin. Allahaısmarladık! Elbufaki ve zenci kölelerim kapıda bekliyor beni."

Halife hiç cevap vermedi bu sözlere, annesine iyi yolculuklar diledi ve yemeğini bitirdi. Gece yarısı boru ve davul sesleri arasında çadırlarını toplattı ama boşuna çalınıyordu davullar, ağlaya ağlaya gözleri kör olan ve bedenlerinde tek bir kıl bile kalmayan Emir ile ihtiyarlarının çığlıklarını işitmelerine engel olamıyorlardı. Yaşlıların ağıtlarından ötürü acı çeken Nurunihar, bu seslerin duyulamayacağı bir yere geldiğinde çok rahat hissetti kendisini. Hükümdarlık tahtırevanında Halife'yle birlikteydi, yakında çevrelerinde görecekleri ihtişamı düşünerek keyifleniyorlardı. Öteki kadınlar çok hüzünlüydüler kafeslerinde; Dilâra ise Persepolis'in yüce taraçalarında yapılacak ateş ayinlerini düşünerek sabırlı davranıyordu.

Dört gün içinde, insanın içini açan Roknabad vadisine ulaştılar. İlkbahar bütün canlılığıyla hüküm sürüyordu vadide; çiçekli badem ağaçlarının süslü dalları, ufukta, parlak gökyüzünde karaltılar hâlinde beliriyordu. Sümbül ve fulyalarla kaplı toprak mis gibi bir koku saçıyordu ortalığa, binlerce arı ve neredeyse bir o kadar da çileci yerleşmişti vadiye. Dere boyunca arı kovanları ve küçük ibadethaneler sıralanmıştı, bunların temizlik ve beyazlıkları yüksek selvilerin koyu yeşilliğinde daha bir ortaya çıkıyordu. Münzevi sofular, meyvelerle, özelikle de İran'ın en tatlı, mis kokulu kavunlarıyla dolu küçük bahçeleri işleyerek vakit geçiriyorlardı. Onları, çayıra yayılmış kardan daha beyaz tavus kuşlarını ve gök mavisi kumruları beklerken görmek mümkündü. Ermişler bunlarla meşgulken, hükümdarlık kafilesinin öncüleri gelip bağırmaya başladı: "Roknabad sakinleri, berrak pınarlarınızın kenarlarında secde edin ve size

ihtişamının bir ışığını gösteren Tanrı'ya şükredin çünkü Emîr–ül Müminin geliyor."

Kutsal bir içtenlikle dolu zavallı çileciler hemen koşup küçük ibadethanelerinde meşaleleri yaktılar, abanoz rahlelerdeki Kuranları açtılar ve incir yüklü küçük sepetleriyle Halife'yi karşılamaya koştular. Onlar bir tören alayı hâlinde, ağır başlı bir tavırla ilerlerken, atlar, develer ve muhafızlar vadinin lalelerini ve öteki çiçeklerini mahvetmekle meşguldüler. Çileciler, bir yandan bu tahribatı acıyarak seyrederken, bir yandan da Halife'ye ve göğe bakıyorlardı. Çocukluğunun o hoş yalnızlık günlerini anımsatan bu güzel yerlerden çok etkilenen Nurunihar, Vathek'e durması için ricada bulundu ama Gâvur'un tüm bu küçük ibadethaneleri konut gibi göreceğini düşünen hükümdar, adamlarına bunları yıkma emri verdi. Çileciler, bu barbarca emir yerine getirilirken taş kesmiş gibi kalakaldılar, iki göz iki çeşme ağlıyorlardı; Vathek, haremağalarına tekme tokat kovdurdu onları. Sonra Nurunihar'la birlikte tahtırevanından indi, çiçek toplayarak ve birbirlerine açık saçık sözler söyleyerek çayırda dolaştılar ama iyi Müslüman arılar, çok sevdikleri efendileri çilecilerin öçlerini almak zorunda olduklarına inandılar ve şiddetli bir saldırı sonrasında onları öyle bir soktular ki Halife ile Nurunihar sığınabilecekleri çadırların hazır olduğunu görünce çok mutlu oldular.

Tavus kuşlarının ve kumruların semizliği gözünden kaçmayan Bababaluk, bunlardan bir düzinesini şişe geçirtti, bir o kadarından da yahni yaptırttı. Yiyorlar, gülüyorlar, kadeh tokuşturuyorlar, birbirlerine küfürler edip hakaretler yağdırıyorlardı. Tam bu sırada, besbelli daha önce çilecilerle karşılaşmamış olan Şirazlı mollalar, şeyhler, kadılar ve imamlar, taçlar, kurdeleler ve gümüş çıngıraklarla süslü, ülkenin en değerli eşyasıyla yüklü eşeklere binmiş olarak çıkageldiler. Halife'ye armağanlar sunarak, kendisinden kentlerini ve camilerini huzuruyla şereflendirmesini rica ettiler. "Ah! Kesinlikle yapmayacağım bunu, armağanlarınızı kabul ediyorum ve beni rahat bırakmanızı rica ediyorum çünkü kışkırtmaya karşı direnmeyi sevmem ama sizin gibi saygın kişilerin yaya olarak dönmesi uygun olmayacağından ve bende pek kötü biniciler olduğumuz izlenimi

uyandığından, haremağalarım önlem olarak sizi eşeklerinize bağlayacak, özellikle de bana sırtınızı dönmemenize çok dikkat edecekler çünkü teşrifattan anlarlar."

İçlerinde, Vathek'in deli olduğuna inanarak, bu düşüncelerini yüksek sesle dile getiren güçlü şeyhler de vardı, Bababaluk onları özenle daha da sıkı bağladı, dikenli sopaları yiyince bütün eşekler, birbirlerine çifte atıp çarpışarak, eğlenceli bir şekilde dörtnala koşmaya başladı. Nurunihar ve Halife, bu iğrenç gösteriden birbirleriyle yarışırcasına keyif alıyorlardı, yaşlılar hayvanlarıyla birlikte dereye yuvarlandığında, kimileri topal, kimileri çolak, kimileri de dişsiz kaldığında ya da daha kötü durumlara düştüğünde katıla katıla gülüyorlardı.

Roknabad'da, yeni elçiler tarafından rahatsız edilmeksizin çok hoş iki gün geçirdiler. Üçüncü gün tekrar yola koyuldular, Şiraz sağ tarafta kaldı ve büyük bir düzlüğe vardılar, bu düzlükten bakınca ufukta Persepolis dağlarının kara dorukları gözüküyordu.

Bu manzara karşısında kendilerinden geçip sarhoş olan Vathek ve Nurunihar tahtırevandan aşağı atladılar, kendilerini işetecek kadar yakınlardaki herkesi şaşırtan tuhaf sesler çıkardılar. "Işıklar saçan saraylara mı yoksa Şeddat bahçelerinden daha nefis bahçelere mi gidelim?" diye soruyorlardı birbirlerine. Zavallı faniler! İşte böyle hayallere kapılıyorlardı! Tanrı'nın sırlarının enginliği gizlenmişti onlardan.

Bu sırada, Vathek'in hâline hâlâ tasalanabilen iyi melekler, göğün yedinci katına, Muhammed'in huzuruna çıktılar ve şunları söylediler ona: "Ey bağışlayıcı Peygamber, esirgeyen elinizi uzatın vekilinize, yoksa düşmanlarımız olan devlerin kurduğu tuzaklara düşecek çaresiz; Gâvur onu korkunç Yeraltı Ateşi sarayında bekliyor, eğer oraya adımını atarsa, geri dönemez bir daha."

Muhammed, hoşnut olmadığını gösteren bir tavırla yanıt verdi: "Kendi başına bırakılmayı fazlasıyla hak etti o; gene de onu bu teşebbüsünden vazgeçirmek için bir kez daha çaba harcamanıza razı oluyorum."

İyi bir melek, ansızın, sağlam imanıyla ülkenin bütün dervişle-

rinden ve çilecilerinden daha ünlü olmuş bir çobanın suretine büründü, küçük bir tepenin yamacındaki bir dişi beyaz koyun sürüsünün yanına yerleşti ve bilinmeyen bir müzik aleti çalmaya başladı, çaldığı havaların dokunaklı melodisi insanın içine işliyor, vicdan azaplarını canlandırıyor, tüm boş düşünceleri uzaklaştırıyordu. Bu etkili sesler duyulunca, güneş karanlık bir buluta büründü ve küçük bir gölün kristalden daha berrak suları kan gibi kıpkırmızı kesildi. Halife'nin muhteşem kafilesindeki herkes iradesizce tepeye yöneldi, hepsi gözlerini yere çevirdi ve kederlendi; her biri, yapmış olduğu kötülüğün sorumluluğunu üstleniyordu, Dilâra'nın yüreği çarpıyordu ve Bababaluk perişan bir hâlde, çoğu zaman kendisini tatmin etsinler diye üzmüş olduğu kadınlardan özür diliyordu.

Vathek ve Nurunihar tahtırevanlarında sararıp soluyordu ve şaşkın şaşkın birbirlerine bakarak kendi kendilerini kınıyorlardı; biri, son derece karanlık binlerce günahı, imandan uzak bir hırsın yarattığı tasarıları ifşa ediyor, öbürü ise ailesinin perişanlığından ve Gülşenrûz'un kaybından duyduğu üzüntüyü dile getiriyordu. Bu dayanılmaz müzikte Nurunihar can veren babasının çığlıklarını, Vathek de Gâvur'a kurban ettiği eli çocuğun hıçkırıklarını duyuyordu. Bu ızdıraplar içinde sürekli çobana doğru sürükleniyorlardı. Çobanın yüz hatlarında öylesine etkileyici bir şey vardı ki Vathek hayatında ilk kez soğukkanlılığını yitirdi; bu arada Nurunihar da elleriyle yüzünü saklıyordu. Müzik kesildi ve melek Halife'ye şunları söyledi:

"Tanrı'nın halkları emanet ettiği, sağduyudan yoksun hükümdar! Görevlerini böyle mi yerine getiriyorsun? İşlediğin suçlarla bardağı taşırdın artık, şimdi de çekeceğin cezaya mı koşuyorsun acele acele? Biliyorsun ki bu dağların öbür tarafında İblis ve lanetli devlerin ölüm imparatorluğu var ve sen, kötü bir hayalet tarafından baştan çıkarılarak, onlara teslim edeceksin kendini. Burada son bir bağışlanma şansı verildi sana, o iğrenç amacından vazgeç, geri dön, Nurunihar'ı her şeye rağmen yaşam belirtileri gösteren babasına teslim et, içindeki bütün o korkunç şeylerle birlikte kuleyi yık, Karathis'i meclislerinden at, kendilerini Peygamber'in yoluna ada-

mış olanlara saygılı ol, örnek bir yaşamla işlediğin günahların kefaretini öde ve günlerini zevki sefa içinde geçireceğine git dindar atalarının mezarları başında ağla! Güneşi senden gizleyen şu bulutları görüyor musun? Güneş yeniden ortaya çıktığında, yüreğinde hiçbir değişiklik olmazsa eğer, bağışlanma ânı geçmiş olacaktır senin için."

Korkuya kapılan ve kararsız kalan Vathek, kesinlikle insanüstü bir varlık gibi gördüğü çobanın önünde secde etme raddesine gelmişti ama gururuna yenildi ve cüretkâr bir tavırla başını kaldırarak, o korkunç bakışlarından birin attı ona: "Kim olursan ol, bana boş laflar etmeyi bırak," dedi, "sen ya beni aldatmak istiyorsun ya da kendi kendini aldatıyorsun: Ben, senin iddia ettiğin gibi feci günahlar işlemişsem eğer, benim için bağışlanma ânı diye bir şey söz konusu olamaz, senin gibileri titretecek bir güce sahip olabilmek için bir kan denizinde yüzdüm, kurtuluş umudu görünce geri adım attığımı ya da benim için hayattan ve senin bağışlayıcılığından çok daha değerli olan şeyleri bırakacağımı sanıp da övünmeye kalkma. Güneş yeniden görünsün, beni ve eylemlerimi aydınlatsın, olayların nasıl sonuçlanacağı beni hiç ilgilendirmiyor." Vathek meleği de titreten bu konuşmayı yaptıktan sonra Nurunihar'ın kollarına atıldı ve atların yeniden büyük yola doğru sürülmesi emrini verdi.

Bu emrin yerine getirilmesinde hiçbir güçlükle karşılaşılmadı, gösteri bitmişti artık, güneş bütün parlaklığıyla ortaya çıkmıştı ve çoban korkunç bir çığlık atarak ortadan kaybolmuştu. Bununla birlikte meleğin müziğinin korkunç etkisi Vathek'in çevresindeki insanların çoğunun yüreğine işlemişti, dehşet içinde birbirlerine bakıyorlardı. Karanlık çöker çökmez hepsi kaçtı ve bu kalabalık kafileden geriye Bababaluk, çok sadık birkaç köle, Dilâra ve onun gibi Mecusilerden olan az sayıda kadın kaldı.

Karanlığın güçlerine hükmetme hırsıyla yanıp tutuşan Halife bu kaçıştan pek fazla etkilenmedi. Kanı kaynadığı için eskisi gibi uyumadı. Sabırsızlığı zaman zaman onunkini aşan Nurunihar, acele yola çıkılması için baskı yapıyor ve aklını çelmek için öpüp okşuyordu onu. Kendisini Belkıs'tan daha güçlü hissediyor ve meleklerin tahtının önünde eğildiklerini hayal ediyordu. Böylece ay ışığı altın-

da Persepolis'in büyük bir alana yayılmış harabeleriyle son bulan vadinin girişinde, bir cümle kapısı gibi duran iki yüksek kaya görünceye kadar ilerlediler. Dağın neredeyse doruğuna doğru, karanlığın gölgeleriyle daha bir dehşetli gözüken çok sayıda kral mezarı belirdi. Hemen hemen bütünüyle ıssız iki küçük kasabadan geçtiler. İki üç çelimsiz ihtiyardan başka kimse kalmamıştı buralarda, ihtiyarlar atları ve tahtırevanları görünce secde ederek şunları söyledi yüksek sesle:

"Tanrım! Altı aydır bize acı çektiren hayaletler mi geldi gene? Heyhat! Bu acayip yaratıklardan ve dağın altından gelen seslerden korkan insanlarımız, kaderlerini kötü ruhlara teslim ederek terk ettiler bizi!" Bu şikâyetler Halife'nin canını sıkmış gibiydi, atlarını zavallı ihtiyarların üstüne sürdürdü ve sonunda siyah mermerden yapılmış büyük bir sekinin eteğine geldi. Orada Nurunihar'la birlikte tahtırevanından indi. Yürek çarpıntılarıyla, her şeye şaşkın şaşkın bakarak, ellerinde olmayan bir titreme içinde Gâvur'un gelişini beklediler ama geleceğini gösteren hiçbir belirti yoktu. Havada ve dağlarda ölümcül bir sessizlik hüküm sürüyordu. Ay, sekiden neredeyse bulutlara kadar uzanan yüksek sütunların gölgesini büyük düzlüğe yansıtıyordu. Bu sayısı belirsiz, kasvet verici sütunların üstünde çatı diye bir şey yoktu, hiçbir kaynakta anılmayan mimari özelliklere sahip sütun başlıkları, bu kadar insanın yaklaşmasıyla ürküp bağrışarak kaçan gece kuşlarına sığınak işlevi görüyordu.

Korkudan donakalan Bababaluk, Vathek'e, ışık yakılmasına ve yiyecek bir şeyler çıkarılmasına izin vermesi için yalvardı. "Hayır, hayır," diye karşılık verdi Halife, "şimdi bunları düşünmenin zamanı değil, olduğun yerde kal ve emirlerimi bekle!" Kararlı bir sesle bunları söyleyerek elini Nurunihar'a uzattı ve yüksek mi yüksek bir merdivenden çıkarak mermer karolarla döşeli, tek bir otun bile yeşermeyeceği, düz bir gölü andıran sekiye ulaştı. Sağında, duvarları çeşitli figürlerle kaplı uçsuz bucaksız bir sarayın kalıntılarının önünde, sıra sıra dizilmiş sütunlar vardı; karşıda griffon ve leoparı andıran dehşet verici dört devasa heykel görülüyordu; bulundukları noktaya pek uzak olmayan bir yerde, özellikle orayı

aydınlatan ay ışığının altında, Gâvur'un kılıçlarındakilere benzeyen harfler seçiliyordu, bunlar da aynı biçimde her an değişme özelliğine sahiptiler, sonunda Arap harflerine dönüştüler ve Halife şu sözcükleri okudu:

"Vathek, sana verdiğim kâğıtta yazılı olan koşullara uymadın, geri gönderilmeyi hak etmiştin ama İblis, arkadaşının ve ona sahip olmak için yapmış olduğun şeylerin hatırına, sarayın kapısının sana açılmasına ve yeraltı ateşinin seni de, ona tapanlar arasına kabul etmesine izin veriyor."

Bu sözcükleri okumayı henüz bitirmişti ki sekinin yaslandığı dağ titredi, sütunlar üzerlerine yıkıldı âdeta. Kayalar yarıldı ve içinde, uçurumun dibine ulaşıyormuş gibi görünen parlak mermerden bir merdiven belirdi. Her basamağa, Nurunihar'ın hayalinde görmüş olduklarına benzeyen ve kâfurlu dumanı tonoz altında döne döne yükselen iki büyük mum konmuştu.

Bu manzara, Fahreddin'in kızını korkutacağına yüreklendirdi, aydan ve gökyüzünden izin istemeye bile tenezzül etmeden ve hiç duraksamadan, yeryüzünün saf havasını terk ederek şeytani dumanların içine daldı. Bu iki inançsız, çok gururlu ve kararlı bir biçimde ilerliyorlardı. Şamdanların canlı ışığında birbirlerini hayran hayran seyrediyor ve öylesine ışıltılı buluyorlardı ki göksel ışıklar olduklarına inanacaklardı neredeyse. Onları kaygılandıran tek şey basamakların hiç bitmemesiydi. Müthiş bir sabırsızlıkla acele ettiklerinden adımları öylesine hızlandı ki adım atmaktan çok hızla bir uçuruma yuvarlanır gibiydiler, sonunda Halife'nin tanımakta zorluk çekmediği büyük bir abanoz cümle kapısının önünde durdular; Gâvur, elinde altın bir anahtarla orada bekliyordu onu.

"Muhammed ve bütün kullarına rağmen hoşgeldiniz," dedi onlara iğrenç bir şekilde gülerek, "sizi, kesinlikle bir yere sahip olduğunuz bu saraya sokacağım." Bunları söylerken anahtarını süslü kilide dokundurdu ve kapının iki kanadı eyyam–ı bahurdaki gök gürültülerinden daha şiddetli bir sesle açıldı, onlar içeri girer girmez de aynı gürültüyle kapandı.

Halife ve Nurunihar şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar; kendilerini, tonozlu olmasına rağmen önce uçsuz bucaksız bir ova gibi algıladıkları çok geniş ve çok yüksek tavanlı bir mekânda buldular. Sonunda, gözleri nesnelerin büyüklüğüne alışınca, sıra sıra sütunları ve kemerleri keşfettiler, bunlar gitgide küçülüyor ve denize son ışıklarını yansıtmakta olan güneş gibi ışıklı bir noktada son buluyordu. Altın ve safran tozları serpilmiş yol öylesine hoş bir koku yayıyordu ki serseme çevirdi âdeta onları. Gene de ilerlediler, akamber ve sarısabırların yandığı buhurdanları fark ettiler. Sütunlar arasında, üzerlerinde çeşit çeşit yemeğin ve kristal kaplarda köpüren her tür şarabın bulunduğu sofralar kurulmuştu. Birçok cin ve her iki cinsten çok sayıda peri, ayaklarının altında çınlayan bir müzik sesiyle, gruplar hâlinde şehvetli dans gösterileri yapıyorlardı.

Bu koskoca salonun ortasında pek çok erkek ve kadın geziniyordu; hepsi de sağ ellerini yüreklerine koymuş, hiçbir şeye dikkat etmiyor, derin sessizliklerini koruyorlardı. Hepsi ölü gibi sapsarıydı, çukura kaçmış gözleri, geceleri mezarlıklardan yükselen fosforları andırıyordu. Kimileri öfkeden köpürüyor ve zehirli okla yaralanmış kaplanlar gibi oraya buraya koşturuyordu, herkes kendini korumaya çalışıyordu ve herkes, topluluk içinde bulunmasına rağmen yalnızmış gibi başıboş dolaşıyordu.

Bu uğursuz topluluğu gören Vathek ve Nurunihar korkudan donakaldılar. Nezaketsiz davranarak Gâvur'a bütün bunların ne anlama geldiğini ve bütün bu gezinen hayaletlerin niçin sağ ellerini yüreklerinden çekmediklerini sordular.

"Şimdi şu saatte bu gibi şeylerle canınızı sıkmayın," diye karşılık verdi Gâvur sertçe, "birazdan her şeyi öğreneceksiniz, bir an önce İblis'in karşısına çıkalım."

Bu topluluğun arasından geçerek yürümeye devam ettiler ama ilk anda bir güven duymalarına karşın, sağda solda açılan salonların ve dehlizlerin derinliklerine doğru bakmaya cesaret edemiyorlardı: Bunların tümü ışıl ışıl yanan meşaleler ve alevleri birer piramit gibi tonozun merkezine kadar yükselen ocaklarla aydınlatılmıştı. Sonunda, her yandan karmakarışık koyu kırmızı ve altın sarısı uzun

brokar perdelerin döküldüğü bir yere vardılar. Burada artık ne müzik sesleri duyuluyor ne de dans ediliyordu, buraya süzülen ışık uzaklardan geliyormuş gibiydi.

Kumaşların arasından geçip ortaya çıkan Vathek ve Nurunihar, leopar postları serilmiş geniş bir çadıra girdiler. Uzun sakallı ihtiyarlar, tepeden tırnağa zırhlı ifritler, bir sekinin basamakları önünde yere kapanmışlardı; sekinin tepesinde, bir ateş topunun üstünde oturmuş korkunç İblis görülüyordu. Yüzü yirmi yaşında bir gencin yüzü gibiydi, bu yüzün soylu ve düzgün çizgilerini kötücül dumanlar pörsütmüştü âdeta. Kocaman gözlerinde umutsuzluk ve gurur okunuyor, dalgalı saçları hâlâ bir ışık meleğinin saçlarını andırıyordu. İnce ama yıldırımla kararmış elinde Uranbad ucubesini, ifritleri ve uçurumun tüm güçlerini titreten tunç bir asa tutuyordu.

Bu manzarayı gören Vathek soğukkanlılığını tümüyle yitirdi ve yere kapandı. Nurunihar ise, dehşete kapılmış olmasına rağmen hayranlık içinde İblis'i seyrediyordu çünkü karşısında korkunç bir dev göreceğini sanmıştı. İblis tahmin edebileceğinden daha tatlı, ama kapkara bir kederi yansıtan bir sesle konuştu:

"Kof yaratıklar, sizi imparatorluğuma kabul ediyorum, bana tapanlar arasında yer alıyorsunuz, bu sarayın size sunduğu her şeyden, Adem öncesi sultanların hazinelerinden, kıvılcımlar saçan kılıçlardan ve sizleri tüm bunlara ulaştıracak geçitleri, Kaf Dağı'nın yeraltı geçitlerini devlere açtırmanızı sağlayacak tılsımlardan yararlanın. Orada doymak bilmez merakınızı giderecek şeyleri bulabileceksiniz. Ehrimen'in kalesine ya da insanın atası dediğiniz o acınası varlığın yaratılmasından önce dünyada var olan tüm düşünen yaratıkların ve hayvanların resmedilmiş olduğu Argenk odalarına girip girmemek sizin isteğinize kalmış."

Vathek ve Nurunihar bu söylevle teselli buldular ve rahatladılar. Gâvur'a şunları söylediler sertçe: "Bizi hemen bu değerli tılsımların bulunduğu yere götür."

"Gelin," dedi kötü yürekli, acımasız dev sinsi sinsi gülümseyerek, "gelin, efendinizin size vaat ettiği her şeye hatta daha fazlasına sahip olacaksınız."

Onları, o kutsal şeylerin bulunduğu yere çıkan uzun bir yola çıkardı; dev koca koca adımlarla önden gidiyordu, talihsiz çömezleri de neşe içinde onu izliyorlardı. Çelik asma kilitlerle kilitlenmiş elli bronz kapının çepeçevre dizildiği, çok yüksek bir kubbeyle örtülü geniş bir salona ulaştılar. Buraya ölümcül bir karanlık çökmüştü; hiç çürümeyen dağservisinden yataklara, eskiden dünyanın evrensel hükümdarları olan ünlü Adem öncesi kralların etleri dökülen bedenleri serilmişti. Acınası durumlarının farkında olacak kadar canlıydılar henüz, gözlerinde hüzünlü bir bakış vardı, baygın baygın birbirlerine bakıyorlardı ve hepsinin sağ elleri kalplerinin üstündeydi. Ayakuçlarında saltanatlarıyla, güçleriyle, gurularıyla ve işledikleri günahlarla ilgili olayları anlatan yazılar görülüyordu. Süleyman Raad, Süleyman Dahi ve devleri Kaf Dağı'nın karanlık yeraltı yollarında zincire vurduktan sonra, en yüce güçten kuşkulanmaya başlayacak ölçüde kibirlenen Cihan bin Cihan namlı Süleyman, Peygamber Süleyman bin Davud'la kıyaslanabilecek kadar olmamakla birlikte hepsi de seçkin bir yere sahipti.

Bilgeliğiyle ünlü Süleyman Peygamber, en yüksek sekide, kubbenin hemen altında oturuyordu. Ötekilere göre daha canlı görünüyordu, kimi zaman derin derin iç geçirmesine ve sağ elini arkadaşları gibi kalbinde tutmasına rağmen yüzü daha dingindi ve demir parmaklıklı kapılardan birinin arkasındaki kara su çağlayanının çıkardığı sesi dikkatle dinliyormuş gibiydi. Bu kasvetli yerin sessizliğini bozan başka hiçbir şey yoktu. Sekinin etrafına tunç kâseler dizilmişti.

"Şu sihirli kâselerin kapaklarını aç," dedi Gâvur Vathek'e, "Tüm bu bronz kapıları kıracak olan, seni sakladıkları hazinelerin ve bunların bekçiliğini yapan ruhların efendisi kılacak olan tılsımları al."

Bu uğursuz hazırlıktan ötürü şaşalayan Halife sallanarak kâselere yaklaştı, ölü sandığı Süleyman'ın iç çekmelerini duyunca korkudan öleceğini sandı. O sırada peygamberin soluk dudaklarından çıkan bir ses şu sözleri söyledi:

"Hayatım boyunca şahane bir tahtta oturdum. Sağ tarafımda, saygıdeğer ihtiyarların ve peygamberlerin öğütlerimi dinledikle-

ri on iki altın kürsü bulunuyordu, solumdaki on iki altın kürsüde ise bilgeler, din bilginleri yargılarıma tanıklık ediyordu. Ben böyle, bir yığın meselede adalet dağıtırken, durmaksızın tepemde uçuşan kuşlar yakıcı güneşe karşı koruyorlardı beni. Halkım gelişip serpiliyordu, saraylarım bulutlara kadar yükseliyordu, dünya harikası Süleyman Peygamber Tapınağı'nı yaptırdım ama kadınların peşinden, ayaltı âlemle sınırlı kalmayan bir merakın peşinden sürüklendim. Ehrimen'in ve firavunun kızının öğütlerini dinledim, ateşe ve yıldızlara taptım, kutsal kenti terk edip, perilere muhteşem Persepolis saraylarını ve her biri bir yıldıza adanmış sütunların bulunduğu geniş alanı inşa ettirdim. Orada bir süre tahtın keyfini sürdüm, her tür hazzı tattım, yalnızca insanlar değil meleklerde boyun eğmişti bana. Şu çevremdeki talihsiz hükümdarlar gibi ilahi cezayı atlattığımı sandığım sırada, yıldırımlar ve şimşekler yaptırdığım muhteşem yapıları yıkıp, beni buraya attı. Gene de burada bulunan herkes gibi bütünüyle umutsuz değilim. Bir ışık meleğinin bana bildirdiğine göre, gençlik yıllarımdaki dindarlığım göz önüne alınmış, damlalarını saydığım şu çağlayanın suyu akmaz olduğunda, acılarım sona erecekmiş: Heyhat! Ne zaman gelecek beklenen bu an? Acı çekiyorum, acı çekiyorum, acımasız bir ateş kasıp kavuruyor yüreğimi."

Süleyman bunları söylerken, yakararak iki elini göğe doğru kaldırdı; Halife, Süleyman'ın göğsünün billur gibi saydam olduğunu ve kalbinin alevler içinde yandığını gördü. Nurunihar bu manzara karşısında taş kesilip Vathek'in kollarına düştü:

"Ah Gâvur!" diye haykırdı talihsiz hükümdar, "Nereye getirdin bizi böyle? Bırak da çıkıp gidelim. Ya Muhammed! Merhamet yok mu bize artık?"

"Hayır, her şey bitti sizin için," diye karşılık verdi kötü dev, "bil ki artık umutsuzluk ve öcün sürdüğü yerdir burası, kalbin İblis'e tapan herkesin kalbi gibi yanıp tutuşacak, bu kaçınılmaz kaderin gerçekleşmesinden önce çok az zamanın kaldı, bu zamanı istediğin gibi kullan: Altın yığınlarının üstünde yat, cehennem güçlerine hükmet, bu uçsuz bucaksız yeraltı yollarında keyfince gez dolaş, hiçbir kapı

kapanmayacaktır sana; bana gelince, ben görevimi yerine getirdim ve seni sana bırakıyorum."

Bu konuşmayı yaptıktan sonra ortadan kayboldu. Halife ve Nurunihar ölümcül bir çöküntüye uğradılar, gözyaşlarını zor tutuyorlardı, sonunda hüzünlü bir şekilde el ele tutuştular ve nereye gittiklerini bilmeden, sallana sallana bu uğursuz yerden çıktılar. Yaklaştıklarında bütün kapılar açılıyor, devler ayaklarına kapanıyor, gözlerinin önüne hazineler seriliyordu. Ama artık ne merak, ne kibir, ne de açgözlülük kalmıştı içlerinde. Aynı kayıtsızlıkla cinlerin şarkılarını dinliyor, her yanda önlerine serilen nefis yemekleri seyrediyorlardı. Bir odadan ötekine, bir salondan ötekine, bir yoldan ötekine dolaşıp duruyorlardı; dolaştıkları bu yerlerin ucu bucağı görünmüyordu, her taraf loş bir ışıkla aydınlatılmış, aynı hüzünlü ihtişamla donatılmıştı, buraları dolaşanların tümü huzur ve dinginlik peşindeydi ama boşunaydı bu arayış çünkü hepsinin yüreği alevler içinde acılarla kıvranıyordu.

Halife ve Nurunihar bu talihsiz insanlardan kaçtılar; bunlar, bakışlarıyla şöyle diyorlardı birbirlerine sanki: "Sen aldattın beni, beni sen yoldan çıkardın." Halife ile Nurunihar ise bir kenarda duruyor ve sıkıntı içinde, kendilerini bu korkunç nesnelere benzetecek ânın gelmesini bekliyorlardı.

"Nasıl!" diyordu Nurunihar, "Elimi elinden çekeceğim bir an da mı gelecek?"

"Ah!" diyordu Vathek, "Gözlerim gözlerinden, tadını çıkara çıkara haz duymayacak mı bir zaman sonra? Birlikte geçirdiğimiz o tatlı anlar tiksintiye mi dönüşecek? Hayır, beni bu iğrenç yere getiren sen değilsin, ikimizin de mahvolmasının nedeni, gençliğimde beni yola çıkaran Karathis'in kâfirâne ilkeleridir: Ah! Hiç değilse bizimle birlikte acı çekseydi o da!"

Bu acı sözleri söyledikten sonra, ateş körükleyen ifritlerden birini çağırdı, ona Prenses Karathis'i Samarra sarayından kaçırması ve oraya getirmesi emrini verdi. Bu emir verildikten sonra Halife ve Nurunihar, dehlizlerden birinin sonunda bir konuşma sesi duyuncaya kadar ilerlemeye devam etti sessiz kalabalığın içinde. Konuşanların da kendileri gibi henüz haklarındaki son yargıyı bilmeyen

talihsizler olduklarını düşünerek seslerin geldiği yere yöneldiler ve bu seslerin kare biçiminde küçük bir odadan geldiğini fark ettiler, odadaki divanlarda, bir lambanın ışığında sıkıntılı sıkıntılı sohbet eden dört genç adam ve bir güzel kadın oturuyordu. Hepsi de üzgün ve bitkin durumdaydı, içlerinden ikisi daha duygulu bir şekilde sarılıyorlardı birbirlerine. Halife ile Fahreddin'in kızının girdiğini görünce saygılı bir tavırla ayağa kalktılar ve yer verdiler onlara. Daha sonra topluluk içinde en seçkin kişi olduğu izlenimini veren, Halife'ye dönerek şunları söyledi:

"Sağ eliniz henüz yüreğinizde olmadığına göre, hiç kuşkusuz bizim gibi korkunç bir bekleyiş içindesiniz siz de ey yabancı; ortak cezamızı çekme vakti gelinceye kadar akıp gidecek korkunç anları bizimle birlikte geçirmeye geldiyseniz eğer sizi bu uğursuz yere getiren maceraları anlatma lütfunda bulunun, biz de size dinlenmeyi fazlasıyla hak etmiş olan kendi maceralarımızı anlatalım. Şimdi artık bunlardan pişmanlık duymanın zamanı değil ama suçlarını anlatmak, bizim gibi talihsizler için en uygun meşgaledir."

Halife ve Nurunihar bu teklife razı oldular ve Vathek başlarına gelen her şeyi sızlanarak, içtenlikle anlattı. Acı verici anlatısını bitirdikten sonra, kendisine hitap etmiş olan genç adam başladı hikâyesini anlatmaya. İki dost hükümdarın, Alasi ve Firu'nun hikâyesiydi bu. Sonra Hükümdar Borkiaroh'un hikâyesini dinlediler. Ardından da Hükümdar Kelile ve Prenses Zülkais'in hikâyesi başladı.

Üçüncü hükümdar, insanı titreten ve tonozun aralanmasına yol açan bir gürültüyle sözü kesildiğinde, hikâyesinin ortasındaydı. Biraz sonra, yavaş yavaş dağılan bir dumanın ardında, taşıdığı yükten müthiş şikâyetçi bir ifritin sırtında Karathis gözüktü. Yere atladı ve oğluna yaklaşarak şunları söyledi ona:

"Ne yapıyorsun böyle bu küçücük odada? Devlerin sana itaat ettiklerini görünce, Adem öncesi kralların tahtına çıkmış olduğunu sanmıştım."

"İğrenç kadın," diye karşılık verdi Halife, "beni dünyaya getirdiğin güne lanet olsun! Git, bu ifriti izle, seni Süleyman Peygamber'in bulunduğu salona götürsün, orada sana çok çekici gelen bu sarayın ne amaçla kullanıldığını ve bana inançsızlık aşılayan bilgilerinden nasıl nefret etmem gerektiğini öğreneceksin!"

"Ele geçirdiğin güç başını mı döndürdü!" diye karşılık verdi Karathis, "Ben zaten Süleyman Peygamber'e minnet ve şükranlarımı sunmaktan başka bir şey istemiyorum. Bununla birlikte şunu da bilmen gerekir ki ifrit bana ikimizin de Samarra'ya dönmeyeceğini söyleyince, işlerimi yoluna koymam için bana izin vermesini rica ettim ve o da buna razı olma nezaketini gösterdi. Bu süreden yararlanmayı başardım; kuleyi ateşe vererek, her şeye rağmen bana büyük hizmetleri dokunan dilsizleri, zenci köleleri, zehirli yılanları yaktım, beni bırakıp Mütevekkil'e gitmeseydi ben de başvezire hizmette bulunacaktım. Samarra'ya dönme ve orada saf saf senin kadınlarına erkek bulma budalalığını gösteren Bababaluk'a gelince, vaktim olsaydı işkenceden geçirecektim onu; çok acelem olduğundan onu ve kadınlarını, kendime çekmek için tuzağa düşürüp askıda sallandırmakla yetindim, sonra da zenci kadınlarıma diri diri

gömdürttüm hepsini, böylelikle zencilerim de son anlarını büyük bir doygunluk içinde geçirmiş oldular. Her zaman çok sevmiş olduğum Dilâra ise civardaki bir müneccimin hizmetine girerek zekâsını gösterdi, öyle sanıyorum ki kısa süre sonra o da bizden biri olacak."

Vathek böyle bir konuşmanın kendisinde uyandırdığı tiksintiyi dile getiremeyecek kadar üzgündü, ifrite Karathis'i huzurundan uzaklaştırmasını emretti ve yanındaki arkadaşlarının bozmaya cesaret edemediği kaygılı düşlere daldı.

Bu arada Karathis ansızın Süleyman'ın kubbesine kadar yükseldi, peygamberin iç çekmelerini hiç umursamadan, cüretli bir tavırla kâselerin kapaklarını kaldırdı ve tılsımları ele geçirdi. Daha sonra bu çevrede hiç duyulmamış yüksek bir sesle, hizmetindeki ifritin de hiç görmediği en gizli hazineleri, en derinlerdeki depoları göstermeleri için devleri zorladı. Yalnızca İblis'in ve en güçlü gözdelerinin bildiği kestirme yollardan geçti ve bu tılsımlar sayesinde ölümün dondurucu rüzgârı Sansar'ın estiği yeryüzü derinliklerine kadar indi, baskı tanımaz yüreğini hiçbir şey ürkütmüyordu. Bununla birlikte, sağ ellerini yüreklerinin üstünde tutan bu insanlarda hoşuna gitmeyen bir tuhaflık buluyordu.

Uçurumların birinden çıkarken İblis'i gördü karşısında. Ama onun tüm ihtişamına rağmen soğukkanlılığını kaybetmedi Karathis hatta büyük bir zekâ belirtisi göstererek iltifatlar etti İblis'e. Bu muhteşem hükümdar şöyle karşılık verdi ona:

"Bilginiz ve suçlarınızla imparatorluğumda yüksek bir mevkiyi hak ettiniz sayın prenses, kalan zamanınızdan yararlanmakla iyi ediyorsunuz çünkü birazdan yüreğinizi kaplayacak olan alevler ve acılar epey sıkacak sizi."

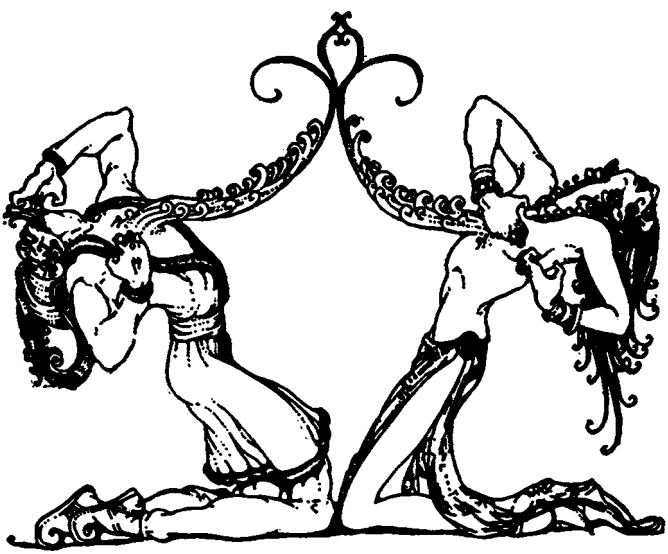
Bunları söyleyerek çadırının kıvrımları içinde gözden kayboldu.

Karathis bir süre şaşkın kalakaldı ama sonuna kadar gitmeye ve İblis'in öğütlerini tutmaya kararlı olduğundan, kendisine saygılarını sunmaları için bütün cin topluluklarını ve devleri topladı. Böylece görkemli bir biçimde, kokulu dumanlar içinde ve çoğunu tanıdığı bütün kötü ruhların alkışları arasında yürüyüşe geçti. Hatta yerini almak amacıyla Süleymanlardan birini tahtından indirmeye kalkıştı,

tam o sırada ölüm uçurumundan gelen bir ses duyuldu: "Her şey tamam!" Korkusuz prensesin kibirli alnı ânında ızdırap kırışıklıklarıyla kaplandı, acı bir çığlık attı ve yüreği kızgın bir kor hâlini aldı ve elini bir daha hiç çekmemek üzere yüreğinin üzerine koydu.

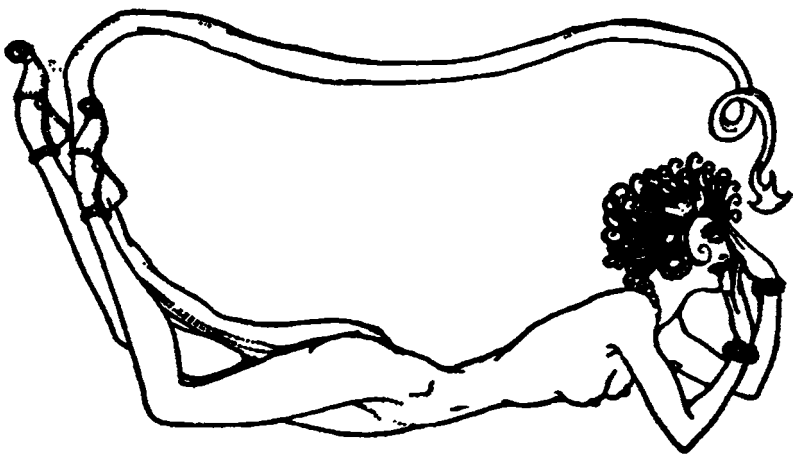
Bu çılgınlık ânında ihtiraslı düşüncelerini ve ölümlerden gizlenmesi gereken bilimlere duyduğu açlığı unuttu, cinler tarafından ayaklarına serilen armağanları devirdi, doğduğu âna ve kendisini taşıyan karna lanetler yağdırarak artık hiç durmadan ve bir an bile soluklanmayı düşünmeden koşmaya başladı.

Hemen hemen aynı anda, aynı ses Halife, Nurunihar, dört prens ve prensese de geri dönülmez yasayı bildirmişti. Yürekleri ateş aldı ve işte o anda, Tanrı'nın bağışlarının en değerli olanını, *umudu* yitirdiler! Bu talihsiz insanlar öfkeli bakışlar atarak birbirlerinden ayrıldılar. Vathek Nurunihar'ın gözlerinde öfke ve intikam duygularından başka bir şey görmüyordu, Nurunihar da onunkilerde umutsuzluk görüyordu. O âna kadar birbirlerinden. Kelile ve kız kardeşi karşılıklı lanetlediler birbirlerini. Öteki iki hükümdar korkunç kasılmalar ve boğuk çığlıklarla kendi kendilerine duydukları nefreti dile getirdiler. Hepsi de lanetlenmiş kalabalığa dalarak sonsuz acılar içinde sürüklenmeye başladılar.

Çılgınca tutkuların ve acımasız eylemlerin cezası bu oldu ve de bu olmalıdır, Tanrı'nın insanın bilgisine koyduğu sınırların ötesine geçmek isteyen kör merakın cezası bu olacaktır, en saf varlıklara mahsus bilimlere sahip olmak isteyen hırs, ölçüsüz bir gururdan başka bir şey elde edemez, insanın kaderinin basit ve cahil olmak olduğunu göremez.

Böylece, boş bir şatafat ve yasak bir güce erişmek için binlerce günah işleyen, ruhu kararan Halife Vathek kendisini pişmanlıklar, sonsuz ve sınırsız acılar içinde buldu; mütevazı, hor görülen Gülşenrûz ise hoş bir dinginlik ve çocuksu bir mutluluk içinde yüzyıllarca yaşadı.

Cehennemin Şark Salonu

Selçuk Aylar & Yankı Enki

Vathek, gotiğin içinde oryantali, oryantalin içinde gotiği arayabileceğimiz bir eser. Eğer Doğu'nun, Batı'nın gözünde bir aşırılık coğrafyası olarak görüldüğünü kabul edersek ve bununla birlikte, doğaüstü korku edebiyatının ana unsurlarından birinin aşırılık olduğunu hatırlarsak, bu arayışımızın varacağı yer şekillenmiş olur. Diğer yandan, *Vathek*'in genel kabule rağmen tam anlamıyla gotik bir roman sayılıp sayılmayacağı tartışmaya açık gözükmekle birlikte, en azından gotik geleneğin sık sık aşırılıklara başvurma alışkanlığının kökeninde yatan metinlerden biri olduğu ortada gibidir. Gotik anlatının aşırılıklardan beslenmesinin sebebi elbette başlı başına ele alınması gereken bir konu. Ancak bu aşırılıkların Doğu'yla ilişkilendirilmesinin üzerinde durmak, *Vathek*'i değerlendirirken kaçınılmaz olarak gündeme gelmektedir. Zira *Vathek*'teki halleriyle bu unsurlar henüz gotik olmaktan uzaktır, daha ziyade muhayyel bir Doğu ile ilişkilidir.

Eserin genelinde oryantalist aşırılık, gotik aşırılığa ağır basıyorsa, bunun sebebi nerede aranmalıdır? Yazarın Doğu romansları konusundaki hâkimiyetinde, özel hayatındaki gösteriş düşkünlüğünde, metni İngilizce değil Fransızca yazarak daha da "oryantalist" olma çabasında mı? Saf bir Batılı merakı ya da hayal gücü iştahında mı? Yoksa gotik kurgunun erişmekte zorlandığını sandığı bir haki-

kat arayışında mı? Gerçeğin yakında değil, uzaklarda saklandığına yönelik bir şüphede mi? Bunları aklımızda tutarak düşünelim; *Vathek*, gotik ile egzotik arasındaki mesafeyi kısaltır mı? Tıpkı aşırılığın gotik imgelemde içkin olması gibi, egzotikliğin de (en azından İngiltere'deki) gotik algının bir parçası olduğunu gösterip, daha sonra yazılacak olan Radcliffe romanlarını, *Dracula*'yı ve hatta *Frankenstein*'ı müjdeler mi?

Vathek, bu yönleriyle ele alındığında kalabalık bir zeminde kurulduğu görülen bir öyküyü anlatıyor. Bu, gotik bir kulenin iki ucu arasındaki o lanetli yolculuğun, bilinçli ve bilinçdışı aşırı uçların öyküsü. Bir tarafta post-kolonyal bir hakikat; bedensel zevklerin ve dünyevi iktidarın yüceltilmesi, tabuların yıkılışının, Tanrı'ya başkaldırı'nın uzak bir coğrafyaya yansıtılması, iyilik meleklerinin değil İblis'in yolunun seçilmesi varken, diğer tarafta aydınlanma karşıtı bir hakikat; Vathek'in suçlarının, günahlarının taşıyıcısı olarak Yunan biliminin görülmesi, Şeytan'ın zaten çekici, güzel ama korkunç ve karanlık olması var.

Aslında *Vathek*'teki en belli başlı iki unsur, yani bilgiye olduğu kadar maddi zevklere de yönelik olağanüstü hırsı ve doymazlığıyla başkahraman ve onun macerasına eşlik eden sahne oldukça tanıdıktır. İlkinde hemen Faust'u teşhis etmek kolaydır ve bu birçok dönemde ve coğrafyada farklı kimliklerle karşımıza çıkan, amaçları ya da idealleri uğrunda kötü bir güçle işbirliği yapmaktan kaçınmayan ve bunun bedelini ödeyen bir figürdür. İkincisi, yani arka plansa, ağırlıklı olarak *Binbir Gece Masalları*'ndan ve genel itibariyle hem Doğu'yla ilgili hem de Doğu'ya ait metinlerden esinlenmiştir. Peki o hâlde yenilik nerede yatmaktadır? Kuşkusuz bu iki unsurun, önümüzdeki şekliyle yan yana getirilmesinde ve sonuç olarak *Binbir Gece*'de ya da bir başka Doğu masalında karşımıza çıkmayan baskın bir kötücül havanın yaratılmasında. Bu haliyle *Vathek*, *Binbir Gece* ve benzeri Doğu metinlerinden ne kadar çok yararlanmış olursa olsun, karşıt bir masal gibidir. Örneğin Halife Vathek yeraltı cehennemine gitmesine, yani cezalandırılmasına rağmen, anlatı iyi bir sonla ya da bir çeşit uzlaşmayla bitmemektedir, çünkü geride kaderine dair

yorumda bulunulabilecek başka kimse kalmamıştır. Gülşenruz'un mutlu hayatından bahseden son satıra aldanmamak gerekir, anlatının en zayıf noktasıdır bu ve masalların alışılmış finalinden kopmamaya yönelik suni ve gereksiz bir hamledir. Yine *Vathek*'in karşıt bir masal olması bağlamında değerlendirilmek üzere, Beckford'ın belki de en başarılı olduğu nokta, anlatıyı sonlandırdığı mekândır. Burası cehennem olmasına cehennemdir, ama kayaların yarılmasıyla ortaya çıkan, bir yandan bu dünyaya ait olmakla birlikte ondan belirgin bir şekilde ayrılan bir yerdir de. Dolayısıyla anlatı bu belirsizlik eşliğinde, görkemli Samarra şehrinde başlamakla birlikte gerçekten de cehennemde bittiği hissini vermektedir. Dinler tarihine ait bu mekân, masalların kötü beldelerinden farklıdır ve daha ciddiye alınmayı talep etmektedir.

Vathek'in yeniliği, orijinalliği, takip etmeye değer bir yol olsa da, bu kısımda asıl dile getirmek istediğimiz, aşırılıklar ve Doğu bağlamında, Vathek'in günahlarıyla anlatıcının günahlarının örtüşmesidir. Özellikle de açgözlülük bağlamında.

Gerçekten de metni özgün ancak eleştiriye açık kılan noktalardan biri, halifenin zengin kaynaklar ve çevresindeki insanlar da dahil her şeyi kullanmasına paralel olarak, Beckford'ın da Doğu'yu özgürce ve sorumsuzca yağmalamasıdır. Beckford, bir kez cennete girdikten sonra istediği her şeye kavuşacağını ve bunları dilediğince kullanabileceğini düşünen kaygısız bir mümin gibi, kendisinin mesul olmadığı bir Doğu tasavvurundan açgözlüce nimetlenir. *Vathek*'in hemen her sayfası, bol bol kullanılan sıfatlarla, tuhaf olaylar ve motiflerle, abartılı tasvirlerle doludur. Beckford'ın muhayyilesi, tıpkı yarattığı kahraman gibi, doymak bilmez. O kadar ki, okuyucu çok geçmeden –hikâyedeki Hintli'den farklı olarak– her şeyin boca edildiği bu sofradan, erken bir doygunlukla ve haklı olarak mide fesadına uğrama korkusuyla kalkmak isteyebilir.

Örnek mi? Beckford yeri geldiğinde kendi ayetlerini yazmaktan kaçınmaz: "Kaf Dağı sarsılabilir, sarsılmaz olan yalnızca Allah'ın gücüdür." Bu, önemsiz bir ayrıntı gibi görülebilir. Ancak doğal olarak Kitab-ı Mukaddes'e sayısız atıflarla dolu olan Batı edebiyatında bu

şekilde serbest davranılmasının güç olduğu unutulmamalı. Keza eser boyunca İslamiyet'in peygamberine atfedilen rol için aynı şey söylenebilir. Öte yandan, bazı ayetlerin anlamlarından isabetle yararlanıldığını da dile getirmek gerek: Yeraltı cehenneminin sakinlerinin birbirlerine "Sen aldattın beni, beni sen yoldan çıkardın" diyen bakışlarla bakmaları gibi. Son kısımda Süleyman'ın yeraltı cehenneminde boy göstermesiyse, onun Kitab-ı Mukaddes'teki tasviriyle ilişkilidir. Anlatı dikkatli bir gözle okunduğunda buna benzer birçok örnek gözlemlenebilir.

Bunları düşündüğümüzde, arzunun doyurulamazlığı ile anlatıcının doymazlığı arasındaki paralellik ilginç bir görünüm arz etmektedir. Anlatının en güzel pasajlarından birinde, halifenin bütün arzularının ve bu arzulara ulaşılmasına giden yolların cisimleşmiş hâli olan Hintli, sürekli olarak yuvarlanan bir topa dönüşür ve önce Vathek'te, ardından bütün bir saray ve şehir ahalisinde çılgınca bir tekmeleme isteği uyandırır. Ancak bu tekmelerden etkilenmemektedir ve hatta kendisine ulaşmak, tekme atmak da giderek zorlaşmaktadır. Sonunda, herkesin dehşete kapılmış bakışları altında bir uçurumda gözden kaybolur. Arzunun tatmin edilemezliğiyle ilgili en başarılı imgelerden birini yaratmıştır bu sahne: Tekmeleme. Hedefini bulsa da ıskalasa da, tekme her zaman bir çeşit tatminsizliğin, bir yetinememe hissinin canlı bir anlatımı gibidir. Bir kez başladığında durabileceği, durması gereken bir nokta yoktur âdeta. Hatta arzunun nihai olarak tatmin edilemezliğini göstermesinin yanında, geçici tatmin anlarında, bizzat bu tatmin edilen arzuya karşı duyulabilecek küçümsemenin ve nefretin imgesi, yani yeni bir tekme hâline geldiği söylenebilir. Söz konusu sahnede, özellikle halifenin tekmelerine bu duygular da eşlik ediyor gibidir zaten. Beckford'a gelince, onun da Doğu'yu anlatırken bir türlü tatmin olamadığını söylemek yanlış olmaz.

Elbette Doğu'nun muhayyilede daima bir zenginlikler ve bolluklar beldesi olarak görülmesi, burada her türlü aşırılığın da yaşandığı ya da yaşanabileceği düşüncesini beraberinde getirmektedir. Erdem hakkında söylenenlere bakılırsa, aşırılıklar çoğu zaman insanı

mutlak kötülüğe sürüklemektedir. Bu şartlar altında günahkâr bir Doğu imgesinin doğmuş olması da son derece doğaldır. Bu imgeye Doğu'nun kusurlu hatta lekeli kutsallık anlayışı da dahildir ve bu yorumun hareket noktalarından biri İslamiyet'in cennet tasavvurudur. Bir sahnede Vathek'ten şöyle bahsedilir: "Yedikçe dindarlaşıyor, dualar okuyordu, Kuran ve şeker getirilmesini istedi."

Ancak sempatik gelen sapkınlığına rağmen Vathek eğer Faust gibi cazip denilebilecek bir figüre dönüşmemişse, bunun sebebi Beckford'ın onu tipik bir Doğulu despot olarak sunması ve bundan öteye geçmeye pek fazla çabalamamasıdır. Bu anlamda Vathek, Marlowe'un ya da Goethe'nin Faust'undan ziyade, bunlara da esin kaynağı olan söylencelerin Faust'una benzemektedir.* Yani bir karakter olmaktan ziyade bir tip, hatta yer yer Beckford'ın niyetine göre bir karikatür gibidir. Hiçbir zaman yaşadıkları ya da öğrendikleri üzerinde ciddi olarak düşünmez, bunlardan bir sonuç çıkarmaz, kör arzularının boyunduruğundan çıkamaz; nadir anlarda kendisinde bir değişiklik gözlenir gibi olduğunda ise bunun sebebi ciddiye alınmayacak maddi yoksunluklardır ve bu nedenle yeterli etkiyi uyandırmaz. Borges, Vathek'teki yeraltı cehenneminin çarpıcı bir edebi yaratım olduğunu ve korkutucu, tekinsiz olduğunu dile getirir, ki bu fikri desteklemek mümkün olabilir. Ancak Vathek'in ve ona eşlik edenlerin bir türlü zengin birer karakter olamaması sebebiyle, bu ürkütücü cehenneme girdiklerinde, ne kaderleri ne de o andaki hisleri bizi dehşete düşürür, yalnızca mekânın korkunçluğunun etkisine kapılırız. Önemli isimlerden Nurunihar bile geç ortaya çıkmakta ama oldukça çabuk baştan çıkmaktadır. Vathek ile nasıl bir etkileşime girdikleri doğrusunu söylemek gerekirse meçhuldür ve oldu bittiye getirilmiştir. Ardından birden âdeta itici bir güç hâline gelmektedir Nurunihar. Karakter inşasındaki bu eksikliğin en önemli sebebi, Beckford'ın masal atmosferi ile roman ya da hikâye

---

* Burada ilginç bir noktaya da değinilebilir. Goethe'nin Faust'u, birçok okuru ve eleştirmeni bir açıklama bulmaya davet edecek şekilde, çabalarına istinaden melekler tarafından kurtarılır. Beckford'ın Vathek'i ise, yine yapmış olduğu şeylerin hatırına, İblis tarafından sarayına kabul edilir.

arasında bir denge tutturmaya çalışırken arka plana ve motiflere çok daha fazla önem vermiş olmasıdır. Bu da bir bakıma doğaldır ve karakterin masalın dünyasında yaşaması çok zordur, çünkü kurguya, dile ve üsluba sürekli olarak gerekli yerlerde ortaya çıkan kalıplaşmış yapılar yön vermektedir.

Bir ucu göklere, diğer ucu cehennemin dibine uzanan öykünün, bu sembolik kulenin mimarı Vathek mi yoksa William Beckford mıdır? Vathek, biraz meleklerin biraz da Şeytan'ın yardımıyla diker yıldızlara ulaşmaya çalışan kulesini. Kahramanımız, peygamberinin gözünde yanlış yoldadır. Bir gün cezasını bulacağını henüz öykünün girişinde öğreniriz. Ancak peygamberin emriyle melekler kulenin inşasına gizlice yardım eder. Beklenenden daha çabuk yükselen kulede geçirdiği gecelerde âdeta bir aydınlanma yaşar Vathek. Bir yabancının geleceği müjdelenir hayallerinde. Bu noktada, peygamberin ve meleklerin, eserin ilerleyen sayfalarında ortaya çıkacak kötülüğe bile bile destek verdiklerini, bunu aslında halifenin cezalandırılması için yaptıklarını, ancak işin kötücül kısmını Şeytan'a bıraktıklarını, başka bir deyişle Şeytan'ın bir maşa hatta taşeron olarak kullanıldığını unutmamak gerekir.

Sonunda ne olduğunu, tıpkı bize etik dersler veren masalların finalindeki gibi, hep birlikte görürüz. Yıldızlara, göklere, cennete doğru yükselen bir kuleye çıkmak yerine, yeraltına, cehennemin dibine iner Vathek. Gelgelelim, işte bu kurgunun mimarı olan Beckford, aynı zamanda kendi gotik malikânesinin arazisine de bir kule inşa edecektir gerçek hayatında, hem de *Vathek*'i kaleme aldıktan çok sonra. Yayımlanma sürecinde son noktayı koymakta zorlanan, bu nedenle eser üzerinde en az kendisi kadar çalışan akademisyen arkadaşı Samuel Henley'le arası açılan, kitabın yayın tarihini erteleyip yeni bölümler eklemek üzere bekleyen, (yalnız geçirdiği gecelerini yıllar önce yazıp gönderdiği mektupları revize ederek geçiren) o mükemmeliyetçi Beckford gitmiş, onun yerine İngiltere'nin en yüksek kulesini dikmek için dönemin en gözde mimarını bulan, sürekli yükseltmek istediği için en sonunda dayanamayıp yıkılan bir kuleyle baş başa kalan, doymak bilmez, sabırsız bir Beckford

gelmiştir. Kısacası, Vathek aslında Beckford değildir; Beckford daha sonra Vathek'e dönüşmüştür.

Bugün Beckford, yazdığı bu eser ve Fonthill Abbey'de yaptır(ama)dığı gotik kulesi dışında pek hatırlanmıyor. Peki, metinden çok yazarının kimliği ve efsaneleşmiş yazım süreciyle gotik anlatılara daha yakın olan *Vathek* nasıl daha gotik olurdu? İçerikte daha az renk, daha dolu karakterler ve karakterlerin birbiriyle ilişkisi, birbirlerine etkileri bağlamında daha iyi, daha kompleks bir kurgu ile. Bu unsurlara sahip olan metinlere örnek olarak *Otranto Şatosu*'nu, *Keşiş*'i ve *Gezgin Melmoth*'u gösterebiliriz. Elbette bu örneklerde pusula, masalsı Doğu'dan zaten mimari anlamda da gotik bir sahne olan Batı'ya kayıyor. Bu bağlamda Beckford'ın baktığı yerden, yani Batı'dan, o masalsı Doğu coğrafyasının doğaüstüne yorulan atmosferinin yerine, Avrupalı gotik eserlerde büyük ailenin, soyun, dini cemaatin ve engizisyonun geçtiğini görmek mümkün. Belki de Beckford tam bu yüzden, gotikten uzaklaşmak için Hıristiyanlıkla bağdaşan mitlerin ve gerçeklerin dünyasından ayrılıp, bir Abbasi halifesinin dünyasına yolculuk yapıyor kendi tahayyülünde. Tartışılması gereken, yazarın seferinin haçlı mı yoksa haçsız mı olduğu... Görünen o ki, gotikten uzaklaşıp oryantale yaklaştığı ölçüde haçsız, gotiğe, Faustvari kahramana, Miltonvari romantik bir Şeytan'a geri döndüğü ölçüde haçlı bir sefer bu.

Vathek'in gotik edebiyat dahilinde değerlendirilmesini sağlayan en önemli özelliklerinden biri, Aydınlanma'nın öteki öyküsünü anlatan bu edebi türün erken bir örneği olarak, Aydınlanmacı umudun yerine gotik umutsuzluğu yerleştirmesidir. Kutsal (ve tabii ki yasak) bilginin peşine düşen, dünyevi gösterişinin temsili olan zevk saraylarının tahtında otururken o meşhur Faustvari umudu taşıyan halife, arzusunun aşırılığı sonucunda Tanrı'nın en değerli armağanını yitirir: Umudu... Zaten, yazarın tasvir ettiği şekliyle Vathek'in vardığı yer, daha sonra birçok gotik edebiyat karakterinin de gideceği, hatta gitmek için çok uğraşacağı bir yerdir. Cehennemin Şark salonunda Vathek tek başına beklemektedir.